
KUR'AN AYET GRUPLARI

Ege Bilecen

[Gerçeğin Arayışı]

Onlar ki, sözü dinler ve en güzeline uyarlar.
İşte onlar Allah'ın doğru yola ulaştırdığı
kişilerdir. Öz akıl sahipleri de işte sadece
onlardır.

– 39:18 –

26 EYLÜL 2024

İçerik Tablosu

Allah ile İlgili Ayetler	6
İsmi	6
Edilen Dua Örnekleri.....	6
Görünüşü	7
Merhameti.....	7
Eşi ve Çocuğu Olmaması	8
Doğru Yola Yönlendirip Yönlendirmemesi	8
Verdiği Nimetler	13
Sevdikleri	13
Sevmedikleri	13
Kur'an ile İlgili Ayetler	15
Ne Olduğu	15
Eksiksiz Olduğu	16
Dışında Söz Aranmaması Gerektiği.....	16
Ücret Beklenmeden Tebliğ Edilmesi	18
Evrenselliği	18
Anlayarak Okunması Gerektiği	18
Okumaktan Kaçınılmaması Gerektiği	19
Parça Parça İndirilmesi.....	19
Anlatılırken Yumuşak Davranılması.....	20
Arapça Olması	20
Korunması	20
İçerdiği Bilimsel Bilgiler	20
Uydurma Diyenlere Meydan Okuması	23
İslam ile İlgili Ayetler.....	24
Zorlama Olmaması	24
İnanmayanlara Karşı Tutum	25
Yoksullara, Yetimlere, Esirlere ve Kölelere Verilen Değer	26
Yükümlülükler	27
Sadaka Vermek	27
Oruç Tutmak	28
Vasiyet Etmek.....	29
Adaletli Olmak.....	29
İyilik Yapmak.....	29

Hak Yememek	30
Verilen Sözü Tutmak.....	30
Akrabaya Yardım Etmek	30
Anne ve Baba'ya İyi Davranmak	30
Yetimin Hakkını Yememek.....	31
Namusunu Korumak	31
Yasaklar.....	31
Yiyecekler	31
Fuhuş.....	32
Zina.....	32
Eşcinsellik	32
Evlilik	33
Adet Dönemi Cinsel İlişki	33
Faiz.....	33
Falcılık	33
Kumar	33
Hamr	33
Haksız Yere Saldırı	34
Haksız Yere Can Almak	34
Çocuğunu Öldürmek	34
Allah'ın Dinine Düşman Olanlarla Dostluk	34
Allah'a Ortak Koşmak ve Saygısızlık.....	34
Cezalar	35
Kısasa Kısas.....	35
Hırsızlık.....	35
Haksız Yere Can Almak	36
Yeryüzünde Bozgunculuk Çıkaranlar ve Allah'a Savaş Açanlar	36
Dua ile İlgili Ayetler.....	38
Peygamberler ile İlgili Ayetler	39
Amaçları	39
Görevlerinin Sadece Tebliğ Etmek Olması	39
Adem	41
İlk İnsan Olmaması	41
İsa.....	41
Öldürülmemiş Olması.....	41
Müslüman Olması	41
Diğer Peygamberler.....	41

Aynı Gerçekleri Tebliğ Eden Birçok Peygamber Gönderilmesi	41
Melekler ile İlgili Ayetler	42
Fiziksel Yapıları	42
İnananlar için Dua Ettikleri	42
İnsanlar ile İlgili Ayetler	44
Yaratılışı	45
Amaçsız Yaratılmadığına	46
Nefs	47
Ecel	47
Ertelenmesi	47
Allah'a Verilen Söz	47
Ettikleri Yeminler	47
Düşünmeyenler / Sorgulamayanlar	48
Dünya Hayatını Tercih Edenler	49
İnançları	49
Giyim Biçimi	50
Öğütler	50
İnanan İnsanlar ile İlgili Ayetler	51
Davranışları	51
Sözlerine Dikkat Etmeleri	53
İnkarcılar ile İlgili Ayetler	55
Cinler ile İlgili Ayetler	59
İnsanların Cinleri İlah Edinmeleri	59
Gaybı Bilmemeleri	59
Şeytanlar ile İlgili Ayetler	60
Kimlere Yönelindikleri	60
Allah'ın Kulları Üzerinde Etkileri Olmaması	61
Mezhepler ile İlgili Ayetler	62
Toplumlar ile İlgili Ayetler	63
Yöneticiler ile İlgili	63
Uyarılmadan Helak Edilmemesi	63
İnançlı Kişilerin Olduğu Sürece Helak Edilmemesi	63
Her Topluma Bir Rehber Geldiği	63
Anlaşmazlığa Düşmeleri	64
İbadet Tarzları	64

Diğer Toplumlara Alay Edilmemesi Gerektiği.....	64
Helak Edilenler	64
Eyke Halkı.....	64
Hicr Halkı	65
Sebe Halkı	65
Semud Halkı	65
Medyen Halkı	65
Önceki Nesiller ile İlgili Ayetler	67
Ceza / Azap ile İlgili Ayetler	68
Bir Kısımın Dünyada Başlaması	68
Ertelenmesi.....	69
Cennet ile İlgili Ayetler.....	71
Cehennem ile İlgili Ayetler	72
Yöntemi	72
Günahlar ile İlgili Ayetler.....	75
Başkasını Yönlendirenler.....	75
Başkası Tarafından Yönlendirilenler	75
Eskilerin Günahlarından Sorumlu Olunmaması	76
Başkası ile Paylaşılması	76
Büyük Günahlar	77
Ameller ile İlgili Ayetler	78
İnkarcılar.....	79
Musibet ile İlgili Ayetler.....	80
İmtihan ile İlgili Ayetler.....	81
Hikmeti.....	82
Rızık ile İlgili Ayetler	84
Tövbe ile İlgili Ayetler	86
Dünya ile İlgili Ayetler	87
Ahiret ile İlgili Ayetler	88
Kıyamet / Hesap Günü ile İlgili Ayetler	89
Savaş ile İlgili Ayetler	91
Salat ile İlgili Ayetler	92
Temiz Olunmasının İstenmesi	92
Amacı	92
Kısaltılması	93

Ses Seviyesi	93
Vakitleri.....	93
Öncekilere de Emredildiği.....	94
İnkarcıların Salatı.....	94
Kitap Verilenler ile İlgili Ayetler	95
Kur'an'ı Tanıyacak Oldukları.....	95
İçeriğini Değiştirdikleri.....	96
Hristiyanlar ile İlgili Ayetler	97
Yahudiler ile İlgili Ayetler	98
Yahudilere Göndermeler.....	98
Diğer Boyuttaki Zaman ile İlgili Ayetler	98
Şefa'at ile İlgili Ayetler	100
Yecüc Mecüc ile İlgili Ayetler	101
Mucizeler ile İlgili Ayetler	102
Güzel Ayetler.....	103
İlginç / Gizemli Ayetler.....	104
Çelişkili Ayetler	105
Diğer.....	107

Allah ile İlgili Ayetler

10:44 – Şüphesiz ki Allah insanlara hiçbir şekilde haksızlık etmez fakat insanlar kendilerine haksızlık ederler.

13:15 – Göklerde ve yerde kim varsa gölgeleriyle birlikte ister istemez ve sabah-akşam Allah'a secde ederler.

İsmi

7:180 – En iyi isimler¹ Allah'ındır. Öyleyse O'nu, onlarla çağırın. Ona yakışmayan isimlerle çağırın kimseleri bırakın. Onlar, yaptıklarının cezasını görecekler.

- İyi ile güzel aynı şey değildir. En güzel isimler şeklinde yapılan çeviriler doğru değildir. "İyi" sözcüğü, niteliği, kaliteyi, üstünlüğü yani özellik ifade ederken, güzel sözcüğü görüntüyü, dış görünüşü ifade etmektedir. Söz konusu "iyi isimler", Allah'ın sahip olduğu nitelikleri ifade etmektedir. Ayette geçen "**husna**" iyi demektir. Arapçada güzel, "**cemil**" demektir.

– *Erhan Aktaş*

17:110 – De ki: "İster Allah diye çağırın ister Rahman diye çağırın. Hangisiyle çağırırsanız çağırın en iyi isimler O'nundur." (...)

Edilen Dua Örnekleri

7:155-156 – Musa, belirlediğimiz zaman için kavminden yetmiş adam seçmişti. Kendilerini o müthiş deprem yakalamış ve (Musa) şöyle demişti: "Rabbim! Dileseydin onları da beni de daha önce helak edebilirdin. İçimizden bazı beyinsizlerin işlediği şeyler yüzünden hepimizi mi helak edeceksin? Bu iş, senin imtihanından başka bir şey değildir. Onunla dilediğini (layık olanı) sapkınlıkta bırakır; dilediğini (layık olanı) doğru yola ulaştırırsın. Sen bizim velimizsin (sahibimizsin); bizi bağışla ve bize merhamet et! Sen bağışlayanların en hayırlısıdır. Bizim için bu dünyada da iyilik yaz, ahirette de! Şüphesiz ki biz sana yöneldik." (...)

26:75-89 – (İbrahim) şöyle demişti: "Siz ve önceki atalarınız neye taptığınızı hiç düşündünüz mü? Şüphesiz ki onlar (putlar) benim düşmanımdır; sadece alemlerin Rabbine (kulluk ederim). Beni yaratan ve bana doğru yolu gösterendir. Beni yediren ve içirendir. Hastalandığımda bana şifa verendir. Beni öldürüp sonra diriltecek olandır. Hesap gününde benim için hatalarımı bağışlayacağını umduğum O'dur. Rabbim! Bana doğru hüküm verme yeteneği ver ve beni iyiler arasına kat! Bana, (benden) sonra gelecekler arasında iyilikle anılmayı nasip et! Beni, nimet cennetinin mirasçılarından kıl! Şaşkınlardan olan babamı da bağışla! Samimi bir kalp ile gelenlerin dışında, mal ve çocukların (kişiye) yarar sağlayamayacağı gün, yani (insanların) diriltilecekleri gün beni rezil etme!"

2:286 – (...) "Rabbimiz! Unutur veya hataya düşersek bizi sorumlu tutma! Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yük* yükleme! Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyler yükleme! Bizi affet! Bizi bağışla! Bize merhamet et! Sen bizim mevlamızsın (efendimizsin)! kafirler topluluğuna karşı bize yardım et!"

3:8-9 – "Rabbimiz! Bizi doğru yola ulaştırdıktan sonra kalplerimizi eğiltme! Bize katından merhamet ver! Şüphesiz ki bolca veren yalnızca sensin. Rabbimiz! Gelmesinde şüphe olmayan bir günde, insanları mutlaka toplayacak olan sensin." (...)

3:16 – Onlar (duyarlı olanlar) "Rabbimiz! Şüphesiz ki biz iman ettik; bizim için günahlarımızı bağışla, bizi ateş azabından koru!" derler.

3:191-194 – Onlar (akıl sahipleri), ayakta dururken, otururken, yanları üzerineyken (her zaman) Allah'ı hatırlar; göklerin ve yerin yaratılışı hakkında düşünür (ve şöyle derler:) "Rabbimiz! Sen bunu batıl olarak (boş yere) yaratmadın. Sen yücesin. Bizi cehennem azabından koru! Rabbimiz! Doğrusu sen kimi ateşe koyarsan, artık onu elbette rezil etmişsindir. Zalimler için hiçbir yardımcı yoktur. Rabbimiz! Gerçek şu ki biz 'Rabbimize inanın!' diye imana çağıran davetçiyi duyduk ve hemen iman ettik. Rabbimiz! Bizim için günahlarımızı bağışla; kötülüklerimizi ört ve iyilerle birlikte (olacak şekilde) bizi vefat ettir! Rabbimiz! Bize, elçilerin vasıtasıyla vadettiklerini de ikram et ve kıyamet gününde bizi rezil etme! Şüphesiz ki sen sözünden dönmezsin."

20:114 – Gerçek hükümdar olan Allah yücedir. Sana onun vahyi tamamlanmadan önce Kur'an'la ilgili acele etme ve "Rabbim! İlmimi artır!" de.

Görünüşü

7:143 – Musa, belirlediğimiz zamanda (Sîna Dağı'na) gelip Rabbi ona konuşunca "Rabbim! Bana (kendini) göster de seni göreyim!" demişti. (Allah) "Sen beni asla göremeyeceksin. Fakat şu dağa bak; yerinde durabilirse sen de beni görebileceksin!" demişti. Rabbi dağa tecelli edince onu paramparça etmiş, Musa da baygın düşmüştü. Ayılınca şöyle demişti: "Sen yücesin; sana yöneldim ve ben inananların öncüsüyüm."

Merhameti

7:148-153 – Musa'nın kavmi, ondan (Sîna'ya gidişinden) sonra ziynet (eşya)larından boğuk bir sese sahip bir ceset şeklindeki buzağı heykelini (ilah) edinmişti. O (buzağının) kendilerine konuşmadığı ve onlara yol gösteremediğini görmediler mi? Onu (ilah olarak) benimsemişler ve zalimlerden olmuşlardı. (Başları) ellerine düşünce (pişman olup) saptıklarını görüp anladıklarında "Rabbimiz bize merhamet etmez ve bizi bağışlamazsa elbette kaybedenlerden olacağız!" demişlerdi. Musa, öfkeli ve üzgün bir halde kavmine dönünce, "Benden sonra arkamdan ne kötü işler yapmışsınız! Rabbinizin emrini (beklemeden) acele ettiniz, öyle mi?" deyip (Tevrat) levhaları(nı yere) bırakmış ve kardeşinin başını tutup kendine doğru çekmeye başlamıştı. Harun "Ey annemin oğlu! Bu toplum beni cidden zayıf gördü (bana baskı yaptılar), neredeyse beni öldüreceklerdi. Sen de (onları sevindirircesine) düşmanları bana güldürme ve beni bu zalim toplumla bir tutma!" demişti. (Bunun üzerine Musa), "Rabbim! Beni ve kardeşimi bağışla; bizi merhametine koy! Sen merhametlilerin en merhametlisisin." diye dua etmişti. Buzağıyı (ilah) edinenlere, Rablerinden (mutlaka) bir gazap ve dünya hayatında bir aşağılanma gelecektir. Biz, iftiracıların karşılığını işte böyle verimiz. Kötülükler yapıp (buzağıya kutsallık atfedip) sonrasında (Allah'a)

yönelerek iman edenler(e gelince), bu (tövbelerin)den sonra şüphesiz ki Rabbin çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

2:49-54 – Hani sizi işkencenin en kötüsüne süren ve oğullarınızı kestirip, kadınlarınızı sağ bırakmakta olan Firavun ailesinden kurtarmıştık. İşte bunda (size anlatılanlarda), Rabbinizden büyük bir imtihan vardır. Hani biz sizin için denizi yarmıştık; sizi kurtarmış, Firavun'un ailesini (destekçilerini) de siz bakıyorken (denizde) boğmuştuk. Hani (kendisine vahyetmek üzere) Musa ile kırk gece için sözleşmiştik. Sonra onun ardından, zalimler olarak buzağıyı (ilah) edinmiştiniz. Sonra onun ardından şükredersiniz diye sizi affetmiştik. Hani doğru yolu bulasınız diye Musa'ya Kitabı ve furkanı (doğruyu yanlıştan ayırma yeteneği) vermiştik. Hani Musa kavmine şöyle demişti: "Ey kavmim! Şüphesiz ki siz, buzağıyı (ilah) edinmekle kendinize haksızlık ettiniz. Onun için, Yaratıcınıza tövbe edin de nefsinizi (kötü duygularınızı) öldürün! Böyle yapmanız Yaratıcınız katında sizin için hayırlı olandır. Böylece Allah tövbenizi kabul etmiş olur. Şüphesiz ki yalnızca O, tövbeleri çok kabul edendir, çok merhametlidir."

4:153 – Kitap ehli, senden kendilerine gökten bir kitap indirmeni istiyor. Onlar Musa'dan bunun daha büyüğünü istemiş ve "Bize Allah'ı apaçık göster." demişlerdi de haksızlıkları sebebiyle onları hemen yıldırım çarpmıştı. Ardından kendilerine apaçık ayetler (mucizeler) geldikten sonra buzağıyı (ilah) edinmişlerdi. Biz bunu da affetmiş, Musa'ya da apaçık bir delil vermiştik.

50:70-71 – Şüphesiz ki İsrailoğulları'ndan sağlam bir söz almış ve onlara elçiler göndermiştik. Ne zaman elçi onlara nefislerinin arzu etmediğini (hükümler) getirse (onların) bir kısmını yalanlıyor, bir kısmını da öldürüyorlar(dı). Bir fitne (imtihan) olmayacak sanmışlar da kör ve sağır kesilmişlerdi. Sonra Allah tövbelerini kabul etmişti; ardından içlerinden çoğu yine kör ve sağır kesilmişti. Allah onların yapmakta olduklarını görendir.

4:110 – Kim bir kötülük yaparsa veya nefesine haksızlık eder de sonra Allah'tan bağışlanma dilerse, Allah'ı çok bağışlayıcı, çok merhametli bulur.

Eşi ve Çocuğu Olmaması

6:101 – Göklerin ve yerin yoktan yaratıcısıdır. O'nun eşi (hanımı) olmadığı halde nasıl çocuğu olabilir ki! Her şeyi yaratmıştır ve O her şeyi bilendir.

72:3 – "(...) Eşi de çocuğu da olmayan Rabbimizin şanı çok yücedir."

Doğru Yola Yönlendirip Yönlendirmemesi

13:11 – (Her insanın) önünden ve arkasından Allah'ın emriyle onu koruyan takipçiler (melekler) vardır. (Kişiler) kendilerindekini değiştirmeye kadar Allah hiçbir toplumu değiştirmez. Allah bir topluma kötülük diledi mi, artık onun için geri döndürülme diye bir şey yoktur. Onların O'ndan (Allah'tan) başka yardımcıları da yoktur.

7:30 – Allah, bir grubu doğru yola ilette, bir gruba da sapkın yolu hak etti. Çünkü onlar Allah'ı bırakıp şeytanları kendilerine dost edindiler. Böyle iken, kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar.

- Buradaki birinci cümle ile ikinci cümlede kullanılan fiillere dikkat etmek gerekiyor diye düşünüyorum. Birinci cümlede Allah, “*doğru yola ilette*” ifadesini kullanırken ikinci cümle de ise “*sapkın yolu hak etti*” ifadesini kullanmakta. Bu ilginç bir durumdur çünkü bildiğiniz gibi inançlı olmayan bazı kişilerin kullandığı argümanlardan birisi “*Allah dilediğini doğru yola iletıyor dilediğini iletmiyor. Burada benim suçum ne?*” şeklindeki argümanlardır. Lakin burada olayın o şekilde olmadığını Allah zaten bize söylüyor. “*El-Mufredat*” sözlüğünden “*hak*” kelimesinin anlamına baktığımızda, sahip olduğu anlamlardan bir tanesinin şu olduğunu görmekteyiz: “*Gerektiği yerde, gerektiği kadar, gerektiği zaman ortaya konan fiil/hareket ve söze de hak adı verilir.*” Örneğin: “*Böylece Rabbinin sözü hak (gerçekleşmiş) oldu. – Yunus 33*” Bu açıdan baktığımızda ise insanların kendi davranışlarından dolayı aslında sapkınların yoluna düşmesinin hak olduğu anlamını çıkartabiliyoruz ve Allah'ın insanları rastgele bir yola iletmediğini anlıyoruz. Yani bu tanım, Allah'ın adaletini ve insanların kendi eylemlerinin sonucunda bir karşılığı elde ettiklerini ifade ediyor. Birinci cümle ise Allah'ın lütfu ve merhameti sonucu insanın hidayete erdiğini göstermektedir. Çünkü biz ne yaparsak yapalım bunun sonucunun takdiri Allah'a aittir. Sonuç olarak, Allah'ın insanları rastgele bir yola iletmediğini ve insanların kendi iradeleri doğrultusunda hareket ettiklerini anlamış oluyoruz.

7:100-101 – Önceki halklardan sonra yeryüzüne mirasçı olanların, doğru yolu bulmaları gerekmez miydi? Eğer biz dileseydik onları da suçlarından dolayı cezalandırırdık ve kalplerini mühürlerdik de duymaz olurlardı. İşte o şehirler, haberlerinden sadece bir bölümünü sana anlatmakta olduklarımızdır. Yemin olsun ki elçileri onlara apaçık deliller getirmişlerdi. Fakat önceden yalanladıklarına yine de iman edecek değillerdi. İşte Allah inkarcıların kalplerini böyle mühürler¹.

- Aynı yukarıdaki notumda bahsettim gibi, inkarcıların kalplerinin mühürlenme sebebi inkarlarında ısrarcı olmalarıdır. Yani inkar etmeleri sebepken, kalplerinin mühürlenmeleri de bunun sonucudur, bu artık hak olmuştur. Şunu unutmayın, bir kişi, Allah dilemediği sürece ne doğru yolu bulur ne de yanlış yola sapar. Lakin Allah sonsuz adalet sahibidir. Kim ki iyiyi Allahtan ister, Allah elbette onun karşılığını verir. Kim ki kötüyü Allahtan ister, Allah elbette onun da karşılığını verir. Ama unutmayın, kötü olan çoğu şey insana çekici gelir ve insanı tam bir körlüğe doğru bir adım daha yaklaştırır.
- ¹ Mühürleme, sebep değil sonuçtur. Helaki gerektirecek kadar azgınlaşmanın, zulmetmenin, büyüklük taslamanın sonucudur.
– Erhan Aktaş

7:146 – Yeryüzünde, haksız yere büyüklük taslayanları, ayetlerimden uzaklaştıracam. Onlar, bütün ayetleri görseler de yine ona inanmazlar. Doğru yolu görseler de onu yol tutmazlar; ama azgınlık yolunu görseler onu kendilerine yol tutarlar. Bu, ayetlerimizi yalanlamalarından ve onları umursamamalarındandır.

7:178 – Allah kimi doğruya iletirse, doğruyu bulan odur. Kimi de saptırırsa, kaybedenler de onlardır.

7:186 – Allah, kimi saptırırsa ona doğru yolu gösterecek yoktur. Onları, azgınlıkları içinde bocalar durumda bırakır.

36:8-9 – Biz, onların boyunlarına, çenelerine kadar dayanan demir halkalar geçirdik. Bu nedenle başları sürekli yukarıda kalkık¹ olanlardır. Önlerine ve arkalarına birer set çektik. Böylece onları perdeledik. Artık gerçeği görmezler.

- Bu durum, uyarılara karşılık inatla direnen "inatçı ve büyüklenen kimselerin bir tiplemesidir." Onlar büyüklenirlerken de başlarını hep kalkık tutarlardı.
– *Erhan Aktaş*

25:8-9 – "Veya ona bir hazine verilseydi veya kendisinden yiyeceği bir bahçesi olsaydı ya!" Bu zalimler: "Siz yalnızca büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz." dediler. Senin için nasıl örnekler verdiklerine bir bak. Böylece saptılar, artık bir çıkış yolu bulamazlar.

35:8 – Yaptığı kötü işleri kendisine yakıştıran ve onu güzel gören kimseye ne demeli? Allah, dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola iletir. Dolayısıyla onlar için üzülp kendini harap etme. Allah, onların yapmakta olduklarını en iyi bilendir.

- Dilediğini demek; hak edeni, doğru yolu bulma çabasında olanı anlamındadır. Allah, sapkınlığı gerektiren şeyleri yapanı saptırır; doğru yola iletmeyi gerektiren şeyleri yapanı da doğru yola iletir, demektir. Kimin neyi hak ettiğine kararı Allah verir. Ayetteki "şae" sözcüğü, "*dilediğini*" anlamının yanı sıra, "*şey edeni*", "*gayret göstereni*", "*bir şey yapmak isteyen*" anlamına da gelmektedir.
– *Erhan Aktaş*

28:49-50 – De ki: "Doğruysanız Allah katından bu ikisinden (Musa'ya ve bana indirilenden) daha doğru bir kitap getirin, ben de ona uyayım!" Sana cevap veremezlerse bil ki onlar arzularına uymaktadır. Allah tarafından bir yol gösterici olmaksızın kendi arzusuna uyandan daha sapkın kim olabilir ki! Şüphesiz ki Allah zalimler topluluğunu doğru yola ulaştırmaz.

17:46 – Kur'an'ı anlamalarına engel olsun diye, kalplerine¹ perde, kulaklarına bir ağırlık koyduk. Sen, Kur'an'da Rabbinin tekliğini andığın zaman, nefretle arkalarını dönüp kaçarlardı.

- İlahi cevher. İdrak etmenin, düşüncenin merkezi. Kur'an'da kalp, düşünme, akletme, anlama, kavrama, şeylerin hakikatini bilme melekesi/yetisi anlamında kullanılmaktadır. Kur'an'da akletme/düşünme fiili kalbe ait olarak görülmüş; düşünmenin ve anlamamanın kalbin bir işlevi olduğu belirtilmiştir. Kalp, bu özelliklerinden dolayı ilahi hitaba muhataptır, yükümlü ve sorumludur. Son yıllarda yapılan bilimsel çalışmalar; kalbin beyinle çok geniş bir iletişim sistemine sahip olduğunu ve düşünceleri, duyguları ve akli düzenleyen ve tüm beyin fonksiyonlarını etkileme gücüne sahip bir organ olduğunu göstermektedir.
– *Erhan Aktaş*

17:54 – Rabbiniz sizi çok iyi bilendir. Dilerse size merhamet eder; dilerse azap eder. Biz seni onların üstüne bir vekil olarak göndermedik.

17:97 – Allah, kime hidayet etmişse, işte o doğru yolu bulmuştur. Kimi de saptırırsa, onun için, O'ndan başka veliler bulamazsın. Kıyamet Günü, onları; kör, sağır ve dilsiz olarak yüzüstü sürünür durumda mahşer yerine toplarız. Onların varacakları yer cehennemdir. O ne zaman dinse, onlara ateşi artırırız.

10:74 – Sonra onun arkasından, resulleri halklarına gönderdik. Onlar, halklarına kanıt içeren açık belgelerle geldiler. Daha önce yalanladıkları şeylere inanmak istemediler. İşte haddi aşanların kalplerini mühürleriz.

10:99-100 – Rabbin dileyeydi yeryüzündekilerin hepsi elbette iman ederlerdi. (Şimdi) sen inanmaları için insanları zorlayacak mısın? Allah'ın izni olmadan kimse inanamaz. Akıllarını kullanmayanlara pislik verir (yağdırır).

6:25 – Onlardan (inkar edenlerden) seni dinleyenler vardır; oysa onu (Kur'an'ı) anlamalarına engel olmak için kalplerine perde, kulaklarına ağırlık koyduk. Onlar her türlü ayeti görseler de yine de ona iman etmezler. Kafirler sana geldiklerinde, "Bunlar ancak geçmişin masallarıdır." diye seninle tartışılar.

6:39 – Ayetlerimizi yalanlayan kimseler, karanlıklar içinde kalmış, sağırlar ve dilsizlerdir. Allah dilediğini saptırır dilediğini de dosdoğru yola iletir.

6:88 – Allah'ın hidayeti böyledir. Kullarından dilediğini ona ulaştırır. Ortak koşsalardı yaptıkları boşa çıkardı.

6:110-111 – Ona (vahye) iman etmedikleri ilk durumdaki gibi onların gönüllerini ve gözlerini ters çeviririz. Onları azgınlıkları içerisinde bocalar halde bırakırız. Biz onlara melekleri indirseydik, ölümler onlara konuşsaydı ve her şeyi toplayıp karşılıklarına getirseydik, Allah dilemedikçe yine de inanacak değillerdi fakat çoğu bilmezler.

6:125 – Allah kimi doğru yola ulaştırmak isterse onun göğsünü İslam'a açar. Kimi de saptırmak isterse (sapkınlıkta bıraktığı o kişinin) göğsünü sanki göğsü çıkıyormuş gibi iyice daraltıp sıkıştırır. Allah inanmayanların üstüne işte böyle pislik verir.

6:137 – Aynı şekilde, ortakları, müşriklerden çoğuna çocuklarını (kızlarını) öldürmeyi hoş gösterdi ki hem kendilerini mahvetsinler hem de dinlerini karıştırıp bozsunlar! Allah dileyeydi bunu yapamazlardı. Onları uydurdukları ile bırak!

39:23 – Allah, sözün en iyisini; müteşabih, ikişerli bir Kitap halinde indirdi. Ondan, rablerine karşı içtenlikli saygısı olanların tüyleri ürperir. Ardından da benlikleri ve kalpleri Allah'ın öğüdü ile huzura kavuşur. İşte bu, Allah'ın doğru yolu gösteren kılavuzudur. Onunla hak edeni doğru yola iletir. Allah, kimi sapkınlıkta bırakırsa, artık ona doğru yolu gösteren bulunamaz.

39:36-37 – Allah, kuluna yeterli değil mi? Onlar seni O'ndan başkası ile korkutmaya çalışıyorlar. Allah, kimi sapkınlıkta bırakırsa, onu doğruya iletecek yoktur. Allah, kimi doğru yola iletirse, onu saptırabilecek yoktur. Allah, mutlak üstün olan, intikam sahibi¹ olan değil midir?

- ¹ İntikam, suçlunun çektiği acıyı suçluya çektirmek, suçluya hak ettiği cezayı vermek demektir.
- *Erhan Aktaş*

40:28 – “(...) Şüphesiz, Allah, aşırı giden yalancı bir kimseyi doğru yola iletmez.”

40:73-74 – Sonra onlara şöyle denecek: "Allahtan başka ortak koştuklarınız nerede?" Onlarda diyecekler ki: "Bizden uzaklaşıp kayboldular. Doğrusu biz, daha önce hiçbir şeye yakarmıyormuşuz." Allah, inkar edenleri işte böyle saptırır.

18:57 – Kendisine Rabbinin ayetleri hatırlatılıp da onlara sırt çevirenden, kendi elleriyle yaptıklarını unutanlardan daha zalim kim olabilir ki! Şüphesiz ki onu (Kur'an'ı) anlamaları konusunda biz onların kalplerine perdeler, kulaklarına da (s)ağırılık verdik. Sen onları doğru yola çağırırsan da asla doğru yola gelmeyeceklerdir.

16:37 – Sen, onların, doğru yola ermelerini ne kadar çok istersen iste; sapkınlıkta kararlı olanları Allah doğru yola iletmez¹. Onlar için bir yardımcı da bulunmaz.

- Buradaki “*la yehdî men yudillü*” ifadesi “(Allah'ın) sapkınlığını onayladığı kimseye hidayet etmemesi” anlamına gelmektedir. Buradaki “*la yehdî*” fiili, “*la yühda*” şeklinde “*hidayet edilmez*” anlamında meçhul kalıpta da okunabilir. Burada herhangi bir kaderden değil, azgın insanın bu azgınlıkta kararlılığından söz edilmektedir. Zira Yüce Allah Kur'an'da pek çok ayette kendileri sapanlara, kafir olanlara ve azgınlığa sapanlara hidayet etmeyeceğini haber vermektedir.
– *Mehmet Okuyan*

16:93 – Allah, dileyseydi sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat Allah dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola iletir. Siz, yaptığınız her şeyden sorumlu tutulacaksınız¹.

- ¹ Bu cümleden de anlaşılıyor ki "dilediğini tercih etme sorumluluğu" insanın kendisine aittir.
– *Erhan Aktaş*

14:4 – Biz, mesajımızı anlaşılır olarak iletebilmesi için hiçbir elçiye kendi halkının dilinden başka bir dille göndermedik. Allah, artık hak eden kimseyi saptırır, hak eden kimseyi de doğru yola iletir. O, mutlak üstün olandır, en iyi hüküm verendir.

14:27 – Allah iman edenleri dünya hayatında da ahirette de kanıtlanmış sözle destekler, zalimleri ise saptırır. Allah dilediğini yapar.

32:13 – Biz dileyseydik elbette herkese hidayetini verirdik. Fakat "Cehennem hem cinlerden hem insanlardan bir kısmıyla dolduracağım!" diye benden kesin söz çıkmıştır.

2:6-7 – Şu bir gerçektir ki: inkar edenleri uyarsan da uyarmasan da onlar için birdir; inanmazlar. Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Onların gözlerinde perde vardır. Onları büyük bir azap beklemektedir.

2:142 – İnsanlardan, birtakım beyinsizler: "Daha önce yöneldiğiniz kıbleden sizi çeviren nedir?" diyecekler. De ki: "Doğu da Batı da Allah'ındır. O, Hak eden kimseyi doğru yola iletir."

16:9 – Doğru yolu göstermek Allah'a aittir. Yolun eğrisi de vardır. Eğer O dileyseydi¹, hepinizi hidayete erdirirdi.

- Size seçme hakkı tanımayarak, sizi irade sahibi kılmayarak hepinizi zorunlu olarak hidayete iletirdi.
– *Erhan Aktaş*

10:100 – Allah'ın izni olmadan kimse inanamaz. (...)

9:127 – Bir sure indirildiği zaman: "Sizi gören var mı?" diye birbirlerine bakar, sonra da dönüp giderler. Allah, onların kalplerini çevirmiştir. Çünkü onlar, düşünmeyen bir halktır.

Verdiği Nimetler

40:79-80 – Bir kısmına binesiniz, bir kısmının (etinden) yiyesiniz diye sizin için hayvanları yaratan Allah'tır. Ve sizin için onlarda daha nice yararlar var. Onlarla arzu ettiğiniz yere ulaşırsınız. Onların ve gemilerin üzerinde taşınırsınız.

16:5-8 – Hayvanları, sizin için O yarattı. Isınma ve birçok yararları yanında, onlardan yiyecekler de elde edersiniz. Akşamları yayılmaktan gelirlerken de sabahları yayılıma gönderirken de onlarda sizin için bir güzellik vardır. Zorlukla ulaşabileceğiniz yerlere yüklerinizi taşırlar. Kuşkusuz, Rabbiniz çok şefkatlidir, rahmeti kesintisizdir. Sizin için binek ve süs hayvanı olarak atları, katırları ve eşekleri yarattı. Ve O, bilmediğiniz şeyleri yaratmaktadır.

16:10-11 – Gökten su indiren O'dur. İçme sularınız O'ndandır. Hayvanlarınızı otlatığınız bitkiler de O'ndandır. O su ile sizin için ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve her türlü meyveden bitiriyor. Kuşkusuz, düşünen bir halk için elbette bir ayet vardır.

31:20 – Allah'ın, göklerde ve yerde olan her şeyi sizin hizmetinize sunduğunu, görünen görünmeyen nimetleri sizin için bollaştırdığını görmüyor musunuz? Yine de kimi insanlar; bir bilgiye, bir yol göstericiye ve aydınlatıcı bir kitaba dayanmaksızın Allah hakkında tartışıyorlar.

45:13 – Göklerde ve yeryüzünde bulunan her şeyi kendi lütfundan sizin yararlanmanıza sunmuştur. Bunda düşünen bir toplum için ayetler vardır.

Sevdikleri

60:8 – (...) Şüphesiz ki Allah adil davrananları sever.

3:159 – (...) Şüphesiz ki Allah kendisine güvenenleri sever.

Sevmedikleri

7:31 – (...) Yiyin, için fakat israf etmeyin. Allah israf edenleri sevmez.

4:36 – (...) Şüphesiz ki Allah, kendini beğenmiş, övünüp duranı sevmez.

31:18 – "(...) Zira Allah, kendisini beğenen ve övünüp duranları sevmez."

4:148 – Allah, kendisine haksızlık yapılan kişinin dışında, kötü sözün açıkça dillendirilmesini sevmez. (...)

57:23 – (...) Allah, kendisini beğenip böbürlenen hiç kimseyi sevmez.

3:140 – (...) Allah, zalimleri sevmez.

2:190 – Sizinle savaşanlara karşı siz de Allah yolunda onlarla savaşın. Ama haddi aşmayın. Kuşkusuz Allah, haddi aşanları sevmez.

Kur'an ile İlgili Ayetler

3:7 – Bu Kitap'ı sana indiren O'dur. O'nun bir kısım ayetleri muhkemdir ki bunlar Kitap'ın anasıdır. Diğer ayetler de müteşabihdir. Kalbinde eğrilik bulunanlar, fitne çıkarmak ve kendi anlayışlarına uydurmak için müteşabih ayetlere yönelirler. Oysa onun en doğru tevilini (yorumunu) ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar: "Biz O'na iman ettik, bütün ayetler Rabbimizdendir." derler. Bunu akıl ve anlayış sahiplerinden başkası öğüt almaz.

Ne Olduğu

27:2 – (Kur'an) inananlar için bir rehber ve müjdedir / sevindiren haberdır.

27:77 – Şüphesiz ki o (Kur'an), inananlar için bir rehber ve rahmettir.

45:11 – İşte bu (Kur'an) bir rehberdir. Rablerinin ayetlerini inkar edenlere gelince, onlara en kötüsünden elem verici bir azap vardır.

69:48 – Şüphesiz ki o (Kur'an), duyarlı olanlar için bir hatırlatmadır / öğüttür.

2:2 – O kitap (Kur'an); onda asla şüphe yoktur. Duyarlı olanlar için bir yol göstericidir.

12:111 – (...) (Bu Kur'an, başkaları tarafından tasarlanıp) uydurulabilecek bir söz değildir. Fakat o, kendinden öncekileri onaylayan, her şeyin açıklaması olan (bir kitap)tır; iman eden toplum için bir rahmet ve bir rehberdir.

17:9 – Şüphesiz ki bu Kur'an; en iyi yola ulaştırır, iyi işler yapan inananlara büyük bir ödül olduğunu müjdeler.

7:52 – Bilgiyle detaylandırdığımız, gerçeği onaylayan bir toplum için yol gösterici ve rahmet olan bir kitabı onlara getirdik.

36:2 – Doğru hükümler içeren Kur'an'a yemin olsun.

20:3-4 – Yeri ve en yüksek gökleri yaratanın (Allah'ın) indirmesi olarak saygı duyanlara sadece (gerçeği) hatırlatmak için (gönderdik).

2:97 – Şunu de: "Kendinden öncekileri doğrulayıcı, iman edenlere yol gösterici ve müjde olarak Allah'ın izniyle bunu (Kur'an'ı) kalbine indiren Cibril'e her kim düşman olursa,

2:185 – Kur'an, insanlara bir rehber, bu rehberliğin apaçık açıklayıcısı ve doğruyu yanlıştan ayırt edici bir ölçü olarak Ramazan ayında indirilmiştir. (...)

80:11 – Doğrusu, bu bir hatırlatmadır. Dileyen bundan (Kur'an'dan) öğüt alır.

7:2 – Kendisiyle uyarman için ve inananlara hatırlatma olsun diye sana indirilen bu kitaptan dolayı kalbinde hiçbir sıkıntı olmasın!

74:54-56 – Hayır! Şüphesiz ki bu (Kur'an), bir hatırlatmadır. Dileyen onu(nla gerçeği) hatırlar. (Bunu yapanlar), Allah'ın istediğinden başkasını hatırlamamış olurlar. Çünkü saygı duyulması gereken O'dur. Bağışlayacak olan da O'dur.

39:23 – (...) İşte bu (Kitap), Allah'ın, dileyeni (layık gördüğünü) kendisiyle doğru yola ulaştırdığı bir rehberdir. (...)

16:89 – (...) Biz sana bu kitabı, her şeyi açıklayan, bir yol gösterici, bir rahmet ve Müslümanlara bir müjde olarak indirdik.

Eksiksiz Olduğu

16:89 – Biz, o gün, her ümmet için kendi aralarından üzerlerine bir tanık getireceğiz. Seni de bunların üzerine şahit olarak getireceğiz. Biz sana bu kitabı, her şeyi açıklayan, bir yol gösterici, bir rahmet ve Müslümanlara bir müjde olarak indirdik.

5:101 – Ey iman edenler! Size açıklanırsa hoşunuza gitmeyecek şeyleri sormayın! Kur'an indirilirken onları sorarsanız size açıklanır. (Bildirmedicine göre) Allah onları affetmiştir. Allah çok bağışlayandır, hoşgörülüdür.

6:115 – Rabbinin sözü, doğruluk ve adalet bakımından tamamlanmıştır. O'nun sözlerini değiştirecek kimse yoktur. O, duyandır, bilendir.

25:33 – Onlar sana örnek getirdiklerinde biz de sana gerçeği ve en güzel tefsiri (açıklamayı) mutlaka getirmişizdir.

17:41 – Ant olsun ki biz, bu Kur'an'da öğüt alsınlar diye her türlü açıklamayı yaptık. Oysaki bu onların yalnızca nefretlerini arttırdı.

17:89 – Biz bu Kuran'da her türlü örneği verdik, ne var ki insanların çoğu inkarda direniyor.

18:54 – Ant olsun ki biz, bu Kur'an'da her türlü örneği farklı farklı açıklamalarla verdik. Fakat insan tartışmaya çok düşkündür.

30:58 – Yemin olsun ki, biz bu Kur'an'da insanlar için her türlü örneği verdik. Sen onlara bir mucize getirsen, o inkar edenler mutlaka şöyle diyeceklerdir: "Siz, sadece, asılsız iddialarda bulunan kimselersiniz."

39:27 – Ant olsun ki Kur'an'da insanlar için her konudan örnekler verdik. Umulur ki böylece öğüt alırlar.

7:52 – Bilgiyle detaylandırıdığımız, gerçeği onaylayan bir toplum için yol gösterici ve rahmet olan bir kitabı onlara getirdik.

6:38 – Yerde yürüyen canlılar ve (gökte) iki kanadıyla uçan kuşlardan ne varsa hepsi ancak sizin gibi topluluklardır. Biz o / bu kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Sonra sadece Rablerinin huzurunda toplanacaklardır.

Dışında Söz Aranmaması Gerektiği

6:114-116 – Allah size Kitap'ı ayrıntılı / açık bir halde indirmişken, Allah'ın dışında bir hakem mi arayayım? Kendilerine Kitap verdiklerimiz, onun, Rabbinden hak olarak indirildiğini biliyorlar. Sakın kuşkuya düşenlerden olma. Rabbinin sözü hem doğruluk hem de adalet bakımından tamamlanmıştır. O'nun sözlerini değiştirecek hiçbir kuvvet

yoktur. En iyi işiten, en iyi bilendir O. Eğer yeryüzündekilerin çoğunluğuna uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar ancak zanna uyarlar ve onlar yalnız var sayıyorlar.

68:36-38 – Ne oluyor size? Nasıl (böyle) hükmediyorsunuz? Yoksa bir kitabınız var da onu mu okuyup duruyorsunuz? Ve içinde her dilediğinizi bulabiliyorsunuz?

77:50 – Bundan (Kur'an'dan) sonra artık hangi söze inanacaklar ki!

50:45 – Onların ne dediklerini en iyi bileniz. Sen, onları zorla yola getirecek değilsin. O halde benim uyarımdan korkan kimselere Kur'an'la öğüt ver.

7:185 – Göklerin ve yerin egemenliği, Allah'ın yarattığı her bir şey ve ecellerinin yaklaşmış olabileceği hakkında hiç mi düşünmediler? Ondan (Kur'an'dan) sonra hangi söze inanıyorlar!

45:6 – İşte bunlar, Allah'ın sana bir amaç ile tilavet etmekte (okuyup aktarmakta) olduğumuz ayetleridir. Allah'tan ve O'nun ayetlerinden sonra hangi söze inanacaklar ki!

4:105 – Allah'ın sana gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmedesin diye sana gerçeği içeren Kitabı (Kur'an'ı) indirdik. Hainlerden taraf olma!

16:64 – Biz bu Kitabı sana ancak hakkında anlaşmazlığa düştükleri şeyi insanlara açıklayasın (duyurasın) ve inanan bir toplum için bir rehber ve rahmet olsun diye indirdik.

6:19 – De ki: "Hangi şey şahitlik bakımından en büyüktür? De ki: "Allah benimle sizin aranızda şahittir. Bu Kur'an, bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyolundu. Yoksa siz Allah ile birlikte başka ilahlar olduğuna şahitlik mi ediyorsunuz?" De ki: "Ben buna şahitlik etmem." De ki: "O, yalnızca tek bir ilahdır; ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden elbette uzağım."

2:213 – İnsanlar tek bir topluluktur. Allah müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak peygamberleri gönderdi ve anlaşmazlığa düştükleri konularda halkın arasında hükmetmeleri için onlarla birlikte gerçeği içeren kitabı indirdi. (...)

31:6-7 – İnsanlardan bazısı var ki halkı bilgisizce Allah'ın yolundan saptırmak ve onu hafife almak için temelsiz sözlere (hadislere) sarılırlar. Onlar için aşağılayıcı bir azap vardır. Ona ayetlerimiz tilavet edildiği (okunup aktarıldığı) zaman, sanki bunları duymamış, sanki kulaklarında sağırılık varmış gibi kibirlenerek yüz çevirir. Onu, elem verici bir azapla müjdele!

18:27 – Rabbinin Kitabı'ndan sana vahyedileni tilavet et (okuyup aktar)! O'nun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O'ndan başka hiçbir sığınak da asla bulamazsın.

5:43 – İçinde Allah'ın hükmü bulunan Tevrat (kitap) yanlarında olduğu halde seni nasıl hakem tayin ediyorlar ve sonra bunun arkasından yüz çevirip gidiyorlar! Onlar, asla inanmış değildir.

- Hz. Muhammed'i hakem olarak tanıyan kitap ehlinin yanlarında bulunan Tevrat'tan kastedilen şey Hz. Musa'ya verilen Tevrat'ın orijinal hali değildir.

Buna rağmen ayette, Hz. Muhammed'i hakem edinmek istedikleri konunun cevabının ellerinde bulunan Tevrat'ta bulunduğuna dikkat çekilmektedir.

– *Mehmet Okuyan*

6:105 – Böylece biz ayetleri geniş geniş açıklıyoruz ki "Sen ders almışsın." desinler de biz de bilen bir toplum için onu (Kur'an'ı) iyice açıklayalım.

12:2 – Şüphesiz ki biz akıl edesiniz diye onu Arapça (kusursuz, mükemmel) bir Kur'an olarak indirdik.

57:17 – (...) Akıl edesiniz diye ayetleri size elbette açıkladık.

43:2-3 – Apaçık kitaba yemin olsun ki, şüphesiz biz akıl edesiniz diye onu Arapça bir Kur'an kıldık.

41:3 – Bilen bir halk için, ayetleri detaylandırılmış, Arapça okunan bir Kitap'tır.

11:1 – Bu, hikmet sahibi, her şeyden haberdar olan tarafından, ayetleri sağlamlaştırılmış ve ayrıntılı olarak açıklanmış bir kitaptır.

5:3 – (...) Bugün, sizin için dininizi kemale erdirdim ve sizin üzerinize nimetimi tamamladım. Sizin için din olarak İslam'ı seçtim / beğendim. (...)

2:118 – Bilmeyen kimseler: "Allah'ın bizimle konuşması veya bize bir ayet (mucize, kanıt) göndermesi gerekmez mi?" dediler. Onlardan öncekiler de onların sözlerine benzer sözler söylemişlerdi. Kalpleri birbirlerine benziyor. Bilmek isteyen kimseler için ayetleri iyice açıkladık.

25:30 – Elçi şöyle diyecektir: "Ey Rabbim! Kavmim bu Kur'an'ı yalnız bıraktı."

16:103 – Yemin olsun ki biz onların "Onu (Kur'an'ı ona) ancak bir insan öğretiyor!" dediklerini biliyoruz. İtham ettikleri şahsın dili yabancısıdır. (Oysa) bu (Kur'an) ise apaçık bir Arapçadır.

Ücret Beklenmeden Tebliğ Edilmesi

68:46 – Yoksa sen onlardan bir ücret istiyorsun da borç yüzünden ağır bir yük altında mı kalıyorlar?

36:20-21 – Kentin en uzak yakasından bir adam koşarak, "Ey halkım" dedi, "Elçilere uyun. Sizden bir ücret istemeyenlere uyun. Onlar doğru yoldadır."

12:104 – Sen bunun için onlardan herhangi bir ücret istemiyorsun. (...)

Evrenselliği

12:104 – (...) O (Kur'an), alemler için sadece (gerçeği) hatırlatmadır / öğüttür.

Anlayarak Okunması Gerektiği

7:204 – Kur'an okunduğu zaman hemen susup onu dinleyin ki size rahmet edilsin.

- Kur'an'ı dinlemekten kasıt ne dediğini öğrenmektir. Allah'ın buyruklarından haberdar olmaktır. Ne dediğini anlamaksızın onu dinlemek onu dinlemek sayılmaz. Bu "sürünün kaval dinlemesinden" farklı bir şey olmaz.
– *Erhan Aktaş*

25:26-30 – O gün zalim kimse (pişmanlığından) elini ısırp şöyle der: "Keşke, elçi ile birlikte aynı yolu tutsaydım. Ah, yazık bana! Keşke falancayı dost edinmeseydim! Gerçekten beni, bana ulaşan mesajdan (zikirden, Kur'an'dan) saptırdı." Şeytan, insanı yüzüstü bırakıp rezil rüsva eder. Elçi de şöyle diyecektir: "Ey Rabbim! Kavmim bu Kur'an'ı yalnız bıraktı."

25:73 – Kendilerine Rablerinin ayetleri hatırlatıldığında ise onlara karşı sağır ve kör davranmazlar.

- Gerçek müminler Yüce Allah'tan gelen mesajlara karşı duyarlı ve bilinçli davranırlar; onu anlamak için derin bir istek ve arzu gösterirler; onu can kulağıyla dinlerler, açık bir zihinle onu kavramaya çalışırlar. Genelde insanlar, ilahî mesaja sadece yüzeysel bir heves ve heyecanla yaklaşır, görüntüyü kurtarmak için onun üzerine kapaklanır; ancak gerçekte mesajı anlamak için en küçük bir çaba sarf etmezler. Sonunda münafıklar veya onlara benzeyenler gibi Kur'an'ın mesajı hakkında kör ve sağır kalırlar.
– *Mehmet Okuyan*

Okumaktan Kaçınılmaması Gerektiği

74:49-53 – Onlara ne oluyor da aslandan kaçan ürkmüş yaban eşekleri gibi bu hatırlatmadan (Kur'an'dan) yüz çeviriyorlar? Aslında onların her biri, kendisine (önünde) açılmış sayfalar / yazıtlar verilmesini istiyor. Hayır! Aslında onlar ahiretten korkmuyorlar.

54:17 – Ant olsun biz, Kur'an'ı öğüt alınsın diye kolaylaştırdık. Var mı öğüt alıp düşünen?

38:67-68 – De ki: "Kendisinden yüz çevirip durduğunuz bu (Kur'an), büyük bir haberdur."

20:100-101 – Ondan (Kur'an'dan) yüz çeviren kişi, kıyamet günü içinde ebedî kalacakları ağır bir günah yükünü yüklenecektir. Bu, onlar için kıyamet gününde ne kötü bir yüküdür!

10:7-8 – Bizimle karşılaşacaklarını ummayanlar, dünya hayatını sevip onunla huzur bulanlar ve ayetlerimizden habersizmiş gibi davrananlar var ya, işte kazanmakta oldukları (günahlar) yüzünden onların barınağı ateştir!

Parça Parça İndirilmesi

25:32 – İnkâr edenler, "Kur'an ona bir defada topluca indirilmeli değil miydi?" dediler. Biz onu senin kalbine iyice yerleştirmek için böylece yaptık ve onu tane tane okuduk.

17:106 – Kur'an'ı; onu, zamana yayarak insanlara duyurman için bölümler halinde birbiri ardınca indirdik.

Anlatılırken Yumuşak Davranılması

20:43-44 – "İkiniz Firavuna gidin; çünkü o azdı. Fakat ona konuşurken yumuşak bir üslup kullanın! (O zaman) belki söz dinler, ya da en azından (daha ileri gitmekten) çekinir / korkar."

73:10 – O (müşriklerin) söylediklerine karşı sabırlı ol ve onlardan güzelliikle uzaklaş!

Arapça Olması

41:44 – Eğer biz bu Kur'an'ı yabancı bir dilde indirseydik, onlar kesinlikle, "Ayetlerinin açıklanması gerekmez miydi? Bir Arap'a yabancı bir dille söylenir mi?" diyeceklerdi. De ki: "O, inananlar için bir yol gösterici ve gönüllerine şifadır. Ve inanmayanlara gelince, onların kulaklarında bir ağırlık vardır. Ve O (Kur'an), onlara kapalıdır. Onlara sanki uzak bir yerden seslenilmektedir."

26:198-199 – Biz Kur'an'ı, Arap olmayanlardan birine indirseydik de onu kendilerine (Araplara) okusaydı yine de ona inanmazlardı.

Korunması

15:9 – Zikri (Kur'an'ı) indiren şüphesiz ki biziz, biz; elbette onu koruyucular da biziz.

83:9,20 – Rakamlandırılmış bir kitaptır o.

- Kur'an için Allah'ın "**Rakamlandırılmış kitap**" demesi acaba matematiksel bir korumaya işaret ediyor olabilir mi? Bu çevirinin yanlış olduğunu düşünenler için ise şunu söyleyebilirim: ben bu ayeti birçok Türkçe ve İngilizce çeviriden okudum, çoğunluk buna "**rakamlandırılmış**" anlamını vermiş. *Rağıb el-Isfahanî*'nin sözlüğünden de kontrol ettim, çevirisinde de "**Rakamlanmış**" şeklinde ele alınmış, "kitabı noktalama" anlamına geldiği söylenmiş.

İçerdiği Bilimsel Bilgiler

27:88 – Dağı görürsün, onu hareketsiz sanırsın. Oysaki o bulut gibi hareket eder. Her şeyi mükemmel yapan Allah'ın işidir bu. Kuşkusuz O, yaptığınız her şeyden haberdardır.

- Kıtaların hareketinden bahsedilmektedir.

51:47 – Göğü kendi kudretimizle biz bina ettik ve biz elbette genişleticiyiz.

- Evrenin genişlemesinden bahsedilmektedir.

21:30 – İnkâr edenler, gökler ve yerler birbirine bitişikken, bizim onları ayırduğımızı ve bütün canlıları sudan yarattığımızı görmüyorlar mı? Buna rağmen inanmayacaklar mı?

- İlk kısım “**büyük patlama**” diğer bir adı ile “**big bang**”den bahsederken ikinci kısım ise canlılığın temelini su olduğundan bahsediyor.

21:31 – Onları sarsmasın diye yeryüzüne dağları yerleştirdik. Yolu bulmaları için onda geniş geçitler açtık.

- Dağların deprem gibi sarsıntıların etkisini azalttığından bahsedilmektedir.

21:32 – Biz göğü korunmuş bir tavan yaptık. Onlar ise (göğün) delillerinden (ayetlerinden) yüz çevirirler.

- Göğü, tüm uzay olarak değerlendirirsek milyarlarca yıldızdan oluşan galaksilerin, çekim ve merkezkaç güçleri arasında mükemmel bir uyum içinde birbirlerine çarpmaktan korunduğunu anlayabiliriz. Göğü dünya atmosferi olarak değerlendirirsek, atmosferin dünyamızı şeffaf bir battaniye gibi uzayın soğğundan, güneşin zararlı ışınlarından ve gök taşlarından koruduğu gerçeği ile karşılaşırız. Dünyanın erimiş demirden oluşan merkezi dinamo gibi manyetik bir alan oluşturur ve dünyanın atmosferini tutar.

– *Edip Yüksel*

21:33 – O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yaratandır. Hepsi bir(er) yörüngede yüzerler.

- Güneşin ve ayın uzayda belirli bir yörüngeyi takip ettiğinden bahsedilmektedir.

30:2-5 – Yenilgiye uğratıldı Rum yeryüzünün en yakın/en alçak bir yerinde. Ama onlar yengilerinin ardından galip duruma geçecekler birkaç yıl içinde. İş/oluş/hüküm, önünde de sonunda da Allah'ındır. Onların galibiyet gününde müminler ferahlayacaklar Allah'ın yardımıyla. Dilediğine yardım eder O! Aziz'dir, Rahim'dir O.

- Burada gelecekte yapılacak bir savaşın sonucu çok detaylı bir konum verilecek bildirilmektedir.

29:41 – Allah'ın peşi sıra dostlar edinenlerin örneği, yuva edinen dişi örümceğin örneği gibidir. Şüphesiz ki yuvaların en dayanıksız olanı elbette dişi örümceğin yuvasıdır. Keşke bilselerdi!

- Ayetteki [el-‘**ankebût**] sözcüğü “**dişi örümcek**” anlamına geldiği için, bu durum çok önemli bir Kur'an mucizesine işaret etmektedir. Çünkü örümceklerin ağlarını dişi örümcekler yapmaktadır. Dolayısıyla [el-‘**ankebût**] sözcüğü bu gerçeğe dikkat çekmektedir.

– *Mustafa Okuyan*

- Zooloji konusunda bilgi sahibi olanlar, Black Widow (Kara Dul) adındaki bir dişi örümcek türünden bazı haşerelerin eşlerini öldürüp yediğini bilirler. Putlara ve müritlerine, dişi örümcek örneğinin verilmesi ilginçtir. Ayette, örümcek için erkek **ankeb** değil, dişi **ankebut** kelimesinin kullanılmasına dikkat edin.

– *Edip Yüksel*

- Bilindiği gibi örümceklerin ördükleri ağlarının (yuvalarının) tek bir amacı vardır, oda av yakalamaktır. Ağa bir av yapıştığı zaman ağ belirli bir seviyede zarar görür. Ayrıca örümcek ağları yağmur ve rüzgar gibi dış etkilere karşı da oldukça korumasızdırlar. Bu yüzden genellikle her gece ağlarını tekrar örmek zorunda

kalırlar. Ek olarak da dişi örümceklerin de erkek örümcekleri çiftleşme sonrası yediği de bilinen bir gerçektir.

55:19-20 – (Allah) iki denizi salmıştır; birbirlerine kavuşurlar. Aralarında bir engel vardır; birbirine karışmazlar.

25:53 – Biri tatlı ve susuzluk giderici, diğeri tuzlu ve acı olan iki denizi salan da aralarına bir engel, yani karışmalarını engelleyen bir perde koyan da O'dur.

- Bu engelden maksat "buharlaşıma" olabilir mi? Göllerin suyu yağmurla beslenir. Buharlaşıma yoluyla okyanusların suyu minerallerden elenir. Buharlaşıma, tatlı suyla acı su arasında minerallerin karışımını önleyen fiziksel bir engel oluşturur.
– *Edip Yüksel*

36:37-40 – Gece de onlar için bir delildir. Ondan (geceden) gündüzü sıyrıp çekeriz; bir de bakarsın ki insanlar karanlıkta kalırlar. Güneş, kendisi için belirlenmiş yerde akar.¹ İşte bu, güçlü, bilen (Allah'ın) ölçüsüdür. Aya da eski bir hurma dalı gibi oluncaya kadar birtakım evreler belirledik.² Güneş aya yetişmez; gece de gündüzü geçemez. Hepsi, bir(er) yörüngede yüzerler.³

- ¹ Günümüzde artık bilinmektedir ki dünya güneşin etrafında bir yörüngede dönerken güneşte kendi yörüngesinde Samanyolu galaksisi içerisinde hareket etmektedir.
- ² Burada ayın yörüngeleri, eski bir hurma dalına benzetilmektedir ki bunda muhteşem bir mesaj ve benzetme vardır. Bu benzetmede çok önemli üç konu yer almaktadır: Eski hurma dalı gün geçtikçe inceler; inceldikçe eğrilir, eğrildikçe de sararır. Ay da aynen öyle. Ay sonuna doğru "hilal halini alırken gün geçtikçe inceler; inceldikçe eğrilir, eğrildikçe de sararır. Elmalı'nın dediği gibi, bu durum aynı zamanda ayın dünyanın etrafında kavisli olarak hareket ettiği yörüngenin bir hattını da göstermektedir.
– *Mehmet Okuyan*
- ³ Güneşin, ayın ve dünyanın yörüngelerindeki hareketlerinden söz eden bu ayetteki "**küllün fi felekin (her biri bir yörüngede)**" ifadesini oluşturan harfler (K, L, F, Y, F, L, K), tersinden okunduğu zaman da değişmeyen bu simetrik yapıyla, gök cisimlerinin dairesel / elipsoit yörüngelerini sembolize ediyor.
– *Edip Yüksel*

96:15-16 – Hayır! Bundan vazgeçmezse (onu) perçeminden¹ yakalayacağız! O yalancı, günahkar perçem(in)den!

- ¹ 16. yüzyılda literatüre girmiş olan perçem kelimesi, saçın sağ ve sol kısmından alına dökülen parçası demektir.
– *Milliyet*
- Bu ayette bir inkarcının belirli bir yerinden yakalanmasından bahsedilmektedir. Bu yakalanacak yer için "yalancı" ve "günahkar" denmektedir. Perçem bilindiği gibi insanın alnında bulunur. Beynimizin ön lobu bu kısımda, alnımızın arkasında yer almaktadır. İlginçtir (!) ki beynin ön lobu; yalan söyleme, doğru söyleme, iyi ve kötü gibi insani davranışlardan sorumludur.

6:125 – Allah kimi doğru yola iletmek isterse, onun kalbini İslam'a açar; kimi de saptırmak isterse, göğre çıkıyormuş gibi göğsünü iyice daraltır. Allah, inanmayanların üstüne işte böyle pislik verir.

- Bu cümle yükseklere çıkıldığında hava basıncı düşeceği için nefes almanın güçleşeceği gerçeğine işaret eder.
– *Mehmet Okuyan*

9:36 – Gökleri ve yeri yarattığı zaman koyduğu yasında, Allah'ın yanında ayların sayısı on ikidir. (...)

- Dünya, Güneşin etrafında bir kez dönerken, kendi etrafında 365 kez döner. Bu sırada da Ay, Dünya'nın etrafında 12 kez döner. Bu ayette bu gerçeklik vurgulanmıştır.

Uydurma Diyenlere Meydan Okuması

- Giderek meydan okuma kolaylaştırılıyor.

17:88 – De ki: "Bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere insanlar ve cinler bir araya gelseler, hatta birbirlerine destek de olsalar onun benzerini getiremezler."

52:34 – Eğer söylediklerinde haklı kimselerse, onlar da onun (Kur'an'ın) gibi bir söz getirsinler!

11:13 – Yoksa "Onu (Muhammed) uydurdu" mu diyorlar? De ki: "Doğruysanız Allah'tan başka, gücünüzün yettiklerini çağırın da onun benzeri uydurulmuş on sure getirin!"

10:38 – Yoksa "Onu (Muhammed) uydurdu!" mu diyorlar? De ki: "Doğruysanız Allah'tan başka, gücünüzün yettiklerini çağırın da onun benzeri bir sure getirin!"

2:23-24 – Kulumuza indirdiklerimizden şüphe içindeyseniz, onun (Kur'an'ın) benzeri herhangi bir sure getirin! Doğruysanız Allah'tan başka şahitlerinizi (yardımcılarınızı) da çağırın! Bunu yapamazsanız -ki asla yapamayacaksınız-, yakıtı insanlar ve taş olan, inkarcılar için hazırlanmış (olacak) ateşten korunun!

İslam ile İlgili Ayetler

Zorlama Olmaması

2:256 – Dinde zorlama yoktur. Artık, doğru olan yanlış olandan kesin olarak ayrılmıştır. Kim tağutu¹ (azgınlık edeni) reddedip, Allah'a inanırsa, kuşkusuz ki kopması mümkün olmayan en sağlam kulpa tutunmuş olur. Allah, Her Şeyi İşiten ve Her Şeyi Bilen'dir.

- ¹ Allah'a isyan etmek anlamına gelen "tağa" kökünden türemiştir. Azgın, sapkın, kötülük önderi, zorba, şeytan, put, kahin; Allah'ın buyruklarına itibar etmeyen kişi ve kurum anlamına gelen tağut aynı zamanda insanlara kaba kuvvetle hükmeden kişi veya kurum demektir.
– Erhan Aktaş

6:104 – (De ki:) "Elbette size Rabbiniz tarafından basiret¹ gelmiştir. Artık kim (gerçeği) görürse yararı kendisine, kim de kör davranırsa zararı kendisinedir. Ben üzerinize asla bekçi değilim."

- ¹ Doğru algılama, idrak etme, gerçeği görme, kavrama yeteneği ve aydınlanma. "**Basiret**" sözcüğü, parlayan, parlaklığı ile göz kamaştıran yumuşak taş cinsi demektir. Bu ismi almasının nedeni uzaktan görülmesini sağlayan bir ışık saçmasındandır.
– Erhan Aktaş

109:1-6 – De ki: "Ey inkarcılar. Ben sizin tapmakta olduklarınıza tapmıyorum. Siz de benim tapmakta olduğuma tapmıyorsunuz. (Zaten) ben sizin tapmış olduklarınıza tapmıyordum. Siz de benim taptığıma tapmıyordunuz. Sizin dininiz size, benim dinim banadır!"

88:21-22 – Hatırlat, çünkü sen yalnızca bir hatırlatıcısın. Onların üzerinde bir zorba değilsin.

88:25-26 – Şüphesiz ki onların (inkarcıların) dönüşü sadece bizedir. Sonra onların hesabı da şüphesiz ki sadece bize aittir.

16:125 – Sen Rabbinin yoluna hikmetle (doğru hükümlerle), güzel öğütlerle davet et ve onlarla en güzel şekilde mücadele et! Şüphesiz ki Rabbin -evet yalnızca O- kendi yolundan kimin saptığını iyi bilendir ve O kimlerin doğru yola ulaştığını da iyi bilendir.

- Herhangi bir kimsenin imanı hakkında değerlendirme yapmak bize düşmez.

73:11 – Nimet sahibi (olan) o yalanlayıcıları bana bırak; onlara biraz zaman tanı!

18:29 – De ki: "Hak (gerçek), Rabbinizdendir." Öyle ise dileyen iman etsin; dileyen inkar etsin! Biz, zalimlere öyle bir ateş hazırladık ki (ateşten) duvarları kendilerini çepeçevre kuşatmıştır. Yardım dileyecek olsalar, erimiş maden gibi yüzleri haşlayan bir su ile yardım edilir. Ne fena bir içecektir o ve ne kötü bir kalma yeridir orası!

76:3 – Şüphesiz ki biz insana yol gösterdik. Ya şükredici olur ya da nankör.

2:272 – Onların hidayeti senin üzerine (bir görev) değildir. Zira Allah dileyeni (layık gördüğünü) doğru yola ulaştırır. (...)

28:55-56 – Onlar (kitap ehli), boş söz duydukları zaman ondan yüz çevirip "Bizim işlerimiz bize, sizin işleriniz size. Size selam olsun! Biz, cahillere itibar etmeyiz!" der (geçer)ler. Sen sevdiğini doğru yola ulaştıramazsın ancak Allah dileyen (layık gördüğünü) doğru yola ulaştırır. O, doğru yola ulaştırılmış olanları iyi bilendir.

53:30 – (...) Şüphesiz ki Rabbin -evet yalnızca O- kendi yolundan kimin saptığını çok iyi bilendir ve O kimin doğru yola ulaştığını da çok iyi bilendir.

- Herhangi bir kimsenin imanı hakkında değerlendirme yapmak bize düşmez.

42:48 – Yüz çevirirlerse, biz seni onların üzerine bekçi olarak göndermedik. Sana düşen (görev), sadece tebliğdir. (...)

4:80 – Kim Elçi'ye itaat ederse elbette Allah'a itaat etmiş olur. Yüz çevirene gelince, biz seni onların üzerine bekçi göndermedik.

76:3 – Şüphesiz ki biz insana yol gösterdik. Ya şükredici (olur) ya da nankör.

27:80-81 – Sen, şüphesiz ki, ölülere duyuramazsın. Çağırıp, aldırmayan sağırlara da duyuramazsın. Sen körleri, sapkınlıktan çevirip doğru yola iletemezsin; sen ancak ayetlerimize iman edip teslim olanlara gerçeği duyurabilirsin.

26:111-113 – (Kavmi) "Sana düşük (seviyeli) insanlar uymuşken, biz sana iman eder miyiz hiç!" demişti. (Nuh) şöyle demişti: "Onların (daha önce) neler yaptığını dair hiçbir bilgim yok. Düşünürseniz, onların hesabının ancak Rabbime ait olduğunu anlarsınız."

10:40-41 – İçlerinden ona (Kur'an'a) inanan da var; inanmayacak olan da. Rabbin bozguncuları çok iyi bilendir. Eğer seni yalanlarsa da ki: "Benim yaptıklarım bana, sizin yaptıklarınız da sizedir. Siz benim yaptıklarımdan sorumlu değilsiniz ben de sizin yaptıklarınızdan sorumlu değilim."

İnanmayanlara Karşı Tutum

60:7-8 – Allah sizinle düşman olduklarınız arasında bir dostluk meydana getirebilir. Allah her şeye gücü yetendir. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir. Allah sizinle din uğrunda savaşmayan ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayanlara iyilik yapmanızı ve onlara adil davranmanızı yasaklamaz. Şüphesiz ki Allah adil davrananları sever.

5:8 – Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutan, adaletle şahitlik eden kimseler olunuz. Bir topluluğa duyduğunuz kin, sizi adil davranmamaya itmesin. Adaletli olunuz; bu takvaya daha yakındır. Allah'a isyandan sakının. Allah yapmakta olduklarınızdan haberdardır.

5:42 – Hep yalana kulak verir, durmadan haram yerler. Sana gelirlerse ister aralarında hüküm ver ister onlardan yüz çevir! Onlardan yüz çevirirsen sana asla zarar veremezler. Hüküm verirsen, aralarında adaletle hükmet! Şüphesiz ki Allah adil olanları sever.

3:128 – Bu konuda (inanmamaları hakkında) senin yapabileceğin bir şey yoktur. O (Allah) ya onların tövbelerini kabul edecek ya da onlara azap edecek. Çünkü onlar, zalim kimselerdir.

60:10,12 – Ey iman edenler! İnanan (mümin) kadınlar hicret ederek size geldiği zaman, onları imtihan edin (sorgulayın)! (Elbette) Allah onların imanlarını çok iyi bilendir. Siz de onların inanmış kadınlar olduklarını öğrenirseniz, onları inkarcılara geri göndermeyin! (...) Ey peygamber! Inanmış (mümin) kadınlar sana geldiklerinde, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşturmak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, bir iftira uydurup getirmemek ve doğru işlerde sana karşı gelmemek üzere yemin edip söz verilerse onların sözünü kabul et ve onlar için Allah'tan bağışlanma dile. Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

- Bu iki ayette kendilerine “inanın (mümin)” diyen kadınların imtihan edilmesinden bahsediliyor. Ve dikkat ederseniz, onların “inanın (mümin)” olma şartlarının arasında ne “namaz kılmak”, ne “meleklerle iman etmek”, ne “peygambere iman etmek”, ne “şehadet getirmek” vs. gibi sözde İslam'ın şartlarının aranmadığını görüyoruz.

Yoksullara, Yetimlere, Esirlere ve Kölelere Verilen Değer

76:8-10 – Onlar (inanınlar), kendileri muhtaç olmalarına rağmen yoksulu, yetimi ve esiri yedirir (doyurur)lar. (Şöyle derler:) "Biz sizi yalnızca Allah rızası için doyuruyoruz; sizden herhangi bir karşılık da teşekkür de istemiyoruz. (Çünkü) biz, zor ve belalı bir günde Rabbimizden (O'nun azabından) korkuyoruz."

24:33 – Nikah (imkanı) bulamayanlar, Allah lütfundan kendilerini zenginleştirene kadar namuslu olsunlar! Kendilerinde bir hayır görüyorsanız ellerinizin sahip olduklarından (kölelerden ve cariyelerden) özgürlük sözleşmesi yapmak isteyenlerle hemen özgürlük sözleşmesi yapın! Allah'ın size vermiş olduğu maldan (servetten) siz de onlara verin! Dünya hayatının geçici menfaatini elde edeceksiniz diye namuslu olmak isteyen genç cariyelerinizi fuhşa zorlamayın! Kim onları zorlarsa, (bilinmelidir ki) zorlanmalarından sonra Allah (o zorlananlar için) çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

90:12-16 – Zor yolun ne olduğunu bilir misin? Köleleri özgürlüklerine kavuşturmadır. Veya kıtlık anında bir öksüzü veya ihtiyaca muhtaç bir yoksulu doyurmaktır.

4:92 – Hata (kaza) ile olması dışında, bir müminin bir mümini öldürmeye hakkı olamaz. Hata ile bir mümini öldüren kimsenin, mümin bir köleyi özgürlüğüne kavuşturması ve ölenin ailesine teslim edilecek bir diyet vermesi gereklidir. Ancak (ölünün ailesinin o diyeti) bağışlaması başka. (Hata ile öldürülen kişi) mümin olduğu halde, düşmanınız olan bir toplumdaki ise mümin bir köleyi özgürlüğüne kavuşturması gerekir. (Hata ile öldürülen kişi) kendileriyle aranızda antlaşma bulunan bir toplumdaki ise ailesine teslim edilecek bir diyet ve bir mümin köleyi özgürlüğüne kavuşturması gerekir. (Bunları) bulamayan kimsenin, Allah tarafından tövbesi(nin kabulü) olarak iki ay peş peşe oruç tutması (gerekli)dir. Allah bilendir, doğru hüküm verendir.

5:89 – Allah sizi (kasıtsız) yeminlerinizdeki boş sözlerle ilgili sorumlu tutmaz fakat bir şeye bağladığınız (kasıtlı) yeminlerden sorumlu tutar. (Bozduğunuz zaman) kefareti, ailenize yedirdiğiniz yemeğin orta hallisinden on fakire yedirmek veya onları giydirmek ya da bir köle azat etmektir. (Bunları) bulamayan kişinin üç gün oruç tutması (gerekir). Yemin ettiğiniz zaman (yemini bozduğunuz zaman) yeminlerinizin kefareti işte budur. Yeminlerinizi koruyun (bozmayın)! Allah şükredesiniz diye ayetlerini size işte böyle açıklıyor.

58:3 – Kadınlarını annelerine benzeterek yabancılaştırdıktan sonra sözlerinden dönenler, karlılarıyla cinsel ilişkiye girmeden önce bir köleyi özgürlüğe kavuşturursunlar. Size öğütlenen budur. Allah yaptığınız her şeyi haber alır.

9:60 – Sadakalar Allah'tan bir farz olarak ancak yoksullara, düşkünlere, (zekat toplayan) memurlara, kalpleri (İslam'a) ısındırılmış olanlara, (özgürleşmek isteyen) kölelere, borçlulara, Allah yolunda olanlara, yolcuya mahsustur. Allah bilendir, doğru hüküm verendir.

2:177 – (Gerçek) iyilik, yüzlerinizi doğu ve(ya) batı tarafına çevirmeniz değildir. Gerçek iyilik, kişinin Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, Kitaba ve peygamberlere inanmasıdır. (Allah'ın rızasını gözeterek) yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, (yardım) isteyenlere ve kölelere sevdiği maldan harcamasıdır. (Ayrıca) salatı ikame etmesi ve zekatı vermesidir. (Bunlar) antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirenlerdir. (Dahası), sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabredenlerdir. Doğru olanlar işte bunlardır! Muttakiler (duyarlı olanlar) da işte bunlardır!

4:36 – Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın! Ana babaya, yakınlara, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşına, yolcuya, sağ ellerinizin sahip olduklarına iyilik (edin)! Şüphesiz ki Allah, kendini beğenmiş, övünüp duranı sevmez.

Yükümlülükler

Sadaka Vermek

9:60 – Sadakalar Allah'tan bir farz olarak ancak yoksullara, düşkünlere, bu konuda çalışan görevlilere¹, kalpleri kazanılacak kimselere², (özgürleşmek isteyen) kölelere, borçlulara, Allah yoluna ve yol oğluna³. Allah bilendir, doğru hüküm verendir.

- ¹ Sadaka işi ile görevlendirilmişlere.
– Erhan Aktaş
- ² Gönülleri İslam'dan yana olduğu halde ekonomik sıkıntılar nedeniyle çıkmazda olanlara.
– Erhan Aktaş
- ³ "İbnu's-sebili" deyim olarak "yol oğlu" demektir. Bu deyimde, "yolda kalanlar" anlamı verilmesi doğru değildir. Zira sebil, karayolu anlamında "yol" demek değildir. Sebil, bir konuda seçim yapmak anlamında iki yoldan birini seçmek yani "tercih edilen yol" demektir. Hak veya batıl yoldan birini tercih etmektir. Bu deyim anlamı "yolda kalanlar" değil, bütün varlığı ile "Allah yolunda" çalışma yolunu tercih etmiş ve bundan dolayı yardıma muhtaç duruma düşmüş olanlar

anlamındadır. Ayrıca yaptığı bir şeyi imkansızlık nedeni yarım kalmış kimselere de denmektedir.

– *Erhan Aktaş*

2:177 – Yüzünüzü doğu ve batı tarafına çevirmeniz iyilik değildir. Ama iyilik: (...), malını sevdiği halde onu yakınlarına, yetimlere, yoksullara, yol oğluna, (yardım) isteyenlere ve kölelere vermektir, (...) İşte bunlar, sadık olanlardır. Ve işte bunlar, takva sahibi olanlardır.

2:215 – Sana nereye (kime) infak edeceklerini soruyorlar. De ki: "Hayır adına ne harcaysanız; o, anne ve babaya, akrabalara, yetimlere, yoksullara ve yol oğlunadır. Hayır adına her ne yaparsanız kuşkusuz Allah, her şeyi bilir."

2:219 – (...) Sana neyi infak edeceklerini soruyorlar. De ki: "Vazgeçilebileni."¹ Allah düşünüsünüz diye ayetleri size işte böyle açıklıyor.

- ¹ Ayette infaka konu olan [el-'afv] kelimesi sahibinin affedilmesine vesile olacak, uğruna vazgeçebileceği değerdeki şeylerdir. "*Affetmek*" kelimesi alacaklı olduğu herhangi bir konuda hakkından feragat etmek anlamına geldiği için buradaki amaç, insanın infak edeceği şeylerin aslında en zor zamanda vazgeçebileceği nitelikte olduğunu göstermektir. Bu kelime rahat zamanda vazgeçilebilecek şeyden ziyade en sıkıntılı zamanda vazgeçilebilecek miktardır. Bu kelimeyi "*ihtiyaç fazlası*" şeklinde yorumlamak asıl amacı ortaya koymamaktadır.

– *Mehmet Okuyan*

- ¹ Artanı. İhtiyacından artandan, fazla olandan uygun gördüğünü. Gönlünden koparı. Affetmek, bağışlamak, bırakmak, salı vermek demektir. Sahip olduğunuz malın ne kadarından vazgeçerseniz ne kadarını elinizden çıkarmak, yani malın ne kadarını affetmek istiyorsanız o kadarını affedin, ihtiyacı olanlara verin.

– *Erhan Aktaş*

2:271 – Sadakaları açıktan verirsiniz bu ne güzeldir! Onları gizler de fakirlere öyle verirsiniz, işte bu sizin için daha hayırlıdır. O (Allah) da sizin günahlarınızın bir kısmını örter. Allah yapmakta olduklarınızdan haberdardır.

Oruç Tutmak

2:183-187 – Ey iman edenler! Sizden öncekilere yazıldığı gibi, oruç size de yazıldı. Umulur ki takva sahibi olursunuz. (Oruç) Sayılı günlerdir. Artık sizden kim hastalanır veya seferde olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun. Onu (orucu) tutmakta zorlananların, bir yoksulu doyuracak kadar fidye vermesi gerekir. Böyle olmakla birlikte, kim gönlünden gelerek daha fazlasını yaparsa, bu, onun için daha hayırlıdır. Eğer bilerseniz, oruç tutmanız sizin için hayırlı olandır. Ramazan ayı ki: İnsanlar için hidayet rehberi olan, doğru yola ileten, doğru ile yanlış birbirinden ayıran; apaçık kanıtları içeren Kur'an o ayda indirildi. Sizden, kim bu aya erişirse oruç tutsun. Kim de hasta veya yolcu olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun. Allah, sizin için zorluk değil kolaylık diler. Allah, belirlenen günlerin sayısını tamamlamanızı ve size doğru yolu gösterdiğinden, kendisini yüceltmenizi ister. Ve

umudur ki şükredersiniz. Kullarım, sana, beni sorarlarsa bilsinler ki ben, yakınım. Bana dua edenin, duasına karşılık veririm. O halde onlar da benim çağrıma uysunlar ve bana gerçek anlamda iman etsinler ki doğru yolu bulabilsinler! Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmanız sizin için helal kılındı. Onlar, sizin için örtüdür; siz de onlar için örtüsünüz. Allah, nefsinize sahip olmadığınızı bildi ve tövbenizi kabul edip sizi bağışladı. Artık onlara yaklaşın, Allah'ın sizin için yazdığı şeyi isteyin. Şafak vaktinin siyah ipliği, beyaz ipliğinden ayırt edilme anına kadar, yiyin için. Sonra da geceye dek siyama tamamlayın. Eğer mescitlerde itikaftaysanız¹ onlara yaklaşmayın. Bunlar, Allah'ın koyduğu sınırlardır. Bu sınırlara yaklaşmayın. İşte böylece Allah, insanlara ayetlerini açıklar. Umudur ki takva sahibi olursunuz.

- ¹ [İtikaf] kavramı "*kendini bir yere hapsetmek, orada durup beklemek*" anlamına gelir. Ramazan'da mescitte gerçekleştirilen bir ibadettir. Bu esnada derin dini tefekkür ve bolca ibadetle gerçekleştirilen meşguliyet daha sonra "*itikâf*" adıyla anılır olmuştur.
  - Mehmet Okuyan
- ¹ İtikaf, "*Bir şey üzerine sürekli odaklanmak, kendini ona adanmak ve ondan yüz çevirmemek.*" demektir.
  - Erhan Aktaş

Vasiyet Etmek

2:180-181 – Birinize ölüm geldiği zaman, bir hayır (mal, mülk, varlık) bırakacaksa, ana babaya ve yakınlarla uygun bir biçimde vasiyet etmek, muttakiler (duyarlı olanlar) üzerine bir hak olarak yazıldı¹. Her kim, bu vasiyeti duyduktan sonra onu değiştirirse, doğrusu onun günahı değiştirenin üzerinedir. Kuşkusuz Allah, her şeyi duyardır, her şeyi bilendir.

- ¹ Takdir edildi. Zorunlu kılındı.
  - Erhan Aktaş
- ¹ Yüce Allah ekonomik hayata dair çok önemli bir konuya, ölümden önce yakınlarla vasiyet edilmesi gerektiğine değinmekte, bu konudaki hükmünün de farz olduğunu ifade etmektedir.
  - Mehmet Okuyan

Adaletli Olmak

16:90 – Şüphesiz ki Allah adaleti, (...), emreder; (...)

6:152 – "(...) Yakın akrabanız da olsa konuştuğunuz zaman adaleti gözetin. (...)"

İyilik Yapmak

16:90 – Şüphesiz ki Allah (...), iyiliği, (...) emreder; (...)

Hak Yememek

17:35 – Ölçtüğünüz zaman tam ölçün ve doğru terazi ile tartın. Hayırlı ve iyi olan budur.

83:1-3 – Eksik ölçenlere (yolsuzluk yapanlara) yazıklar olsun! Onlar insanlardan (bir şey alırken) ölçtüklerinde (baskı yaparak) tam ölçerler. Onlara (insanlara vermek için) ölçtüklerinde veya tarttıklarında ise eksiltirler.

6:152 – "(...) Ölçü ve tartıyı hakkaniyetle yapın. Biz, gücünün yettiğinden fazlasını kişiye yüklemeyiz. (...)"

Verilen Sözü Tutmak

6:152 – "(...) Allah'a verdiğiniz sözü tutun. (...)"

Akrabaya Yardım Etmek

16:90 – Şüphesiz ki Allah adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder; fuhuşu, fenalığı ve azgınlığı da yasaklar. (O, gerçekleri) hatırlayasınız diye size öğüt vermektedir.

Anne ve Baba'ya İyi Davranmak

31:14-15 – İnsana, anne ve babasını (onlara güzel davranmasını) vasiyet ettik. Onu, annesi zorluk üzerine zorluk içinde taşıdı. İki yıl boyunca ona süt verdi. Bana, anne ve babana şükret¹! Dönüş banadır. Eğer o ikisi, hakkında bilgin olmayan bir şeyi bana ortak koşman için seninle cihat (mücadele) ederlerse, o zaman sakın onlara itaat etme. Dünyada onlarla güzel geçin. Bana yönelen kimselerin yoluna uy. Sonra dönüşünüz banadır. O zaman yaptığınız şeyleri size haber vereceğim.

- ¹ Allah'ın verdiği nimetlerin, anne ve babanın sağladığı imkanların karşılığında, minnettar ol, sorumlu davran, ne gerekiyorsa onu yap.
– *Erhan Aktaş*

46:15 – Biz insana, anne ve babasına çok iyi davranmasını öğütledik. Annesi onu güçlülükle (karnında) taşıdı ve onu güçlülükle bıraktı (doğurdu). Onun taşınması ve ayrılması otuz aydır. Nihayet olgunluk çağına ulaştığı ve kırk yaşını¹ tamamladığında: "Ey Rabbim! Bana, anne ve babama bağışladığın nimetlerin karşılığında şükretmede ve hoşnut olacağın işler yapmada beni başarılı kıl. Ve soyuma da düzgün ve düzeltici olmayı nasip et. Kuşkusuz ben, sana yöneldim. Ve kuşkusuz ben, sana teslim olanlardanım." dedi.

- ¹ İnsanın; bedensel, mantıksal ve ruhsal olarak olgunluğa erdiği evreler farklı farklıdır. Genellikle "biyolojik olgunluk" yirmili yaşlara; akıl olgunluğu otuzlu yaşlara ve ruhsal olgunluk kırklı yaşlara denk düşmektedir. Kırkıktan sonra "fizik güç" ve "akıl gücüne" göre "ruhsal/duygusal güç" daha çok ön plana çıkmaktadır.
– *Erhan Aktaş*

6:151 – De ki: "(...) Anaya babaya iyilik edin. (...)"

Yetimin Hakkını Yememek

17:34 – Olgunluk çağına erişinceye kadar, iyiliği için olmadıkça yetimin malına dokunmayın. Ve verdiğiniz sözleri yerine getirin. Verilen söz insanı sorumlu yapar.

6:152 – "(...) Olgunluk çağına erişinceye kadar, iyiliği için olmadıkça yetimin malına dokunmayın. (...)"

Namusunu Korumak

23:5-7 – Onlar namuslarını / ırzlarını koruyanlardır. Eşleri veya yeminle¹ sahip oldukları hariç. Bundan dolayı kınanmazlar. Kim bunun ötesinde bir şey isterse, işte onlar haddi aşanlardır.

- ¹ Yeminle hak sahibi olduğunuz. Sağ elinizin sahip olduğu. "eyman" sağ el ve yeminler (sözleşmeler) anlamına gelen bir sözcüktür. Bu deyim, "antlaşma yoluyla sahip olunan" demektir. El, aynı zamanda deyim olarak "güç" demektir; güç yolu ile "*üzerinde yetkili olma hakkına*" sahip olduğunuz, antlaşma yoluyla sahip olunanlar, sorumluluğu üstlenilenler, bakmakla yükümlü olunanlar, meşru şekilde sahip olunanlar, himayeniz altında olan, sorumluluğunu üstlendiğiniz gibi anlamlara gelmektedir. Kur'an; kiminle olursa olsun, nikah yapmaksızın ilişkiye girmeyi zina olarak tanımlamaktadır. Diğer bir deyimle "*nikahsız her birliktelik*" zinadır. Toplumsal gerçekliğin verili kalıntısı olan kölelik ve cariyelik olgusu, İslam'ın kabul ettiği veya ön gördüğü bir olgu değildir. İslam, kölelik ve cariyeliği; cariyeye ve köle edinme yollarını ortadan kaldırarak kesinlikle yasaklamıştır. Verili durumun tasfiye edilmesi süreci olan uygulamaları ileri sürerek, İslam'da cariyeliğin ve köleliğin olduğunu söylemek, İslam'a iftira atmaktır.
– Erhan Aktaş

Yasaklar

6:150 – De ki: "Allah'ın bunu haram ettiğine dair tanıklık edecek tanıklarınızı getirin." Eğer onlar tanıklık ederlerse sen onlarla tanıklık etme. Ayetlerimizi yalanlayanların ve ahirete iman etmeyenlerin tutku ve kuruntularına uyma. Onlar, Rablerine eş koşuyorlar.

- Bu ayet Allah adına haram uyduranları muhatap almaktadır.

Yiyecekler

6:145 – De ki: "Bana vahyolunanda; leş, akıtılmış kan, domuz eti (ki şüphesiz pistir) veya bir sapkınlık olarak Allah'tan başkası adına kesilmiş olanlar hariç, yiyecek kimse için haram kılınmış bir şey bulamıyorum. Kim mecbur kalırsa haddi aşmadan, zaruri ihtiyacı kadar bunlardan yiyebilir." Kuşkusuz Rabbin çok bağışlayıcıdır, rahmeti kesintisizdir.

- Bu ayetten bir sonraki ayete baktığımızda (6:146) Allah, Yahudilere bir hayvanın bazı bölgesindeki yağlar hariç diğer yağların da haram kılındığını bizlere söylemekte. Yani gerektiği yerde bize gereken detayı vermekte. Yukarıdaki ayete baktığımızda ise bize sadece domuz etinin haram kılındığını görmekteyiz. Bu da demek oluyor ki domuzun eti haricindeki şeyler (örneğin domuz yağı) haram değildir.

2:173 – O; size, leşi, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilenleri haram kıldı. Mecbur kalan bir kimsenin, haddi aşmamak ve istismar etmemek koşuluyla, bunları yemesinde bir günah yoktur. Kuşkusuz, Allah'ın rahmeti bol ve kesintisizdir.

16:115 – Allah, size haram kıldı: leşi, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilenleri. Ancak kim (açlık nedeniyle) mecbur kalırsa aşırı gidip ihtiyacının ötesine geçmemek şartıyla yiyebilir. Kuşkusuz Allah, çok bağışlayıcıdır, rahmeti kesintisizdir.

5:3 – Leş, kan, domuz eti, Allah'tan başkasının adı anılarak kesilen ve boğularak ölmüş, vurularak ölmüş, yüksekten düşerek ölmüş, boynuzlanarak ölmüş; yırtıcı hayvan tarafından yenmiş -canı çıkmadan kesilmiş olanlar hariç- ve putlar adına kesilenler haram kılındı. (...)

Fuhuş

- Her türlü aşırılık, ahlaksızlık, hayasızlık ve edepsizlik.
– *Erhan Aktaş*

16:90 – Şüphesiz ki Allah (...) fuhuşu, fenalığı ve azgınlığı da yasaklar. (...)

7:33 – De ki: "Rabbim şunları kesinlikle haram kılmıştır: Fuhuşların açık olanını ve gizli olanını, (...)

6:151 – De ki: "Gelin, Rabbinizin size haram kıldığı şeyleri bildireyim: (...) Fuhuşun açığına da gizlisine de yaklaşmayın. (...)"

Zina

17:32 – Ve sakın zinaya yaklaşmayın! Kuşkusuz o bir fuhuştur ve kötü bir yoldur.

Eşcinsellik

7:80-81 – Hani Lut da halkına şöyle demişti: "Ey halkım! Sizden önce alemlerden hiç kimsenin yapmadığı bir fahişeliği (aşırılığı, sapıklığı, eşcinselliği) mi yapıyorsunuz? Şüphesiz ki siz, kadınları bırakıp da şehvetle erkeklere yaşıyorsunuz. Doğrusu siz haddi aşan bir topluluksunuz."

29:28-29 – Hani Lut halkına: "Siz, bu alemde sizden önce yaşamış olanların hiçbirinin yapmadığı bir fahişeliğe (aşırılığa, sapıklığa, eşcinselliğe) yöneliyorsunuz." demişti. "Gerçekten siz; erkeklere yönelecek, yanlış yolu seçecek ve bir araya gelip edepsizce şeyler yapacak mısınız?" demişti. Halkının yanıtı: "Eğer doğru söyleyenlerden isen Allah'ın azabını bize getir." demeleri oldu.

Evlilik

2:221 – Müşrik kadınlarla, (onlar) iman edinceye kadar evlenmeyin! İmanlı bir cariye, -hoşunuza gitse de- müşrik bir kadından elbette daha hayırlıdır. İman edinceye kadar müşrik erkekleri de (kızlarınızla) evlendirmeyin! İnanmış bir köle, -hoşunuza gitse de- müşrik bir (kişi)den elbette daha hayırlıdır. Onlar (müşrikler), ateşe çağırır. Allah ise buyruğu ile cennete ve bağışlanmaya çağırır. (Allah gerçeği) hatırlasınlar diye ayetlerini insanlara açıklıyor.

Adet Dönemi Cinsel İlişki

2:222 – Sana "adet görme durumundan" soruyorlar. De ki: "O bir rahatsızlıktır." Kadınlar adet hali durumundayken onlardan uzak durun. Adet görme bitinceye kadar onlara yaklaşmayın. Adet hali bitince, onlara Allah'ın buyruğuna uygun şekilde yaklaşın. Kuşkusuz, Allah, tövbe edenleri sever. Ve temizlenenleri de sever.

Faiz

30:39 – İnsanların mallarında artsın diye verdiğiniz faiz, Allah'ın katında artmaz. Allah'ın rızasını dileyerek zekattan verenler, işte bunu yapanlar kat kat arttıranlardır.

Falcılık

5:3 – Fal okları (oyunları)¹ ile kısmet aramanız size haram kılındı. (...)

- ¹ Cahiliye döneminde Araplar bir şey yapmaya niyet ettikleri zaman karar vermek için üç ok alırlardı. Üzerlerine, Rabbim emretti, Rabbim yasakladı yazarak ve birini de boş bırakarak bir torbaya koyar, sonra da içlerinden birini çekerler ve onun üzerinde yazılı olana göre karar verirlerdi.
– *Erhan Aktaş*

5:90 – Ey iman edenler! (...) fal (şans) okları (oyunları)¹ şeytan işi birer pisliktir. (...)

- ¹ Şans oyunları ile gelecek hakkında kehanette bulunmak.
– *Erhan Aktaş*

Kumar

5:90-91 – Ey iman edenler! (...) kumar, (...) şeytan işi birer pisliktir. (...) Şeytan, hamr ve kumarla aranıza düşmanlık ve kin sokmak; (...) ister. (...)

Hamr

5:90-91 – Ey iman edenler! Hamr¹, (...) şeytan işi birer pisliktir. (...) Şeytan, hamr ve kumarla aranıza düşmanlık ve kin sokmak; (...) ister. (...)

- ¹ Akli örten, sarhoşluk veren her türden içki ve uyuşturucu.
– *Erhan Aktaş*

Haksız Yere Saldırı

7:33 – De ki: "Rabbim şunları kesinlikle haram kılmıştır: (...) haksız yere saldırmayı, (...)

Haksız Yere Can Almak

17:33 – Allah'ın haram kıldığı bir canı haksız yere öldürmeyin. Kim haksız yere öldürülürse, biz onun velisine (yakınına) yetki verdik (hesap sorması için). O da (öldürülenin velisi de) öldürmede haddi aşmasın. Ona yardım olunmuştur (hesap sorma hakkı ve yetkisi sağlanarak, kendisine yardım sağlanmıştır).

6:151 – De ki: "Gelin, Rabbinizin size haram kıldığı şeyleri bildireyim: (..) Haklı bir gerekçe olmadıkça Allah'ın dokunulmaz kıldığı cana kıymayın. (...)"

Çocuğunu Öldürmek

17:31 – Geçim endişesiyle çocuklarınızı¹ (yeni doğan evlatlarınızı) öldürmeyin! Onları da sizi de rızıklandıran biziz. Şüphesiz ki onları öldürmek, büyük bir yanlıştır / suçtur.

- "Çocuklarınızı" diye çevirdiğimiz kelimenin Arapçası "evlad" olup "doğanlar" demektir. Ayetten anlaşıldığına göre, çocuklar doğar doğmaz bazı aileler kız çocuğu olduğunu görünce çocuğu hemen öldürüyorlardı.
– *Edip Yüksel*

6:151 – De ki: "Gelin, Rabbinizin size haram kıldığı şeyleri bildireyim: (...) Yoksulluk endişesi ile çocuklarınızı öldürmeyin. Sizin de onların da rızıklarını veren Allah'tır. (...)"

Allah'ın Dinine Düşman Olanlarla Dostluk

60:9 – Allah sizinle din uğrunda savaşanları, sizi yurtlarınızdan çıkaranları ve çıkarılmanız için onlara (düşmanlara) yardım edenleri dost edinmenizi yasaklar. Kim onları dost edinirse işte onlar zalimlerin ta kendileridir.

Allah'a Ortak Koşmak ve Saygısızlık

7:33 – De ki: "Rabbim şunları kesinlikle haram kılmıştır: (...) hakkında hiçbir belge indirmedeği herhangi bir şeyi Allah'a ortak koşmayı ve Allah'a, bilmediğiniz şeyleri yakıştırmanızı.

5:90 – Ey iman edenler! (...) dikili taşlar¹ (...) şeytan işi birer pisliktir. (...)

- ¹ İnsanlardan yararlanmak amacıyla manevi değer verilmiş, kutsallaştırılmış put ve benzeri nesneler; mezar, türbe vb. şeyler.
– *Erhan Aktaş*

6:151 – De ki: "Gelin, Rabbinizin size haram kıldığı şeyleri bildireyim: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. (...)"

Cezalar

Kısasa Kısas

42:40-41 – Bir kötülüğün cezası, (en çok) ona denk bir kötülüktür¹. Kim bağışlar ve barışı sağlarsa, onun ödülü Allah'a aittir. Şüphesiz ki O, zalimleri sevmez. Kim haksızlığa uğradıktan sonra hakkını alırsa, onlara herhangi bir yol (ceza) yoktur.

- ¹ Bu ayet cezalandırmayla ilgili bütün mesajların merkezini oluşturmaktadır. Bu nedenle suça verilecek cezaların en çok suç kadar olabileceği, fazlasına izin verilmediği anlaşılmakta, böylece hukuka çok önemli bir ilke kazandırılmış olmaktadır.
– Mehmet Okuyan

2:178 – Ey iman edenler! Öldürülmelerde size kısas yazıldı; hüre hür, köleye köle, kadına kadın¹. Ancak öldüren, öldürülenin kardeşi (veya yakını) tarafından bağışlanırsa; örf'e uygun şekilde, diyeti iyilikle ödemelidir. Bu Rabbinizden bir hafifletme ve rahmettir. Bundan sonra kim haddi aşarsa, onun için can yakıcı bir azap vardır.

- ¹ Hürse hür, köleyse köle, kadınsa kadın; kim öldürmüşse o. Kelime olarak, "*Hüre hür, köleye köle, kadına kadın.*" denmiş olsa da anlam olarak "Öldüren öldürülür, yani kim öldürmüşse o öldürülür." denmektedir. Söylenmek istenen şey şudur: Öldürenin yerine, başka bir kimse öldürülemez. Cahiliye döneminde kimi öldürülmelerde, öldüren kimsenin yerine, diyet olarak bir başkası öldürülüyordu. Örneğin öldüren güçlü bir ailedense, onun yerine, o ailenin sahip olduğu kölesi diyet olarak öldürülebiliyordu.
– Erhan Aktaş

Hırsızlık

5:38-39 – Hırsızlık yapan erkek ve kadının, elde ettiklerine karşılık ve Allah'tan ibretlik bir ceza olmak üzere ellerini kesin¹! Allah güçlüdür, doğru hüküm verendir. Kim (bu) haksız davranışından sonra tövbe eder ve kendini düzeltirse elbette Allah onun tövbesini kabul eder. Şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir².

- ¹ Bu ayette, Allah'ın hükmüne göre hırsızlık yapanın eli kesilmelidir. Ancak bunun "*el kesmek*" anlamında değil de hırsızlık yapanların "*güçlerini yok edin, güçlerini ellerinden alın*" anlamına geldiği görüşü de bulunmaktadır. Bu görüşe göre, "*el*" anlamına gelen "*yed(ye-de-ye)*" sözcüğünün diğer anlamlarından biri de "*güçtür/kuvvettir.*" Sözcüğün bu anlamından hareketle; "*fektau eydiyehuma*" sözcükleri "*ellerini kesin*" anlamında değil "*güçlerini yok edin, güçlerini ellerinden alın*" anlamındadır. Oysaki şu ayetlerde de ifade edildiği gibi doğru olanın gücün yok edilmesi değil, ellerin kesilmesidir: [7:124](#); [20:71](#); [26:49](#); [59:5](#). Ayetin açık anlamı ve "*kesme*" sözcüğünün çoğul formda olması dikkate alındığında yargı bizatihi ellerin kesilmesi yönündedir. Ellerin nereden

kesileceğinin belirtilmemiş olmasını itiraza konu etmenin bir anlamı yoktur. Zira el, kola birleştiği yer olan bileklere kadar olan kısma denmektedir. Ayette yer alan *"ibret verici bir ceza olarak"* deyiimi de elin bizatihi kesilmesine işaretler. Zira gücün elinden alınması ibretlik bir ceza olmaz. Diğer bir husus da elin kesilmesi için hırsızlığın illa elle yapılmış olması da gerekmez. Hangi yol ve araçla olursa olsun, nasıl yapılırsa yapılsın hırsızlık, hırsızlıktır. Ancak şu gerçek göz ardı edilmemelidir: Allah'ın en temel ve genel hükmü -ki bütün hükümler geçerliliğini bu hükümden almaktadır- şudur: Zorunluluklar / mecburiyetler bütün haramları mubah, yasakları geçersiz kılar. Dolayısıyla yapılan şeyin neden yapıldığı çok önemlidir. Belirleyici olan şey sebeptir. Örneğin aç kalmış bir kimsenin açlığını gidermek için yiyecek çalması hırsızlık değildir ve eli de kesilmez. Zira suçlu o değil, onu aç bırakandır. Örneğin, birisini öldürenin cezası öldürülmek olduğu halde; eğer nefsi- müdafaa veya meşru bir nedenle öldürmüşse, öldürülme cezasının uygulanmaması gibi. Ancak, tıpkı can gibi mal / emekte çok önemlidir ve her türlü güveni hak etmektedir. Birilerinin emek harcamadan, haksız yoldan ve zorunlu bir ihtiyaç da değilken başkasının malını çalması hırsızlıktır ve eli kesilir. İslam'da can da mal / emekte çok büyük öneme sahiptir. El kesme olayı ile ilgili en önemli konu bir sonraki ayette açıkça ifade edildiği gibi, bir kimse yaptığı hırsızlıktan pişman olup, çaldığı malı sahibine iade eder ve kendisini düzeltirse, yani tövbe ederse tövbesi geçerlidir ve eli kesilmez.

– *Erhan Aktaş*

- ² Ayetten de görüldüğü gibi hırsızlık zulümdür. Hırsızlık yapan ama ardından pişmanlık ile tövbe eden kişinin Allah tarafından affedilmesi için bu zulmü ortadan kaldırması ve durumu telafi etmesi gerekir. Bunun için, çaldığı malları yakalanmadan önce iade etmesi ve hırsızlığı terk ederek düzgün davranması yani ıslah edici bir tavır ortaya koyması gerekir. Dolayısıyla sadece kendisini düzeltmesi yeterli değildir. Aynı zamanda malını çaldığı kişinin malını tazmin etmesi, malını çaldığı kişinin zarara uğrayan ekonomik durumunu düzeltmesi yani çaldığı miktarı hak sahibine vermesi gerekir. Allah tarafından kabul edilecek tövbe ancak böylesi bir tövbedir.

– *Mehmet Okuyan*

Haksız Yere Can Almak

17:33 – Allah'ın haram kıldığı bir canı haksız yere öldürmeyin. Kim haksız yere öldürülürse, biz onun velisine (yakınına) yetki verdik (hesap sorması için). O da (öldürülenin velisi de) öldürmede haddi aşmasın. Ona yardım olunmuştur (hesap sorma hakkı ve yetkisi sağlanarak, kendisine yardım sağlanmıştır).

Yeryüzünde Bozgunculuk Çıkarıcılar ve Allah'a Savaş Açanlar

5:33-34 – Allah'a ve Elçisine karşı savaşanların ve yeryüzünde bozgunculuk için çalışanların cezası ancak ve ancak öldürülmeleri veya asılmaları veya döneleklikleri nedeniyle ellerinin ve ayaklarının kesilmesi ya da (bulundukları) yerden sürülmeleridir. Bu, onlar için dünyadaki rezilliktir. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır. Ancak, siz

onlara güç yetirmeden (kendilerini yenmeden) önce tövbe edenler hariç! Bilin ki Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

Dua ile İlgili Ayetler

40:60 – Rabbiniz şöyle demiştir: "Bana dua edin, cevap vereyim. Şüphesiz ki bana ibadeti bırakıp kibirlenenler, ileride aşağılanarak cehenneme gireceklerdir."

2:186 – Kullarım, sana, beni sorarlarsa bilsinler ki ben, yakınım. Bana dua edenin, duasına karşılık veririm. O halde onlar da benim çağrıma uysunlar ve bana gerçek anlamda iman etsinler ki doğru yolu bulabilsinler!

17:11 – İnsan hayra dua eder gibi, şerre dua ediyor. İnsan çok acelecidir.

Peygamberler ile İlgili Ayetler

2:136 – Deyin ki: "Biz; Allah'a, bize indirilene, İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup'a ve onların soyundan gelenlere indirilene; Musa'ya, İsa'ya ve diğer nebilere Rablerinden verilenlere, iman ettik. Onları birbirinden ayırt etmeyiz. Ve biz O'na (Allah'a) teslim olanlarıdır."

Amaçları

3:164 – Ant olsun ki, Allah, içlerinden kendilerine (Allah'ın) ayetlerini okuyup aktarmakla, onları (kötülüklerden) arındırmakla ve kendilerine Kitabı ve hikmeti (doğru hükümleri) öğretmekle görevli olan bir elçi göndererek müminlere büyük bir lütufta bulunmuştur. Onlar daha önce apaçık bir sapkınlık içindeydiler.

4:165 – Haber verici ve uyarıcı olarak elçiler gönderdik ki, elçilerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah, mutlak üstün olandır, en iyi hüküm verendir.

2:213 – İnsanlar tek bir ümmetti. Allah müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak peygamberleri göndermiştir. Anlaşmazlığa düştükleri konularda insanlar arasında hüküm vermesi için kitabı¹ bir amaç doğrultusunda indirmiştir. Ancak (kitap) verilenler, kendilerine apaçık deliller geldikten sonra aralarındaki kıskançlık nedeniyle (dinde) anlaşmazlığa düşmüşlerdi. (Bunun üzerine) Allah iman edenlere, üzerinde çelişkiye düştükleri gerçeği, buyruğuyla göstermiştir. Allah dileyeni (layık gördüğünü) doğru yola ulaştırır.

- ¹ Dikkat ederseniz insanlar arasında hüküm verilmesi için kitap indiriliyor. Peygamber kendi kafasına göre hüküm vermiyor. Bu yüzden "peygamber şöyle yapın dedi" diye hadislerde geçen hükümlerin doğruluğunun kontrolü için Kur'an süzgecinden geçirilmesi gereklidir.

6:48 – Biz, elçileri **sadece** müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak göndeririz. Kim iman eder, kendilerini düzeltirse onlara korku yoktur. Onlar üzülmeyecek de.

Görevlerinin Sadece Tebliğ Etmek Olması

10:15 – Ayetlerimiz onlara açık açık okunduğu zaman, bize ulaşmayı ummayanlar şöyle derler: "Bundan başka bir Kur'an getir yahut bunu değiştir." De ki: "Onu kendiliğinden değiştirmem benim için söz konusu olamaz. Ben sadece bana vahyolunana uyuyorum. Rabbime isyan edersem, büyük bir günün azabından korkuya düşerim."

69:44-46 – Eğer (o elçi) bizim adımıza bazı sözler uydurmuş olsaydı; elbette onun bütün gücünü alırdık, sonra kesinlikle can damarını keserdik.

6:50 – De ki: "Ben size, Allah'ın hazineleri yanımdadır demiyorum. Gaybı da bilmem. Size, ben bir meleğim de demiyorum. Ben, sadece bana vahyolunana uyuyorum." De ki: "Kör ile gören bir olur mu? Niçin düşünmüyorsunuz?"

46:9 – De ki: "İlk elçi ben değilim. Bana ve size ne yapılacağını bilmiyorum. Ben, yalnızca bana vahyedilene uyuyorum. Ben, yalnızca apaçık bir uyarıcıyım."

7:203 – Onlara herhangi bir delil getirmediğin zaman, "Onu da derleyip getirseydin ya!" derler. De ki: "Ben **sadece** Rabbimden bana vahyedilene uyuyorum. Bu (Kur'an), Rabbinizden gelen bir basiret¹; (ayrıca) inanan bir toplum için yol gösterme ve merhamettir."

- ¹ Doğru algılama, idrak etme, gerçeği görme, kavrama yeteneği ve aydınlanma. "Basiret" sözcüğü, parlayan, parlaklığı ile göz kamaştıran yumuşak taş cinsi demektir. Bu ismi almasının nedeni uzaktan görülmesini sağlayan bir ışık saçmasındandır.
– Erhan Aktaş

72:23 – Bana düşen **sadece** Allah'tan gelen ve O'nun mesajlarından oluşan (emirleri) bildirmektir. Allah'a ve Elçisine isyan eden kişi için içinde ebedî kalacakları cehennem ateşi vardır.

11:12 – "Ona bir hazine yahut onunla birlikte bir melek inmeli değil miydi?" dedikleri için neredeyse göğsün daralacak ve sana vahiy edilenin bir kısmını terk edeceksin. Sen yalnızca bir uyarıcısın, Allah her şeyi kontrol edendir.

88:21 – Hatırlat, çünkü sen yalnızca bir hatırlatıcısın.

16:35 – Ortak koşanlar dediler ki: "Eğer Allah isteseydi ne biz ne de atalarımız Allah dışında bir şeye kulluk/ibadet etmez, O'na rağmen hiçbir şeyi haram kılmazdık." Onlardan öncekiler de aynen böyle yaptılar. Elçilere düşen, açık bir tebliğden başkası değildir.

29:18 – Eğer yalanlarsanız bilin ki, sizden önceki ümmetler de yalanlamıştı. Elçiye de düşen, **sadece** açıkça tebliğ etmekten başka şey değildir.

3:20 – Seninle tartışılırsa de ki: "Ben kendimi bana uyanlarla birlikte Allah'a teslim ettim." Kitap ehline ve ümmilere de ki: "Siz de Allah'a teslim oldunuz mu?" Teslim olurlarsa doğru yolu bulmuş olurlar. Eğer yüz çevirirlerse sana düşen, **sadece** duyurmaktır. Allah kulları görendir.

13:40 – Onlara söz verilenlerin bir kısmını sana göstersek de senin canını alsak da sana düşen görev bildirmektir. Hesap ise bize düşer.

24:54 – De ki: "Allah'a itaat ediniz, elçiye itaat ediniz! Eğer yüz çevirerseniz biliniz ki, onun görevi tebliğ vazifesini yapmak, sizin vazifeniz de sorumluluklarınızı yapmanızdır. Eğer ona itaat ederseniz doğru yolu bulursunuz. Elçiye düşen, **sadece** açık bir şekilde tebliğden başkası değildir."

17:93 – Veya altından bir evin (köşkün) oluncaya ya da göğe yükselinceye kadar (sana inanmayacağız)! Bize, okuyacağımız bir kitap indirinceye kadar (göğe) yükselmene de asla inanmayacağız!" De ki: "Rabbim yücedir. Ben insan bir elçiden başka neyim ki!"

42:48 – Yüz çevirirlerse, biz seni onların üzerine bekçi olarak göndermedik. Sana düşen (görev), **sadece** tebliğdir. (...)

7:62 – Size Rabbimin mesajlarını duyuruyor, size öğüt veriyorum ve ben sizin bilmediklerinizi Allah'tan (gelen vahiy ile) biliyorum.

Adem

20:115 – Ant olsun ki biz, bundan önce Adem'e ahit verdik, ancak o unuttu. Onu azimli bulmadık.

İlk İnsan Olmaması

3:33 – Şüphesiz ki Allah; Adem'i, Nuh'u, İbrahim Ailesi ile İmran Ailesini alemlere (diğer insanlara) **seçip** üstün kılmıştır.

- Burada ailelerin üstün kılınması için bir seçim olduğunu göz önünde bulundurursak, Adem'in ilk insan olmadığını çıkartabiliriz. Eğer Adem ilk insan olsaydı onun için bir seçilme söz konusu olmazdı çünkü zaten yer yüzündeki tek insan.

İsa

Öldürülmemiş Olması

4:157 – Ve yine Allah'ın elçisi Meryem oğlu İsa Mesih'i, "Kesinlikle biz öldürdük." demeleri nedeniyle. Aslında onu öldürmediler ve onu asmadılar da. Fakat kendilerine öyle göründü. Onlar, herhangi bir bilgi sahibi olmadıklarından, ayrılığa düştükleri bu konuda kesin olarak şüphe içindedirler. Onlar, sadece zanna uyuyorlar. Kesin olan şu ki, onu öldürmediler.

Müslüman Olması

5:111 – Hani havarilere "Bana ve elçime iman edin!" diye vahyetmişim (bildirmiştim). Onlar da "İman ettik, bizim Allah'a teslim olmuş kişiler (Müslümanlar) olduğumuza sen de şahit ol!" demişlerdi.

Diğer Peygamberler

Aynı Gerçekleri Tebliğ Eden Birçok Peygamber Gönderilmesi

4:163 – Biz Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakup'a, (onların) torunlarına, İsa'ya, Eyüp'e, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a vahyetmiştik. Davud'a da Zebur'u vermiştik.

57:26 – Yemin olsun ki biz Nuh'u ve İbrahim'i (peygamber olarak) göndermiştik; onların soyuna da (bazı kişilere) peygamberlik ve Kitap vermiştik. Onlardan (insanlardan) kimi doğru yoldadır. İçlerinden çoğu da yoldan çıkmıştı.

Melekler ile İlgili Ayetler

11:69-70 – Yemin olsun ki (melek) elçilerimiz İbrahim'e müjde getirmiş ve "Selam (sana)!" demişler, o da "(Size de) selam!" demiş ve çok geçmeden kızartılmış bir buzağı getirmişti. Ellerini yemeğe uzatmadıklarını görünce, onları yadırgamış ve onlardan dolayı içine bir korku düşmüştü. (Elçiler de ona) "Korkma! Biz Lut kavmine gönderildik." demişlerdi.

- Buradan meleklerin görevli olarak yeryüzüne gönderilebildiklerini öğrenmekteyiz.

21:26-29 – (Müşrikler): "Rahman (olan Allah, melekleri) çocuk edindi!" dediler. (Haşa)! O yücedir. Aksine (melekler Allah'ın) onurlu kullarıdır. Onlar O'ndan önce söz söylemezler ve onun emrini uygularlar. (Allah) onların önlerindeki de arkalarındakini de bilir. (Allah'ın) razı olduğundan başkasına şefaath (yardım) edemezler. Onlar (Allah'a) saygıları nedeniyle titrerler! Onlardan kim "O'nun peşi sıra ben (de) ilahım!" derse biz onu cehennemle cezalandırırız. İşte biz, zalimlere böyle ceza veririz!

82:10-12 – Ve şu kuşkusuz ki, sizin üzerinizde koruyucular, bekçiler var. Onurlu yazıcılar. Bilirler yapmakta olduğunuzu.

50:17-18 – Sağında ve solunda oturmuş iki görevli, kayıt yapmaktadır. İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen, yazmaya hazır bir melek bulunmasın.

Fiziksel Yapıları

53:27-28 – Şüphesiz ki ahirete inanmayanlar, melekleri dişi isimleri takıyorlar. Onların bu konuda hiçbir bilgisi yoktur. Zandan başka bir şeye uymuyorlar. Şüphesiz ki zan, gerçeklik bakımından hiçbir şey ifade etmez.

37:150 – Yoksa biz melekleri dişi olarak yarattık da onlar buna tanık mı oldular?

43:19 – Rahman'ın kulları olan melekleri dişi saydılar. Onların (meleklerin) yaratılışına şahit mi olmuşlar! Şahitlik (iddia)ları yazılacak ve sorguya çekileceklerdir.

35:1 – Hamd (övgü), gökleri ve yeri yoktan yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan, yaratmada dilediğini(n sayısını) artıran Allah'adır. Şüphesiz ki Allah her şeye gücü yetendir.

İnananlar için Dua Ettikleri

40:7-9 – Arşı taşıyan ve bir de onun çevresinde bulunanlar (melekler), Rablerini hamd (övgü) ile tesbih ederler (yüceltirler). O'na iman eder ve müminler için şöyle bağışlanma dilerler: "Rabbimiz! Senin merhamet ve ilmin her şeyi kapsamıştır. Tövbe eden ve senin yoluna gidenleri bağışla; onları cehennem azabından koru! Rabbimiz! Onları da atalarından, eşlerinden ve nesillerinden iyi olanları da kendilerine vadettiğin durmaya değer cennetlere koy! Şüphesiz ki güçlü, doğru hüküm veren yalnızca sensin! Onları her türlü kötülüklerden koru! O gün sen kimi kötülüklerden korursan elbette ona merhamet etmişsindir. Asıl büyük kurtuluş işte budur."

42:5 – (...) Melekler de Rablerini hamd (övgü) ile tesbih ediyor (yüceltiyorlar) ve yeryüzündekiler için bağışlanma diliyorlar. Dikkat edin! Yalnızca Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

33:43 – O ve melekleri sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için size salat ediyor (destek veriyor). (Allah) müminlere karşı çok merhametli olandır.

- Bu ayette dua geçmemekte lakin meleklerin inananlara destek verdikleri için bu kısma ekledim.

İnsanlar ile İlgili Ayetler

39:49 – İnsana bir zarar dokunduğu zaman bize yalvarır. Sonra, kendisine tarafımızdan bir nimet verdiğimizde "Bu, bana ancak bilgim sayesinde verilmiştir" der. Hayır! O bir imtihandır fakat çoğu bilmez.

10:12 – İnsana bir sıkıntı dokunduğu zaman, yan yatarak, oturarak veya ayakta durarak bize dua eder. Fakat ondan sıkıntısını kaldırıncı, sanki kendisine dokunan bir sıkıntı yüzünden bize yalvarmamış gibi geçip gider. İşte böylece yapmakta oldukları şeyler haddi aşanlara güzel gösterilmiştir.

11:9-11 – İnsana tarafımızdan bir rahmet tattırır da sonra bunu ondan çekip alırsak, şüphesiz ki o tamamen ümitsiz, nankör olur. Kendisine dokunan bir zarardan sonra ona bir nimet tattırırsak, elbette "Kötülükler benden gitti." der. Şüphesiz ki o, çok şımarıktır, çok kibirlidir. Ancak sabredip güzel işler yapanlar başka. İşte onlar için bağışlanma ve büyük bir ödöl vardır.

70:19-22 – Şüphesiz ki insan çok hırslı yaratılmıştır. Başına bir kötölük geldiğinde çok sızlanır. Bir hayra (zenginliğe) ulaşınca da çok cimri kesilir. Ancak salat (ibadet) edenler hariç!

89:15-20 – İnsana gelince, Rabbi kendisini imtihan edip ona ikramda bulunduğunda ve bol nimet verdiğinde "Rabbim bana ikram etti." der. (Fakat) ne zaman onu imtihan edip rızkını daralttığına ise "Rabbim beni küçük düşürdü (önemsemedi)" der. **Hayır!** Doğrusu, siz yetime ikram etmiyorsunuz. Yoksulu yedirmeye de birbirinizi teşvik etmiyorsunuz. Mirası hırslı bir yiğitle (helal-haram demeden) yiyorsunuz. Malı çok (aşırı) bir sevgiyle seviyorsunuz.

41:49-50 – İnsan, hayır (iyilik, mal) istemekten bıkmaz. Kendisine bir kötölük dokunursa hemen üzülop ümitsizliğe düşer. Şüphesiz ki kendisine dokunan bir zarardan sonra biz ona bir rahmet (bolluk) tattırırsak "Bu benim hakkımdır; o (Son) Saat'in gerçekleşeceğini de sanmıyorum; Rabbime döndürülmüş olursam bile şüphesiz ki O'nun katında benim için daha güzel (şeyler) vardır!" der. İnkâr edenlere (dünyada) yaptıklarını elbette bildireceğiz; onlara ağır azaptan elbette tattıracağız. Biz o (nankör) insana nimet verdiğimizde yüz çevirip yan çizer. Kendisine bir şer dokunduğu zaman da uzun yakarıшта bulunur.

16:53-55 – Nimet olarak size (ulaşan) ne varsa (hepsi) Allah'tandır. Sonra size bir zarar (sıkıntı) dokunduğu zaman da yalnız O'na yalvarırsınız. Sonra da sizden o zararı giderdiğinde içinizden bir grup hemen Rablerine ortak koşarlar! Kendilerine verdiklerimize nankörlük ediyorlar. Şimdilik faydalanın bakalım! Yakında göreceksiniz!

30:33-34 – İnsanların başına bir sıkıntı gelince Rablerine yönelerek O'na yalvarırlar. Sonra (Allah) katından onlara bir rahmet (bolluk) tattırınca bakarsınız ki kendilerine verdiklerimize karşılık nankörlük etmeleri için onlardan bir grup, Rablerine yine ortak koşuyorlar. Bir süre (daha) yararlanın! İleride bileceksiniz!

39:8 – İnsana bir sıkıntı gelince Rabbine yönelerek O'na yalvarır. Sonra (Allah) katından ona bir nimet verince, önceden yalvarmış olduğunu unutur. O'nun yolundan saptırmak için Allah'a ortaklar koşar. (İnkâr edene) de ki: "Küfrünle biraz (daha) yaşa! Şüphesiz ki sen ateş halkındasın!"

17:67 – Denizde size bir sıkıntı geldiğinde, O'ndan başka yalvardıklarınız kaybolup gider. Sizi kurtarıp karaya çıkardığında (eski halinize) dönersiniz. İnsanoğlu çok nankördür.

29:65-66 – Gemiye bindikleri zaman, dini yalnız O'na özgü kılarak Allah'a yalvarırlar. Fakat onları karaya kurtarınca (çıkarınca), bir de bakarsın ki kendilerine verdiklerimize karşılık nankörlük etmeleri için (Allah'a) ortak koşmaktadırlar. (Bir süre daha) yararlansınlar (bakalım)! İleride (gerçeği) bilecekler!

31:32 – Dalgalar, onları gölgeler gibi kuşattığı zaman, dini yalnız O'na özgü kılarak Allah'a yalvarırlar. (Allah) onları karaya kurtarınca (çıkarınca), içlerinden bir kısmı orta (dengeli yolda) olur. Bizim ayetlerimizi nankör gaddarlardan başkası inkar etmez.

3:14 – Kadınlara, çocuklara, yığınla altın ve gümüşe, eğitilmiş atlara, davarlara ve ekinlere karşı tutkulu bir sevgi duymak insanlara cazip kılındı. Bunlar, dünya hayatının (geçici) nimetleridir. (Oysa) varılacak güzel yer, yalnızca Allah'ın katındadır.

7:10 – Ant olsun ki, sizi yeryüzünde yerleştirdik ve sizin için orada, geçiminize yarayacak nimet ve imkanlar sunduk. Ne de az şükrediyorsunuz!

28:60 – Size verilen şeyler, dünya hayatının geçimlikleri ve süsüdür. Allah katında olanlar ise hayırlı ve kalıcı olandır. Akıl etmiyor musunuz?

4:32 – Allah'ın sizi birbirinizden üstün kıldığı şeyleri arzu etmeyin! Erkeklerin de kazandıklarından bir payı vardır; kadınların da kazandıklarından bir payı vardır. Allah'ın lütfundan isteyin! Şüphesiz ki Allah her şeyi bilendir.

96:6-7 – Hayır! Şüphesiz ki insan, kendini zengin (ihtiyaçsız) gördüğü için azar.

75:36 – İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı sanıyor!

4:28 – Allah sizden (yükünüzü) hafifletmek istiyor; (çünkü) insan zayıf yaratılmıştır.

17:70 – Ant olsun ki insanoğlunu şeref / onur sahibi kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Ve onları temiz şeylerle rızıklandırdık. Onları, yarattıklarımızın birçoğuna üstün kıldık.

102:1 – Aldatıp oyaladı o çokluk yarışı sizleri.

17:11 – İnsan hayra dua eder gibi, şerre dua ediyor. İnsan çok acelecidir.

Yaratılışı

95:4-6 – Şüphesiz biz insanı en güzel biçimde yarattık. Sonra onu aşağıların aşağısına indirdik / geri döndürdük / geri çevirdik. İman edip iyi işler yapanlar hariç. Onlar için kesintisiz bir ödül vardır.

32:7-9 – O ki yarattığı her şeyi güzel yapmış ve insanı yaratmaya çamurdan başlamıştır. Sonra onun neslini basit bir suyun özünden yaratmıştır. Sonra onu

şekillendirmiş, ona ruhundan üflemiştir. Sizin için işitme (duyusu), gözler ve kalpler yaratmıştır. Ne kadar da azınız şükrediyor!

23:12-14 – Ant olsun ki biz, insanı çamurun özünden yarattık. Sonra onu döl suyu damlası halinde sağlam bir yere yerleştirdik. Sonra bu döl suyu damlasından, döllelenmiş hücreyi yarattık; sonra bu döllelenmiş hücreden de cenini ve ceninden kemikleri yarattık; sonra da kemiklere et giydirip onu yepyeni bir varlık halinde ortaya çıkarttık. Yaratanların en üstünü olan Allah'ın şanı ne yücedir!

23:17 – Yemin olsun ki üzerinizde yedi yol yarattık. Biz yaratmaktan habersiz değiliz.

- İnsan üzerinde olan yedi yoldan kasıt çakralar olabilir mi?

37:11 – (Şimdi) sor onlara! Onları yaratmak mı daha zor, yoksa bizim yarattığımız (diğer) bilinçli (varlıkları yaratmak) mı? Şüphesiz ki biz kendilerini yapışkan bir çamurdan yarattık.

Amaçsız Yaratılmadığına

67:2 – Hanginizin daha güzel işler yapacağını denemek için ölümü ve hayatı yaratan O'dur. O güçlüdür, çok bağışlayandır.

45:22 – Allah gökleri ve yeri bir amaç uğruna yarattı ki, her insan (nefs) kendi kazandığının karşılığını görebilsin ve hiç kimseye haksızlık yapılmasın.

18:7 – Biz, (insanların) hangisinin daha güzel iş(ler) yapacağını denemek için yeryüzünü süsledik.

11:7 – O, hanginizin davranış olarak daha güzel olacağını denemek için arşı su üzerindeyken gökleri ve yeri altı günde (dönemde) yaratandır. "Ölümden sonra şüphesiz ki diriltileceksiniz!" desen, inkar edenler elbette "Bu, apaçık büyüden başka bir şey değildir!" derler.

76:2-3 – Doğrusu biz, insanı imtihan etmek için, döllelenmiş yumurtadan yarattık ve onu işiten ve gören bir varlık yaptık. Şüphesiz ki biz insana yol gösterdik. Ya şükredici (olur) ya da nankör.

46:3 – Biz gökleri, yeri ve aralarındakileri ancak belli bir amaca göre ve belli bir süre için yarattık. İnkâr edenler uyarıya aldırış etmemektedirler.

44:38-39 – Biz gökleri, yeri ve bunlar arasındakileri oyun ve eğlence olsun diye yaratmadık. Onları bir amacı gerçekleştirmek için yarattık. Fakat onların çoğu bilmiyorlar.

38:27-28 – Biz, göğü, yeri ve ikisi arasında olanları boşuna yaratmadık. Bu, inkarcıların bir zannıdır. Yazıklar olsun (kendilerini mahkûm ettikleri) ateşten dolayı inkarda direnen o kimselere! Yoksa biz iman edip iyi işler yapanları, yeryüzünde bozgunculuk yapanlar gibi veya muttakileri (duyarlı olanları) yoldan çıkanlar (ile bir) mi tutacağız!

21:16-17 – Biz; yeri, göğü ve ikisinin arasındakileri eğlence olsun diye yaratmadık. Eğer bir eğlence edinmek isteseydik onu kendi katımızdan edinirdik. (Ama) biz (bunu) yapanlar değiliz.

Nefs

91:7-10 – Nefse (insana) ve onu biçimlendirene, sonra da ona (nefse), kötülük ve takva (duyarlılık) kabiliyetini verene ant olsun ki; onu (nefsini) arındıran kişi elbette kurtulmuştur. Onu (kötülüğe) gömen kişi ise kaybetmiştir.

79:40-41 – Rabbinin makamından korkan ve kendisini (nefsini) arzulara (uymaktan) alıkoyanlara gelince, şüphesiz ki böylelerinin barınağı da cennettir.

39:42 – Allah öleceklerin ölüm zamanı gelince, ölmeyeceklerin de uykusundayken nefisleri alır / vefat ettirir. Ölümüne hükmettiğini yanında tutar, diğerlerini belirlenmiş bir süreye kadar salıverir. Şüphesiz ki bunda düşünen bir toplum için dersler vardır.

Ecel

Ertelenmesi

14:10 – Elçileri şöyle demişti: "Gökleri ve yeri yoktan yaratan Allah hakkında şüphe mi var? (Oysa) O, sizin günahlarınızdan bir kısmını bağışlamak ve sizi belirlenmiş bir vakte kadar ertelemek için sizi (gerçeğe) çağırıyor." Onlar da şöyle demişlerdi: "Siz de ancak bizim gibi bir insansınız. Siz bizi atalarımızın tapmış olduğu şeylerden döndürmek istiyorsunuz. (Öyleyse) bize apaçık bir delil getirin!"

Allah'a Verilen Söz

7:172-173 – Hani Rabbin ademoğullarından, onların sırtlarından nesillerini çıkarıp (yaratıp) onları kendilerine şahit tutmuş ve "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" (demiş), onlar da "Evet, buna şahidiz" demişlerdi. Kıyamet gününde "Biz bundan habersizdik." dersiniz diye veya "Daha önce atalarımız Allah'a ortak koşmuştu; biz de onlardan sonra gelen nesiller olduğumuz için; (yani) yanlış yapanlar nedeniyle bizi de mi helak edeceksin?" dersiniz diye (işte böyle yapmıştık).

16:95 – Allah'a verdiğiniz sözü basit bir ücret karşılığı satmayın. Eğer bilerseniz, Allah katında olan, sizin için daha hayırlıdır.

5:7 – Allah'ın size olan nimetini, "İşittik ve itaat ettik!" dediğiniz zaman sizi bununla bağladığı (O'na verdiğiniz) sözü hatırlayın ve Allah'a karşı takvalı (duyarlı) olun! Şüphesiz ki Allah göğüslerin (kalplerin) özünü bilendir.

Ettikleri Yeminler

5:89 – Allah, kasıtsız¹ yeminlerinizden dolayı sizi sorumlu tutmaz, ancak bilinçli olarak ettiğiniz yeminlerden dolayı sorumlu tutar. (Yemini bozduğunuz zaman) Bunun bedeli ailenize yedirdiğinizin ortalaması üzerinden on yoksulu yedirmek veya onları giydirmek

veya bir köleyi / esiri özgürlüğüne kavuşturmadır. Fakat bunlara gücü yetmeyen üç gün oruç tutabilir. Bozduğunuz yeminlerinizin bedeli budur. Yeminlerinizi bozmayın. Allah, size ayetlerini böyle açıklıyor. Umulur ki şükredersiniz.

- ¹ Yalan söyleme amacıyla yapılmayan veya doğru sanılarak yapılan.
– *Erhan Aktaş*

2:224-225 – Sakın, Allah adına ettiğiniz yeminleri; iyilik yapmanıza, takva sahibi olmanıza ve insanların arasını düzeltmenize engel kılmayın. Allah, her şeyi duyandır, her şeyi bilendir. Allah, kasıtsız olarak yaptığınız yeminlerden sizi sorumlu tutmaz. Ancak, kasıtlı yaptığınız yeminlerden sizi sorumlu tutar. Allah; çok bağışlayandır, çok hoşgörülüdür.

66:2 – Allah (gerektiğinde) yeminlerinizi bozmanızı elbette size farz kılmıştır. Sizin yardımcınız Allah'tır. O bilendir, doğru hüküm verendir.

- Bu ayet (**66:2**), **2:224-225** ile beraber okunmalıdır.

Düşünmeyenler / Sorgulamayanlar

8:22 – Allah katında, canlıların en kötüsü, aklını kullanmayan sağır ve dilsizlerdir.

10:100 – (...) (Allah) Akıllarını kullanmayanlara pislik verir (yağdırır).

31:21 – Onlara, "Allah'ın indirdiği şeye uyun." dendiği zaman: "Hayır! Biz atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız." dediler. Peki! Ya şeytan onları alevli ateşin azabına çağırmış olsa da mı?

2:170-171 – Onlara, "Allah'ın indirdiğine uyun." denildiği zaman, onlar: "Hayır! Biz, atalarımızdan gördüğümüz şeylere uyarız." derler. Ya ataları akıllarını kullanmayan ve doğru yolu bulamamış kimselerse? Allah'ın indirdiğine tabi olma çağrısına aldırış etmeyen inkarcıların durumu, sadece çobanın bağırıp çağırmasını işiten hayvanların durumuna benzer. Çünkü onlar manen sağır, dilsiz ve kördürler. Bu sebepten dolayı da düşünmezler.

5:104 – Onlara, Allah'ın indirdiğine ve resule gelin dendiği zaman, "Atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey bize yeter." dediler. Peki ya ataları bir şey bilmeyen ve doğru yolda olmayan kimselerse?

7:28 – Onlar bir fuhuş¹ yaptıkları zaman, "Atalarımızdan böyle gördük ve Allah bize böyle emretti." derler. De ki: "Allah fuhuş emretmez. Hakkında bilginiz olmayan şeyleri mi Allah'a yakıştırıyorsunuz?"

- ¹ Her türlü aşırılık, haddi aşmak, hayasızlık ve edepsizlik.
– *Erhan Aktaş*

21:52-53 – Hani o, babasına ve halkına: "Kendinizi adadığınız bu heykeller nedir?" dedi. "Biz, atalarımızı bunlara kulluk edenler olarak bulduk." dediler.

26:74-76 – Onlar: "Ama atalarımızı böyle yaparlarken bulduk." dediler. İbrahim: "Peki siz ve geçmiş atalarınız neye kulluk ettiğinizi hiç düşünüyor musunuz?" dedi.

37:69-70 – Onlar, atalarını sapkın bir halde buldular. Kendileri de onların izleri üzerinde koşturdular.

43:22-24 – Hayır! Dediler ki: "Doğrusu, biz, atalarımızı bir yol üzerinde bulduk, biz de onların izinden gidiyoruz. Tıpkı bunun gibi, senden önce de ne zaman bir beldeye uyarıcı gönderdiysek, oranın refah içinde olanları: "Biz, atalarımızı bir ümmet üzerinde bulduk. Biz de kesinlikle onların izinden gidiyoruz." dediler. Size, "Atalarınızı üzerinde bulduğunuz yoldan daha doğrusunu getirmiş olsam da mı?" deyince, onlar: "Biz, sizinle gönderilene kafirlik¹ ediyoruz." dediler.

- Kafir, örten demektir. Gerçeğin üzerini örten, nankörlük eden, vahye inanmayan, güvenmeyen ve kabul etmeyen; Allah'ı ve vahyi reddeden kimse. Küfür, imanın, emin olmanın, güvenmenin, onaylamanın karşıtıdır.
– *Erhan Aktaş*

10:42-43 – Onlardan seni dinleyenler de var. Ancak sağırlara duyurabilir misin? Üstelik akıllarını da kullanmıyorlarsa! Onlardan sana bakan da vardır. Fakat (gerçeği) göremiyorlarsa körleri sen mi doğru yola ulaştıracaksın!

Dünya Hayatını Tercih Edenler

17:18 – Kim bu geçici dünyayı dilerse ona, yani dilediğimiz kimseye dilediğimiz kadarını dünyada çabucak veririz, sonra da onu, kınanmış ve kovulmuş olarak gireceği cehenneme sokarız.

42:20 – Ahiret ekini isteyen o ekinini artırırız; dünya ekini isteyen de ondan veririz. Ama böylesi için ahirette bir nasip yoktur.

11:15-16 – Kim dünya hayatını ve süsünü isterse, işlerinin karşılığını orada onlara tam olarak veririz ve orada onlar hiçbir zarara uğratılmazlar. İşte onlar, ahirette kendileri için ateşten başka hiçbir şey olmayanlardır. İşte bu kimselere, ahirette ateşten başka bir şey yoktur. Burada (dünyada) yaptıkları şeyler boşa gitmiştir. Zaten yaptıkları bütün işleri geçersizdir.

53:29 – Zikrimizden (Kur'an'dan) yüz çeviren ve yakın (dünya) hayatından başka bir şey istemeyen kişilere aldırış etme!

79:37-39 – Kim azgınlık yapmış ve dünya hayatını tercih etmişse cehennem (onların) barınağıdır.

9:55 – Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin! Şüphesiz ki Allah bunlarla ancak dünya hayatında onların azaplarını çoğaltmayı ve onların kâfir olarak can vermesini istiyor.

İnançları

12:103 – Sen ne kadar üstüne düşsen de insanların çoğu asla iman edecek değildir.

12:106 – Onların çoğu ancak ortak koşarak Allah'a iman ederler.

39:3 – Dikkat edin! Halis din yalnızca Allah'a aittir. O'nun yanı sıra veliler edinenler: "Onlara, bizi Allah'a daha yakın bir seviyeye yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz." diyorlar. Allah, hakkında tartışıkları şey için hükmünü verecektir. Allah, yalancı ve azılı nankörleri doğru yola iletmez.

Giyim Biçimi

7:26 – Ey ademoğulları! Size bedeninizi örtecek giysi ve süslenecek elbise indirdik (verdik). Takva elbisesi ise daha hayırlıdır. İşte bu Allah'ın ayetlerindendir. Umulur ki düşünüp öğüt alırlar.

7:31 – Ey ademoğulları! Tüm mescitlerde süslü, güzel giysilerinizi kuşanın. Yiyeceğin için fakat israf etmeyin. Allah israf edenleri sevmez.

Öğütler

26:181-184 – "(...) Ölçüde tam olun. Hak yiyenlerden olmayın. Doğru terazi ile tartın. İnsanların mallarını değerinden düşürmeyin. Bozgunculuk yaparak yeryüzünde karışıklık çıkarmayın. Sizi ve sizden önceki nesilleri yaratana karşı takva sahibi olun."

17:36 – Yeryüzünde büyülenerek yürüme! Sen asla yeri yaramazsın ve boyca dağlara erişemezsin.

6:52 – Rablerinin rızasını dileyerek sabah akşam O'na yönelenleri uzaklaştırma. Onların hesabından sen, senin hesabından da onlar sorumlu değil. Eğer onları kendinden uzaklaştırırsan zalimlerden olursun!

- İnsanlara karşı ön yargılı olunmaması gerekmektedir.

49:6 – Ey iman edenler! Eğer fasık¹ bir kimse, size bir haber getirirse doğru olup olmadığını araştırın. Yoksa bir topluma cahilce kötülük edersiniz de sonra yaptığınız şeye pişman olursunuz.

- ¹ Günaha sapan. Günahı ısrar eden. Vahyin belirlediği sınırların dışına çıkan; iyi, doğru, güzel ve temiz şeylerden uzak kalan. İnanç olarak inanan, yaşantı olarak Kafir olan.

– Erhan Aktaş

İnanan İnsanlar ile İlgili Ayetler

49:15 – İnanlar (müminler), Allah'a ve elçisine iman eden, sonra şüphe etmeyen, malları ve canlarıyla Allah yolunda cihat eden kimselerdir. Onlar, özü ve sözü bir olanlardır.

29:69 – Bizim uğrumuzda cihat¹ edenleri elbette kendi yollarımıza ulaştıracacağız. Şüphesiz ki Allah güzel davrananlarla beraberdir.

- ¹ Allah yolunda mücadele etmek. Kararlı ve tutarlı bir şekilde özveri ile çaba göstermek, canla başla çalışmak.
– *Erhan Aktaş*

4:175 – Ama Allah'a inanıp ona sınıksız tutunanlara gelince, onları, yakında kendi lütfundan, rahmetinin içine koyacak ve onları kendisine varan dosdoğru yola iletecektir.

27:79 – Allah'a güven! Şüphesiz ki sen apaçık hakikat üzeresin.

9:51 – De ki: "Allah'ın bizim için yazdığından başkası bize asla ulaşmaz. O bizim mevlamızdır¹. Onun için inanlar yalnızca Allah'a güvensinler!"

- ¹ Yakın olan, yardım eden, koruyan, yol gösteren, veli, efendi, yönetici. Mevla, yalnızca Allah'tır. Allah'tan başkasına Mevla, Mevlana demek şıktır. Veli sözcüğünün eş anlamlısıdır.
– *Erhan Aktaş*

Davranışları

42:36-39 – Size verilen şeyler, dünya hayatının geçimliğidir. Allah katında olanlar ise iman edip sadece Rablerine güvenenler için hayırlı ve kalıcı olandır. Onlar büyük günahlardan ve çirkinliklerden kaçınır; kızdıkları zaman da bağışlarlar. Onlar Rablerinin çağrısına cevap verir ve salatı ikame ederler. Onların işleri, aralarında danışma iledir. Kendilerine verdiğimiz rızıktan da infak ederler (verirler). Bir haksızlığa uğradıkları zaman yardımlaşırlar.

- Sureye adının verildiği [şûra] kelimesinin geçtiği bu ayette insanların kendi aralarındaki işlemlerde birbirlerine danışmaları gerektiği, istişareye dayalı bir hayat sürdürmelerinin çok önemli olduğu ifade edilmek istenmektedir.
– *Mehmet Okuyan*

3:133-134 – Rabbinizin bağışlamasına ve muttakiler için hazırlanmış, yer ile gök arası kadar geniş olan cennet için yarışın. Onlar, bollukta da darlıkta da infak ederler. Öfkelerini yenerler, insanların kusurlarını bağışlarlar. Allah güzel düşünüp güzel davrananları olanları sever.

3:17 – (Onlar) sabredenler, dürüst olanlar, (Allah'a) gönülden teslim olanlar, infak edenler (verenler) ve seher vakitlerinde bağışlanma dileyenler(dir).

31:17-19 – “Ey yavrucuğum! Salatı ikame et; iyiliği emredip (öğütleyip) kötülükten engelle (sakındır); başına gelenlere de sabret! Şüphesiz ki bu, azmetmeye değer

işlerdendir. İnsanlara yanağını bükme (kibirli olma) ve yeryüzünde kibirlenerek yürüme! Şüphesiz ki Allah kendini beğenip övünenleri sevmez. Yürüyüşünde orta halli ol, sesini de alçalt! Şüphesiz ki seslerin en çirkini eşeklerin sesidir."

70:23-34 – Onlar, salatlarında devamlıdır. Onlar, isteyenler ve yoksun olanlar için mallarından belirli bir pay ayıranlardır. Onlar hesap gününe inananlardır. Onlar Rablerinin azabından korkanlardır. Şüphesiz ki Rablerinin azabı(na karşı) güvende olunamaz. Onlar namuslarını koruyanlardır. Ancak eşleri yani (evlilik yoluyla) meşru olarak sahip oldukları kişiler hariç. Şüphesiz ki onlar, (eşleriyle ilişkilerinde) kınanmazlar. Bundan öteye (geçmek) isteyenler ise haddini aşanların ta kendileridir. Onlar emanetlerine ve sözlerine uyanlardır. Onlar şahitliklerini yerine getirenlerdir. Onlar salatlarını koruyanlardır.

30:38-39 – Sen yakınlarla, yoksula ve yolda kalmışa hakkını ver! Allah'ın rızasını isteyenler için bu, hayırlı olandır. İşte onlar kurtulanların ta kendileridir. İnsanların mallarında artış olsun diye verdiğiniz herhangi bir faiz, Allah katında artmaz. Allah'ın rızasını isteyerek verdiğiniz zekata gelince, işte zekat veren o kişiler -evet onlar- (sevaplarını) katlayanlardır.

3:3-4 – Onlar gayba (bilinemeyenlere) inanır; salatı ikame eder ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infak ederler (verirler). Sana indirilene ve senden önce indirilen(ler)e iman eder, ahiret gününe de kesin bir şekilde inanırlar.

3:177 – (Gerçek) iyilik, yüzlerinizi doğu ve(ya) batı tarafına çevirmeniz değildir. Gerçek iyilik, kişinin Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, Kitaba ve peygamberlere inanmasıdır. (Allah'ın rızasını gözeterek) yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, (yardım) isteyenlere ve kölelere sevdiği maldan harcamasıdır. (Ayrıca) salatı ikame etmesi, zekatı vermesidir. (Bunlar) antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirenlerdir. (Dahası), sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabredenlerdir. Doğru olanlar işte bunlardır! Muttakiler (duyarlı olanlar) da işte bunlardır!

13:22 – Ve o kimseler, sabırla Rablerine yönelirler ve salatı ikame ederler, kendilerine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık infak ederler (verirler), kötülüğü iyilikle savarlar; dünya yurdunun sonucu onlar içindir.

17:26-27 – Akrabaya, yoksula ve yolda kalmışa hakkını ver! Saçıp savurma! Şüphesiz ki saçıp savuranlar şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankördür.

4:134-135 – Onlar (muttakiler), bollukta da darlıkta da infak eder; öfkelerini yutar ve insanları affederler. Allah güzel davrananları sever. Onlar, bir çirkinlik yaptıklarında veya kendilerine haksızlık ettiklerinde Allah'ı hatırlayıp günahlarından dolayı hemen bağışlanma dilerler. (Zaten) günahları Allah'tan başka kim bağışlayabilir ki! Onlar, işledikleri kötülüklerde bilerek ısrar etmezler.

4:36 – Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın! Ana babaya, yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşla, yolcuya, sağ ellerinizin sahip olduklarına iyilik (edin)! Şüphesiz ki Allah, kendini beğenmiş, övünüp duranı sevmez.

4:149 – Bir hayrı açıklar yahut gizlerseniz, bir kötülüğü affederseniz, Allah da çok affedicidir, her şeye güç yetirendir.

49:12 – Ey inananlar! Zannın¹ birçoğundan sakının. Kuşkusuz bazı zanlar günahtır. Birbirinizin kusurlarını araştırmayın. Bir kısmınız, bir kısmınızın gıybetini² yapmasın. Hiç sizden biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Elbette ondan tiksiniirsiniz. Öyleyse Allah'a için takva (duyarlılık) sahibi olun. Kuşkusuz Allah, tövbeleri kabul edendir, Rahmeti kesintisizdir.

- ¹ Vahiy dışı bilgi. Zann sözcüğü Cahiliyede tahmin, sanı anlamında değil; kesin bilgi, doğru sonuç anlamında kullanılmaktadır. Kur'an, bu sözcüğü: Bilgisizlikten kaynaklanan şekk, kuşku, sanı anlamı ile ve "yakın"e dayanan kesin bilgi anlamı ile olmak üzere olumlu ve olumsuz iki anlamda da kullanılmaktadır. Ayet, övgüden söz ediyorsa zann; "kesin bilgi/yakın" anlamında, yergiden söz ediyorsa "sanı" anlamındadır. Ayrıca sözcükten sonraki edatlar "inne" ve "enne" edatlarıysa zann sözcüğü "kesinlik" ifade etmektedir; şayet "in", "en" edatları geliyorsa, zann sözcüğü "sanı" anlamında anlaşılmalıdır. Ancak Kur'an, kendi hakikati ile kıyasladığında kendi dışındaki bilgilerin tamamını bilgi değeri olarak kendi bilgisi yanında zann olarak görmektedir.
  - Erhan Aktaş
- ² Gıybetten kasıt, "dedi kodu yapmak, bir kimsenin arkasından konuşmak" değildir. Gıybet, "gaybe" ait bir konuda, yani bir kimsenin bilmediği bir konuda yargıda bulunması, biliyormuş gibi konuşmasıdır.
  - Erhan Aktaş

28:80 – Kendilerine ilim verilmiş olanlar şöyle demişti: "Yazıklar olsun size! İman edip hayra ve barışa yönelik iş yapan kişi için Allah'ın vereceği karşılık daha üstündür. Ama buna, sadece sabredenler ulaştırılır."

9:20 – İman edip, hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihat edenlerin, Allah katında dereceleri daha üstündür. İşte onlar kazananlardır.

Sözlerine Dikkat Etmeleri

41:34 – İyilikle kötülük bir değildir. Kötülüğü iyilikle sav. Bir de bakmışsın ki seninle arasında düşmanlık olan kişi, en iyi dostun oluverir.

17:53 – Kullarıma söyle, (tartışırken karşısındakilere) sözün en güzelini söylesinler (güzelce tartışsınlar)! Şüphesiz ki şeytan aralarına fitne sokar. Şüphesiz ki şeytan insanın apaçık düşmanıdır.

29:46 – Haksızlık edenleri hariç, Kitap Ehli ile ancak en güzel bir biçimde tartışın. Ve deyin ki: "Biz, bize indirilene de size indirilene de inandık. Bizim ve sizin ilahınız birdir. Biz de O'na teslim olanlarız."

4:148 – Allah kötü sözün açıkça söylenmesini sevmez; haksızlığa uğrayan(ın sözü) hariç! Allah duyandır, bilendir.

49:11 – Ey iman edenler! Bir toplum başka bir toplumla alay etmesin. Belki alay edilenler, alay edenlerden daha hayırlıdır. Kadınlar da başka kadınlarla alay etmesinler. Belki alay edilen kadınlar, alay edenlerden daha iyidirler. Birbirinizde kusur

aramayın. Birbirinize kötü lakaplar takmayın. İmandan sonra yoldan çıkmış olarak nitelendirilmek ne kötüdür. Kim tövbe etmezse işte onlar zalimdirler.

İnkarcılar ile İlgili Ayetler

32:22 – Kendisine Rabbinin ayetleri hatırlatıldıktan sonra onlardan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir ki! Şüphesiz ki biz suçlulardan intikam alıcılarız.

6:123-124 – Her ülkenin önde gelen suçlularına, orada hile ve entrika yapmaları için izin verdik. Aslında kendilerinden başkasını kandırmıyorlar. Ama farkında değiller. Onlara bir delil geldiğinde, "Allah'ın elçilerine verilenin benzeri bize de verinceye kadar elbette inanmayız!" dediler. Allah, elçiliği kime vereceğini çok iyi bilendir. Suç işleyenlere, (dünyada) yapmış oldukları hilelere karşılık Allah katında aşağılanma ve şiddetli bir azap isabet edecektir.

68:10-15 – Sürekli (yalan yere) yemin edip duranlara, aşağılıklara, (herkesi) kötüleyenlere, söz götürüp getirenlere, iyiliğe engel olanlara, saldırganlara, günaha gömülenlere, kaba olanlara, ardından da kötülükle damgalı olanlara itaat etme! Malı ve çocukları var diye (şımardığından), ona ayetlerimiz tilavet edildiği (okunup aktarıldığı) zaman "Öncekilerin masalları!" der.

74:12-25 – Ona çok mal verdim. Göz önünde olan çocuklar (verdim). Her şeyi önüne serdim. (Ama) ardından o (kişi, ona verdiğim nimetlerimi) daha da artırmamı ister. Hayır! Şüphesiz ki o, ayetlerimize karşı inatçıydı. Onu ileride sarp bir yokuşa sardıracağım! Şüphesiz ki o, düşündü ve ölçüp biçti. Kahrolası, nasıl da ölçüp biçti! Sonra, kahrolası (yine) nasıl da ölçüp biçti! Sonra baktı. Sonra surat(ını) astı, kaş(larını) çatı. Sonra arkasını döndü, kibirlendi. "Bu (Kur'an), geçmişten nakledilen bir büyüden başka bir şey değildir." dedi. "Bu, insan sözünden başka bir şey değildir!" (dedi).

77:48 – Onlara (inkarcılara) "(Allah'a) boyun eğin!" dendiğinde boyun eğmezler.

90:5-11 – (O insan) kimsenin kendisine güç yetiremeyeceğini mi sanıyor? (Övünerek) "Pek çok mal harcadım." diyor. Kimsenin kendisini görmediğini mi sanıyor! Biz ona iki göz, bir dil ve iki dudak vermedik mi? Ona iki yolu da gösterdik. (Fakat) o, zor yolu (aşmayı) göze almadı. [Devamı](#)

54:2-5 – Bir ayet (mucize) görseler bile hemen yüz çevirir ve "Bu da sıradan bir büyüdür!" derler. Kendi arzularına uyarak (gerçeği) yalanladılar. (Oysa) her iş amacına ulaşacaktır. Yemin olsun ki onlara tastamam doğru hükümler içeren, (kendilerini) kötülükten engelleyecek haberler gelmiştir. (Yüz çevirene) uyarılar yarar sağlamaz.

25:21-22 – Bizimle karşılaşacaklarını ummayanlar, "(İnanmamız için) ya bize de melekler indirilmeliydi ya da Rabbimizi görmeliydik!" dediler. Şüphesiz ki onlar, kendileri hakkında kibir gösterdiler ve büyük bir azgınlığa düştüler. Suçları kendilerini kuşatmış olanlar, melekleri görecekları gün, onlar için hiç de sevindirici olmayacak, melekler onlara: "Boşuna beklemeyin size sevindirici haber imkansız." diyecekler.

17:90-94 – (İnkarcılar) şöyle demişlerdi: "Bizim için yerden bir kaynak fışkırtıncaya kadar sana asla inanmayacağız. Veya sana ait bir hurma bahçen ve üzüm bağın olup içlerinden bolca ırmaklar akıtıncaya kadar (sana inanmayacağız). Veya iddia ettiğin gibi üzerimize gökten parçalar yağdırıncaya veya Allah'ı ve melekleri önümüze getirinceye kadar (sana inanmayacağız). Veya altından bir evin (köşkün) oluncaya ya da göğe yükselinceye kadar (sana inanmayacağız)! Bize, okuyacağımız bir kitap

indirinceye kadar (göğ) yükselmene de asla inanmayacağız!" De ki: "Rabbim yücedir. Ben insan bir elçiden başka neyim ki!" Kendilerine rehber geldiğinde insanları iman etmekten alıkoyan şey, "Allah elçi olarak bir insanı mı gönderdi" demelerinden başka bir şey değildir.

83:29-33 – Şüphesiz ki suçlular (dünyada) iman edenlere gülerlerdi. Onlara uğradıklarında birbirlerine kaş göz işareti yaparlardı. Ailelerine döndüklerinde keyiflenerek dönerlerdi. Onları (müminleri) gördüklerinde ise "Şüphesiz ki bunlar sapkınlardır!" derlerdi. (Oysa) onların (müminlerin) üzerine koruyucular (muhafız) olarak gönderilmemişlerdi.

4:150-151 – Allah'ı ve elçilerini inkar edenler ve Allah ile elçilerini birbirinden ayırmak isteyip "Bir kısmına iman eder, bir kısmını inkar ederiz!" deyip (iman ile küfür) arasında bir yol tutmak isteyenler var ya, işte onlar gerçek kafirlerdir. Biz, kafirler için küçük düşürücü bir azap hazırlamış (olacağız).

23:109-110 – Şüphesiz ki kullarımdan bir grup, "Rabbimiz! İman ettik, bizi affet; bize merhamet et! Sen merhametlilerin en hayırlısı" demişlerdi. İşte siz onlarla alay etmişsiniz; sonunda (bu alaycılığınız) size beni anmayı unutturdu; onlara gülüyordunuz.

53:59-61 – Şimdi siz bu sözü mü tuhaf buluyorsunuz! Gülüyorsunuz; ağlamıyorsunuz. Siz oyalanıyorsunuz!

75:31-33 – (İnkarcı kişi, gerçeği) onaylamamış, (Allah'ın dinine) destek olmamıştı. Aksine yalanlamış ve yüz çevirmişti. Sonra da kibirlenerek kendi ailesine gitmişti.

4:27 – Allah sizin tövbenizi kabul etmek istiyor; şehvetlerine uyanlar ise büyük bir sapkınlığa sapmanızı (tamamen yoldan çıkmanızı) istiyorlar.

37:12-17 – Elbette sen şaşırıyorsun. (Oysa) onlar alay ediyorlar. Kendilerine (gerçekler) hatırlatıldığı zaman (gerçeği) hatırlamazlar. Bir ayet gördüklerinde alay ederler. Şöyle derler: "Bu, apaçık bir büyüden başka bir şey değildir. Biz ölüp de toprak ve kemik haline gelmişken mi, biz mi diriltileceğiz? Önceki atalarımız da mı?"

7:175-176 – Onlara, kendisine delillerimizi verdiğimiz fakat onlardan sıyrılıp ayrılan, şeytanın da onu peşine taktığı ve sonunda azgınlardan olan şu kimsenin haberini tilavet et (okuyup aktar)! Dileseydik elbette onu bu deliller sayesinde yükseltirdik. Fakat o, arzusuna mahkûm olup dünyaya saplandı. Böylesi bir kişinin durumu, kovsan da kendi haline bıraksan da dilini çıkartıp soluyan köpeğin durumuna benzer. İşte ayetlerimizi yalanlayan kavmin örneği de böyledir. Bu kıssayı anlat; umulur ki düşünürler.

18:32-44 – Onlara şu iki adamı örnek ver: Bunlardan birine iki üzüm bağı vermiş, her ikisinin de çevresini hurmalarla donatmış, aralarında da ekinler yetiştirmiştik. O iki bağ da yemişlerini vermiş, hiçbirini eksik bırakmamıştık. İkisinin arasından bir de nehir fışkırtmıştık. Bu kişinin bolca ürünü vardı. Arkadaşıyla konuşurken ona şöyle demişti: "Ben servetçe senden daha zenginim; nüfus bakımından da senden daha güçlüyüm." Böylece nefsine (kendisine) zulmederek bağına girmiş ve şöyle demişti: "Bunun (bağın) hiçbir zaman yok olacağını sanmıyorum. O (Son) Saat'in gerçekleşeceğini de sanmıyorum. Rabbime döndürülürsem, (orada) bundan daha iyisini bulacağım."

Onunla konuşan arkadaşı ona şöyle demişti: "Seni topraktan, sonra nutfeden (zigottan) yaratan, daha sonra seni bir erkek (insan) biçimine sokan (Allah)ı inkar mı ettin? Fakat O, Allah'tır; Rabbimdir ve ben Rabbime hiçbir şeyi ortak koşmam." Bahçene girdiğinde "Maşallah! Kuvvet yalnızca Allah'a aittir." deseydin ya! "Malca ve evlatça beni kendinden güçsüz görüyorsan, (şunu bil ki) belki Rabbim bana senin bahçenden daha iyisini verir; oraya (bahçene) gökten yıldırımlar gönderir ve kupkuru bir toprak haline gelir. Veya (bahçenin) suyu dibe çekilir de onu istemeye (elde etmeye) asla güç yetiremezsin." Derken onun serveti kuşatılıp yok edildi. Böylece, bağı uğruna yaptığı masraflardan ötürü ellerini ovuşturup kaldı. Bağın çardakları yere çökmüştü. "Ah, keşke, Rabbime hiçbir ortak koşmamış olsaydım!" diyordu. Kendisine Allah'tan başka yardım edecek destekçileri yoktu. Kendi kendini de kurtaracak güçte değildi. İşte burada yardım ve dostluk gerçek olan Allah'a aittir. O sevap bakımından hayırlı olandır; son bakımından da hayırlı olandır.

16:62 – Hoşlarına gitmeyen şeyleri Allah'a mal ediyorlar. En güzel şeylerin de kendilerine ait olduğunu söylüyorlar. Şüphesiz, onlara ateş vardır ve onlar ateşte terk edileceklerdir.

4:37-38 – Onlar, cimrilik edip insanlara da cimriliği emreden, Allah'ın kendilerine lütfundan verdiğini gizleyen kişilerdir. Biz, inkarcılar için küçük düşürücü bir azap hazırladık. Bunlar, mallarını insanlara gösteriş olsun diye infak eden, Allah'a ve ahiret gününe de inanmayan kimselerdir. Şeytan, kime arkadaşsa, o çok kötü arkadaş edinmiştir.

54:44-45 – Yoksa: "Biz, güç birliği etmiş yenilmez bir toplumuz." mu diyorlar? Yakında o topluluk bozguna uğrayacak ve darmadağın olacaklar.

27:4-5 – Ahirete inanmayanların işlerini, kendilerine süslü gösterdik; bocalayıp duruyorlar. İşte onlar, azabı en kötü olanlardır; ahirette en çok kaybedecek olanlar da onlardır.

10:96-97 – Şüphesiz ki haklarında Rabbinin sözü (hükmü) gerçekleşenler inanmazlar. Kendilerine her bir delil gelmiş olsa bile elem verici azabı görünceye kadar (inanmayacaklardır).

15:14 – Onlara gökten bir kapı açsak ve oradan yukarı çıksalar, "Kesin olarak gözlerimiz bağlandı, aslında bize büyü yapılmıştır." derlerdi.

6:109 – Tüm yeminleriyle Allah'a yemin ettiler ki, eğer kendilerine bir mucize gelirse ona mutlaka inanacaklar. Söyle onlara: "Mucizeler ancak Allah'ın katındadır." Mucize geldiğinde de iman etmeyeceklerini anlamıyor musunuz?

30:58-59 – Ant olsun ki, insanlar için bu Kur'an'da her türlü örneği vererek gerçekleri anlattık. Sen onlara bir ayet de getirsen, inkar edenler kesinlikle: "Siz, sadece, asılsız iddialarda bulunan kimselersiniz." derler. İşte Allah, bilmeyen kimselerin kalplerinin üzerini böyle mühürler.

13:31 – Kur'an'la dağlar yürütülseydi veya onunla yeryüzü yarılıp parçalansaydı veya onunla ölümler konuşturulsaydı yine de bir şey değişmezdi. Hayır! Bütün işler Allah'a aittir. İman edenler hala anlamadılar mı ki Allah dileseydi bütün insanları doğru yola iletir. Yaltaklanmalarından¹ dolayı inkar edenler bela ile karşı karşıya kalıp duracaktır.

Veya o (bela) evlerinin yanı başına inecektir. Allah'ın vaadi gelinceye kadar bu böyle sürüp gidecektir. Kuşkusuz Allah sözünden dönmez.

- ¹ Diğer çevirilerde "*yaptıkları işler*" olarak çevrilen "*Sanau*" sözcüğü bir nevi köçeklik etmek; kıvırtarak oynamak demektir. Ayetteki karşılığı ise kişiliksiz, tutarsız ve ilkesiz olmaktır; deyim yerinde ise güce ve iktidara yaltaklanmaktır.
– *Erhan Aktaş*

23:55-56 – Onlara verdiğimiz servet ve çocuklar ile kendilerine iyilik noktasında yardım ettiğimizi mi sanıyorlar! Hayır! Onlar (işin) farkına varamıyorlar.

34:34-35 – Biz, hangi beldeye bir uyarıcı gönderdiysek, oranın muhref¹ olanları: "Biz, sizin getirdiğiniz şeyleri inkar ediyoruz. Biz, varlık ve evlat olarak çok daha fazlayız. Ve biz, azap göreceğiz de değiliz." dediler.

- ¹ Nimet ve rahat yaşamın şımarttığı, azdırdığı, kodaman, güç ve imtiyaz sahibi ileri gelenler.
– *Erhan Aktaş*

46:26 – Ant olsun ki biz, onlara, size vermediğimiz nice imkanlar vermiştik. Onlara da kulaklar, gözler ve kalpler¹ verdik. Ne var ki işitme ve görmeleri onlara bir yarar sağlamadı. Kalpleri de onlara bir yarar sağlamadı. Çünkü onlar, Allah'ın ayetlerini bile reddediyorlardı. Sonunda alaya aldıkları şey onları kuşattı.

- Düşünme, kavrama, gerçeği görme yetisi.
– *Erhan Aktaş*

7:134-136 – Başlarına azap gelince: "Ey Musa! Sana verilen söze dayanarak Rabbine dua et, eğer bizden bu azabı uzaklaştırırsan sana inanacağız ve İsrailoğulları'nın seninle birlikte gitmesine izin vereceğiz." dediler. Biz onlardan geçirecekleri bir süreye kadar azabı kaldırıncaya da hemen sözlerinden dönüverdiler. Bu yüzden, biz de onlara hak ettikleri cezayı verdik, onları denizde boğduk. Çünkü onlar ayetlerimizi yalanladılar. Onları umursamaz olmuşlardı.

Cinler ile İlgili Ayetler

İnsanların Cinleri İlah Edinmeleri

6:100 – Cinleri Allah'a ortak koştular. Oysa onları da Allah yaratmıştır. Bir bilgiye dayanmadan Allah'a oğullar ve kızlar isnat ettiler! Allah, onların niteledikleri şeylerden uzaktır ve yücedir.

37:158 – Allah ile cinler arasında soy bağı uydurdular. Ant olsun ki cinler de kesinlikle onların hazır bulundurulacaklarını (hesap günü hesaba çekileceklerini) bilmektedirler.

72:6 – "(...) Ne var ki insanlardan bazı erkekler, bazı erkek cinlere sığınırlandı ve bu da onların azgınlıklarını arttırırdı."

34:40-41 – Ve o gün Allah, onların hepsini bir araya toplayacak. Sonra meleklerle: "Size tapanlar bunlar mıydı?" diye soracak. (Melekler de) "Sen yücesin; bizim dostumuz onlar değil, sensin. Aslında onlar cinlere tapıyorlardı. Çoğu onlara inanmıştı." diyeceklerdir.

Gaybı Bilmemeleri

72:9-10 – (Oysa) biz (haber) dinlemek için göğün (çeşitli) yerlerinde oturuyorduk fakat şimdi kim (haber) dinlemek isterse, kendisini takip eden bir alev hüzmesi bulu(yo)r. (Artık) yeryüzündekilere kötülük mü edildiğini, yoksa Rablerinin onlara bir hayır mı dilediğini bilemiyoruz.

15:16-18 – Ant olsun, biz, semada burçlar (galaksiler) yaptık ve bakanlar için onu süsledik ve onu kovulmuş her şeytandan koruduk. Ancak, kulak hırsızlığı yapan olursa, onu parlak bir alev kovalar.

37:6-10 – Biz o yakın göğü bir süsle, yıldızlarla süsleyip donattık ve (onu) isyankar / azgın her şeytandan koruduk. Onlar ne kadar çırpınsalar da o yüce topluluğu yüce topluluğu (ileri gelen melekler topluluğunu) dinleyemezler ve her taraftan atışa tutulurlar. Kovulurlar. Ve onlar için, yakalarını bırakmayan bir azap vardır. Ancak (meleklerin konuşmalarından) bir söz çalmaya kalkışan olursa, onu hemen delip geçen parlak bir ışık takip eder.

Şeytanlar ile İlgili Ayetler

17:64 – (...) Şeytan, insanlara aldatmadan başka bir şey vadetmez.

6:112 – Böylece biz (insanları) aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler fısıldayan insan ve cin şeytanlarını her peygambere düşman kıldık. Rabbin dileseydi onu da yapamazlardı. Artık onları uydurdukları şeylerle bırak!

36:60-62 – Ey ademoğulları! Size “Şeytana tapmayın; şüphesiz ki o, sizin için apaçık bir düşmandır. Bana kulluk edin; doğru yol budur” demedim mi? Şeytan sizden pek çok nesli saptırdı; akıl etmediniz mi?

58:18-19 – O gün Allah, onların tamamını yeniden diriltecek. O zaman, (dünyada) size yemin ettikleri gibi (mahşerde de) O'na da yemin edecekler. Böylece bir şey elde edeceklerini sanacaklar. Dikkat edin! Onlar, kesinlikle yalancıdırlar. Şeytan onları etkisi altına aldı ve kendilerine Allah'ı anmayı unutturdu. İşte onlar şeytanın tarafındadır. Dikkat edin! Şeytanın tarafında olanlar kaybedenlerin ta kendileridir.

4:117-119 – (Müşrikler) O'nun (Allah'ın) peşi sıra birtakım dişilerden (dişi isimli putlardan) başkasına yalvarmıyorlar. Onlar, Allah'ın kendisine lanet ettiği inatçı şeytandan başkasına yalvarmıyorlar ki o şöyle demişti: “Şüphesiz ki kullarımdan belirli bir pay edineceğim. Onları mutlaka saptıracağım, elbette onları boş kuruntulara boğacağım; elbette onlara emredeceğim (fısıldayacağım) ve hayvanların kulaklarını yaracaklar; elbette onlara emredeceğim ve Allah'ın yarattığını değiştirecekler.” Kim Allah'ın dışında (O'nu bırakır da) şeytanı dost edinirse, elbette apaçık bir şekilde kaybetmiştir.

Kimlere Yönelindikleri

43:36-37 – Kim Rahman'ın zikrinden / öğüdünden yüz çevirirse, biz ona yanından ayrılmayan bir şeytanı arkadaş ederiz / sardırırız. Şüphesiz ki bu şeytanlar, onları doğru yoldan alıkoyarlar da onlar kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar.

26:221-222 – Şeytanların kime ineceğini size bildireyim mi? Onlar günaha, iftiraya düşkün olan herkese inerler.

7:27 – Ey ademoğulları! Şeytan, ana babanızı, elbiselerini¹ soyarak cennetten çıkardığı gibi sizi de aldatmasın! Çünkü o ve yandaşları, sizin onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler. Şüphesiz ki biz, şeytanları inanmayanların dostları yaptık.

- ¹ “*Libaslarını*”. Burada söz konusu edinilen “*libas*” takva elbisesidir, insanın dünyaya tamamıyla yönelme, mal edinme hırsı, egonun, güçlü olma tutkusu ve bencilliğinin ortaya çıkması için takvadan uzaklaşması, takva elbiselerini çıkarması gerekir. Buradaki elbise ile kastedilen şey bedeni örtmek için giyilen elbise değildir. Örneğin “*libas*”, Takva elbisesi **7:26**; Açlık ve korku elbisesi **16:112**; Gecenin elbise olması **78:10** gibi anlamlarında kullanılmaktadır.

– Erhan Aktaş

19:83 – Onları sürekli olarak kışkırtan şeytanları o inkarcıların üzerine gönderdiğimizizi düşünmedin mi hiç?

Allah'ın Kulları Üzerinde Etkileri Olmaması

17:65 – "Kullarıma gelince, senin onlar üzerinde hiçbir gücün yoktur." Vekil (güven kaynağı) olarak Rabbin yeter.

15:39-42 – İblis şöyle demişti: "Rabbim! Beni azdırmadan dolayı, ben de yeryüzündeki her şeyi cazip göstererek, samimi kulların hariç, kesinlikle onların hepsini azdıracam." (Allah) şöyle demişti: "İşte bana ait doğru yol budur. Şüphesiz ki azgınlardan sana uyanlar hariç, kullarım üzerinde senin hiçbir gücün yoktur."

34:20-21 – Yemin olsun ki İblis, onlar hakkındaki tahminini doğrulamıştı. İnanan az bir grubun dışında hepsi ona uymuşlardı. Aslında iblisin onlar üzerinde bir otoritesi yoktu. Fakat biz, ahirete iman edenle ondan kuşku duyanı ayırt etmek için böyle yapıyorduk. Rabbin her şeyi gözetip koruyandır.

16:99-100 – Gerçek şu ki iman edip yalnız Rablerine güvenenler üzerinde onun (şeytanın) hiçbir hakimiyeti yoktur. Onun hakimiyeti kendisini dost edinenler ve O'na (Allah'a) ortak koşanlar üzerindedir.

3:175 – İşte o şeytan ancak kendi dostlarıyla (onların adını kullanarak) sizi korkutmaya çalışır. İman etmişseniz onlardan korkmayın, benden korkun!

Mezhepler ile İlgili Ayetler

6:159 – Dinlerini parça parça edip, grup grup olanlar var ya, senin onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi ancak Allah'a kalmıştır. Sonra O, onlara yaptıklarını bildirecektir.

23:52-54 – Bu sizin ümmetiniz, tek bir ümmettir. Ben de sizin Rabbinizim. O halde bana karşı takva sahibi olun. Fakat, onlar işlerini çeşitli kitaplara ayırdılar. Her grup kendi yanındakiyle sevinip övünmektedir. Artık onları belli bir süreye kadar gafletleri ile baş başa bırak!

30:32 – Dinlerini parçalara bölen, gruplara ayrılan ve her grubun kendi yanındakiyle böbürlendiği kimselerden olmayın.

Toplumlar ile İlgili Ayetler

Yöneticiler ile İlgili

2:104 – Ey iman edenler! ‘Ra‘ina!’ (bize çobanlık et) demeyin, ‘Unzurna!’ (bizi gözet) deyin ve (söylenenleri) dinleyin! İnkarcılar için elem verici bir azap vardır.

4:58 – Allah, emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi buyurmaktadır. Allah, bununla size ne güzel öğüt veriyor. Kuşkusuz, Allah, her şeyi duyardır, her şeyi görür.

42:38 – (...) Onların işleri, aralarında danışma iledir. (...)

- Sureye adının verildiği [şûra] kelimesinin geçtiği bu ayette insanların kendi aralarındaki işlemlerde birbirlerine danışmaları gerektiği, istişareye dayalı bir hayat sürdürmelerinin çok önemli olduğu ifade edilmek istenmektedir.
– *Mehmet Okuyan*

Uyarılmadan Helak Edilmemesi

28:59 – Rabbin, kendilerine ayetlerimizi tilavet eden (okuyup aktaran) bir elçiyi şehirlerin merkezine gönderinceye kadar o şehirleri helak edecek değildir. (Zaten) biz halkı zalim olan şehirlerden başkasını da helak ediciler değildik.

26:208-209 – Zaten gerçeği hatırlatan uyarıcılar olmadan hiçbir şehri helak etmemiştik; biz kimseye haksızlık edici de değildik.

17:15 – Kim doğru yola gelirse, sadece kendisi için gelmiş olur; kim de saparsa, sadece kendi aleyhine sapmış olur. Hiçbir (günah) yüklüsü, başkasının (günah) yükünü yüklenemez. Biz bir elçi gönderinceye kadar (kimseye) azap ediciler değiliz.

İnançlı Kişilerin Olduğu Sürece Helak Edilmemesi

8:33 – Sen onların içindeyken, Allah, onlara azap etmez. Onlar, bağışlanma diledikleri sürece de Allah onları cezalandıracak değildir.

- Bağışlanma dileğinde bulunan birisi olduğu sürece bir topluma azap edilmemesi / cezalandırılmamasından bahsedilmektedir.

6:131 – Gerçek şu ki: Rabbin, halkı habersiz bir haldeyken kentleri helak edici değildir.

11:117 – Halkı erdemli¹ davrandığı sürece, Rabbin kentleri yok edecek değildir.

- ¹ Doğruyu ve yanlış bilip, ona uygun davranmak, dürüst olmak...

46:35 – 46:35 – (...) Yoldan çıkmış topluluktan başkası helak edilir mi hiç!

Her Topluma Bir Rehber Geldiği

13:7 – Kafir olanlar diyorlar ki: "Ona Rabbinden bir ayet (mucize) indirilseydi ya!" (Oysa) sen sadece bir uyarıcısın; her toplumun da bir rehberi vardır.

35:24 – Biz seni bir amaç için müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Her toplum içinde mutlaka bir uyarıcı gelmiştir.

10:47 – Her ümmetin bir elçisi vardır. Elçileri geldiği zaman, aralarında adaletle hükmedilir ve onlara haksızlık edilmez.

6:42 – Senden önceki toplumlara da elçiler gönderdik. (Gerçeğe) boyun eğsinler diye onları çeşitli sıkıntı ve darlık ile denemiştik.

15:10 – Yemin olsun ki senden önceki topluluklara da elçiler gönderdik.

16:36 – Her bir toplum içinde, "Allah'a hizmet edin ve azgınlıktan / küstahlıktan sakının" diyen bir elçi gönderdik. Onlardan kimine Allah yol gösterdi, kimi de sapıklıkta kalmaya mahkûm oldu. Yeryüzünü dolaşın ve yalanlayanların sonunun nasıl olduğuna dikkat edin.

43:6 – Daha önceki milletlere nice peygamberler göndermiştik.

16:63 – Allah'a yemin olsun: Senden önceki ümmetlere de elçi göndermişizdir. (Fakat) şeytan onlara işlerini süslü göstermişti. İşte o (şeytan), bugün onların dostudur; onlar için elem verici bir azap vardır.

Anlaşmazlığa Düşmeleri

11:118 – Rabbin dileyeydi bütün insanları tek bir ümmet yapardı. Fakat onlar anlaşmazlığa düşmeye devam ederler.

27:45 – Ant olsun ki Semud halkına da "Allah'a kulluk edin." diye kardeşleri Salih'i gönderdik. Ne var ki birbirleri ile çekişen iki grup oldular.

İbadet Tarzları

22:67 – Biz her topluma, uygulamakta oldukları bir ibadet tarzı gösterdik. Öyle ise onlar bu işte seninle çekişmesinler! Sen, Rabbine çağır. Kuşkusuz ki sen dosdoğru bir yol üzerindesin.

Diğer Toplumlara Alay Edilmemesi Gerektiği

49:11 – Ey iman edenler! Bir toplum başka bir toplumla alay etmesin. Belki alay edilenler, alay edenlerden daha hayırlıdırlar. Kadınlar da başka kadınlarla alay etmesinler. Belki alay edilen kadınlar, alay edenlerden daha iyidirler. Birbirinizde kusur aramayın. Birbirinize kötü lakaplar takmayın. İmandan sonra yoldan çıkmış olarak nitelendirilmek ne kötüdür. Kim tövbe etmezse işte onlar zalimdirler.

Helak Edilenler

Eyke Halkı

15:78-79 – Eyke (orman) halkı da gerçekten zalim insanlardı. Onlardan intikam aldık. Her ikisi de (Eyke ve Sodom) önde, belirgin bir biçimde durmaktadır.

- Burada Lut kavminin helak edilmesinden bahsedilmektedir. [Bakınız.](#)

Hicr Halkı

15:80-84 – Yemin olsun ki Hicr halkı da elçileri yalanlamıştı. Biz onlara delillerimizi vermiştik fakat onlardan yüz çevirmişlerdi. Onlar, dağlardan güven içinde kalacakları evler oyarlardı. Derken, sabaha karşı korkunç bir ses onları yakalamıştı. Sahip oldukları şeylerin, kendilerine hiçbir yararı olmamıştı.

Sebe Halkı

34:15-17 – Ant olsun ki, Sebe'lilerin yaşadıkları yerde bir ayet vardır: Sağda ve solda iki bahçe. Rabbinizin rızından yiye ve O'na şükredin. Ne güzel bir ülke / şehir ve ne güzel affedici bir Rabb! Onlarsa yüz çevirdiler. Biz de üzerlerine barajın suyunu salıverdik. Ve iki bahçelerini, acı meyveli ağaçlara, meyvesiz ağaçlara ve az miktarda sedir ağacı bulunan iki bahçeye çevirdik. Nankörlük ettikleri için onları böyle cezalandırmıştık. Nankör olandan başkasını cezalandırır mıyız hiç!

Semud Halkı

27:45-52 – Ant olsun ki Semud halkına da "Allah'a kulluk edin." diye kardeşleri Salih'i gönderdik. Ne var ki birbirleri ile çekişen iki grup oldular. Salih: "Ey halkım! Neden iyilik dururken, kötülüğün bir an önce olmasını istiyorsunuz? Allah'tan bağışlanma dileseniz olmaz mı? Belki bağışlanırsınız!" dedi. "Sen ve seninle beraber olanlar bize uğursuzluk getirdiniz." dediler. Salih: "Sizin uğursuzluğunuz Allah'ın takdirindedir. Belki sınav olunmakta olan bir toplumsunuz!" dedi. Kentte bozguncu olan, bozgunculuk yapan dokuz kabile vardı. Yeryüzünde bozgunculuk yapardı. Düzeltmeye yanaşmazlardı. Allah'a yemin ederek dediler ki: "Gece ona ve ailesine baskın yapalım. Sonra da onun kabilesine ailesinin yok edilmesiyle bir ilgimiz yok, biz kesinlikle doğru söyleyenleriz diyelim." Böylece bir plan kurdular, ancak onlar farkına varmadan biz de bir plan kurduk. Onların planlarının sonucunun nasıl olduğuna bak; onları ve halklarını yerle bir ettik. İşte, haksızlıkları nedeniyle harabe olan evleri! Bilen bir toplum için bunda kesinlikle bir ayet vardır.

Medyen Halkı

11:84-95 – Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı (göndermiştik; onlara) şöyle demişti: "Ey kavmim, Allah'a kulluk edin! Sizin için O'ndan başka ilah yoktur. Ölçüyü ve tartıyı eksik yapmayın! Şüphesiz ki ben sizi hayır (bolluk) içinde görüyorum. Şüphesiz ki ben sizin için kuşatıcı bir günün azabından korkuyorum. Ey kavmim! Ölçüyü ve tartıyı adaletle tam yapın! İnsanlara eşyalarını eksik vermeyin! Yeryüzünde bozguncular olarak karışıklık çıkarmayın! Müminseniz Allah'ın bıraktığı sizin için hayırlı olandır. Ben üzerinize asla bekçi değilim." (Medyenliler Şuayb'a) şöyle demişlerdi: "Ey Şuayb! Babalarımızın taptıklarını (putları) veya mallarımız hakkında dilediğimizi yapmayı terk etmemizi sana salatın (ibadetin) mi emrediyor? Şüphesiz ki sen çok hoşgörölüsün; akıllısın!" (Şuayb ise onlara) şöyle demişti: "Ey halkım! Bana söyleyin! Ya ben

Rabbimden kanıt içeren apaçık bir bilgiye sahipsem; kendinden bana iyi bir rızık vermişse! Vazgeçmenizi istediğim şeyleri, kendim yapmak istemiyorum. Sadece gücümün yettiği kadarıyla düzeltmek istiyorum. Başarım ancak Allah'tandır. Yalnız O'na tevekkül¹ ettim ve yalnız O'na yöneldim. Ey kavmim! Sakın bana karşı düşmanlığınız, Nuh'un kavmi veya Hud'un kavmi veya Salih'in kavminin başına gelenler gibi size de bir musibet getirmesin! (Zaten) Lut kavmi de sizden uzak değildir. Rabbinizden bağışlanma dileyin. Sonra O'na tövbe² edin! Rabbimin, rahmeti kesintisizdir, çok sevendir." (Medyenliler) şöyle demişti: "Ey Şuayb! Söylediklerinin çoğunu anlamıyoruz ve içimizde seni cidden zayıf görüyoruz! Kabilen olmasaydı seni mutlaka kovardık. Sen asla bize göre güçlü değilsin." (Şuayb ise onlara) şöyle demişti: "Ey kavmim! Size göre benim kabilem, Allah'tan daha mı güçlü ki O'nu arkanıza atıp unuttunuz. Şüphesiz ki Rabbim, yapmakta olduklarınızı kuşatıcıdır. Ey kavmim! Bulunduğunuz yerde (elinizden geleni) yapın! Şüphesiz ki ben de (görevimi) yapacağım! Kendisini rezil edecek azabın kime geleceğini ve yalancının kim olduğunu ileride öğreneceksiniz! Gözetleyin! Şüphesiz ki ben de sizinle birlikte gözetlemekteyim!" Hükmümüz gerçekleşince Şuayb'ı ve onunla birlikte iman etmiş olanları, tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Zulmedenleri de dehşete düşürücü bir ses yakaladı; yurtlarında çöküp kaldılar. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Biliniz ki, Semud kavmi (Allah'ın rahmetinden) uzak olduğu gibi Medyen kavmi de uzak oldu.

- ¹ Allah'a güvenmek, O'na dayanmak; her türlü çabayı gösterdikten sonra sonucu Allah'a bırakmak.
– *Erhan Aktaş*
- ² Dönüş yapmak: Yapılan kötülükten, yanlıştan, haksızlıktan, günahattan kesin olarak vazgeçmek, yaptığını düzeltmektir. Pişmanlığın sözle ifade edilmesi tövbe değildir. Tövbe etmek, bağışlanma dilemek değildir; bağışlanma dilemek istiğfarda bulunmaktır.
– *Erhan Aktaş*

Önceki Nesiller ile İlgili Ayetler

10:13 – Yemin olsun ki haksızlık ettikleri için sizden önce nice nesilleri helak etmiştik. Elçileri kendilerine apaçık deliller getirmiş, (ancak) onlar iman etmemişlerdi. İşte suçlu toplumları böyle cezalandırırız.

50:36 – Biz onlardan önce kendilerinden çok daha güçlü olan ve (ölümden kurtulmak için) "Sığınılacak bir yer var mı?" diye diyar diyar dolaşan nice nesilleri yok etmişizdir.

40:21 – Öncekilerin sonunun nasıl olduğunu görmek için yeryüzünde hiç mi dolaşmadılar? Onlar kuvvet ve yeryüzündeki eserleri¹ yönünden bunlardan daha da üstündüler. (Böyleyken) Allah onları günahları yüzünden yakalamıştı. Onları Allahtan koruyan da olmamıştı.

- ¹ “Yeryüzündeki eserleri” şeklindeki kullanım ilginçtir. Özellikle yeryüzüne bir vurgu var. Bilindiği gibi 2024 yılında hayla Mısır piramitlerinin nasıl inşa edildiği ve ne amaçla inşa edildiği çözülememiştir. Benzer piramit geometrisine sahip dünya çapında birçok da böyle yapılar bulunmaktadır. Aztek tapınakları, Hindistan’daki eşsiz antik yapılar, Çin’de bulunan piramit...

Ceza / Azap ile İlgili Ayetler

4:147 – Eğer şükreder¹ ve iman ederseniz, Allah size neden azap etsin? Allah şükürün karşılığını verendir. Her Şeyi Bilen'dir.

- ¹ Şükür, "sözle teşekkür etmek" değildir. Şükür, Allah'ın verdiği her türlü nimettin karşılığı olarak o nimetten ihtiyaç sahiplerini yararlandırmaktır. Yani nimetlerin karşılığını vermektir. Örneğin malın şükürü infaktır. İneğin yediği ota karşılık süt vermesi onun şükürüdür.
– *Erhan Aktaş*

Bir Kısımının Dünyada Başlaması

30:41 – İnsanların elleriyle kazandıkları (yaptıkları) yüzünden karada ve denizde bozulma meydana geldi. Böylece (yanlış yoldan) dönsünler diye (Allah onların yaptıklarının bir kısmını onlara tattırır.

68:14-33 – Malı ve çocukları var diye (şımardığından), ona ayetlerimiz tilavet edildiği (okunup aktarıldığı) zaman "Öncekilerin masalları!" der. (Buna karşılık), ileride onun burnunu sürteceğiz. Şüphesiz ki biz, bahçe sahiplerini denediğimiz gibi onları da denemiştik. Hani o (bahçe sahipleri) bahçeyi kesin olarak sabah hasat edeceklerine yemin etmişlerdi; istisna etmemişler(di)¹. Onlar uykudayken, Rabbinden (gelen) kuşatıcı bir afet orayı sarmıştı. (Bahçe) hasat edilmiş gibi (bomboş) olmuştu. Sabah olurken birbirlerine şöyle seslenmişlerdi: "Hasat etmek istiyorsanız, erkenden arazinize (bahçenize) gidin!" (Bahçe sahipleri "Keşke) bugün yanınıza sokulmak üzere bahçeye hiçbir yoksul girmese!" (dileğiyle) fısıldaşarak yürüyorlardı. Her şeye güçleri yetermiş (gibi) çok erken davranıp (bahçeye gelmişlerdi). Fakat bahçeyi gördüklerinde "Biz (herhalde) yolumuzu şaşırdık!" demişlerdi. "(Hayır)! Aksine biz mahrum bırakıldık!" (diye sızlanmışlardı). İçlerinden en makul olanı "Ben sizi 'Tesbih etsenize!' diye uyarmamış mıydım?" demişti. (Onlar) "Rabbimiz yücedir! Doğrusu biz (kendimize) yazık etmişiz!" demişlerdi. Birbirlerini kınamaya başlamışlardı. (Şunu) demişlerdi: "Eyvah, yazıklar olsun bize! Biz azgın kişilermişiz. Belki Rabbimiz bize (yok olan bahçemizin) yerine daha iyisini verir. Şüphesiz ki biz (artık) sadece Rabbimize yönelenleriz." İşte (dünya) azabı böyledir. Ahiret azabı ise elbette daha büyüktür. Keşke bilselerdi!

- ¹ Burada sözü edilen "istisna etmemek" ifadesi "fakirlerin payını ayırmamak" veya "[inşallah] (Allah dilerse)" dememektir.
– *Mehmet Okuyan*

39:25-26 – Onlardan öncekiler de yalanlamışlardı ve bilemeyecekleri bir yerden onlara azap gelmişti. Allah dünya hayatında onlara rezilliği tattırdı. Ahiret azabı ise elbette çok daha büyüktür. Keşke bilselerdi!

6:44-45 – Kendilerine yapılan uyarıları unuttuklarında, üzerlerine her şeyin kapılarını açmıştı. Sonunda kendilerine verilenler yüzünden şımardıkları zaman onları ansızın yakalamıştı; birdenbire bütün ümitlerini yitirmişlerdi. Böylece haksızlık eden o toplum(ları)n kökü kesilmişti. Hamd (övgü), alemlerin Rabbi olan Allah içindir.

7:130-131 – Yemin olsun ki biz de Firavun'un ailesini (destekçilerini gerçeği) hatırlasınlar diye kuraklık ve ürün kıtlığı ile cezalandırmıştık. Onlara bir iyilik geldiğinde "Bu, sadece bizim hakkımızdır." demişlerdi. Kendilerine bir kötülük geldiğinde onu da Musa ve beraberindekiler nedeniyle (gelen) uğursuzluğa bağlarlar(dı). Dikkat edin! Onların uğursuzluğu Allah katında(n)dır fakat çoğu bilmez.

6:146 – Yahudilere bütün tırnaklı hayvanları haram ettik; onlara, sığır ve koyunun iç yağlarını da haram ettik. Sırtlarında taşıdıkları, bağırsaklarına ve kemiklerine karışan yağlar hariç. Bu, azgınlıkları nedeniyle onlara verdiğimiz cezadır. Kuşkusuz biz, doğru olanlarız.

4:160 – Yahudilerin (yaptıkları) haksızlıktan, bir de çok kimseyi Allah yolundan engellemelerinden dolayı kendilerine (daha önce) helal kılınmış bulunan temiz şeyleri onlara haram kılmıştık.

Ertelenmesi

3:178 – İnkâr edenler sanmasınlar ki kendilerine zaman tanımamız, onlar için hayırlıdır. Onlara, biraz daha günah işlesinler diye süre veriyoruz. Onlar için küçük düşürücü bir azap vardır.

68:44-45 – Bu sözü (Kur'an'ı) yalanlayanı bana bırak! Biz onları bilemedikleri bir yerden yavaş yavaş (helak etmek için) sürükleyeceğiz. Onlara zaman tanıyorum. Şüphesiz ki benim tuzağım (ince planım) çok sağlamdır.

35:45 – Allah insanları yaptıkları yüzünden (hemen) hesaba çekseydi, onun sırtında (yeryüzünde) hiçbir canlı bırakmazdı. Ancak onları belirlenmiş bir süreye erteliyor. Süreleri gelince şüphesiz ki Allah kullarını görendir.

16:61 – Allah insanları haksızlıkları yüzünden (hemen) hesaba çekseydi, onun üzerinde (yeryüzünde) hiçbir canlı (insan) bırakmazdı. Ancak, onları belirlenmiş bir süreye kadar erteliyor. Süreleri dolduğu zaman da ne bir an öne alınırlar ne de ertelenirler.

19:75 – (Onlara) de ki: "Rahman, sapkınlıkta olanın süresini uzatsın! Sonunda ya (dünyadaki) azabı ya da o (son) Saat'i gördükleri zaman, kimin konumunun daha kötü ve ordusunun daha güçsüz olduğunu anlayacaklardır."

18:58 – Senin çok bağışlayan Rabbin merhamet sahibidir. Yaptıkları yüzünden onları (hemen) sorumlu tutacak olsaydı, onlara azabı çabucak verirdi. Fakat kendilerine tanınmış belirli bir süre vardır ki O'ndan başka bir sığınak asla bulamayacaklardır.

13:32 – Şüphesiz ki senden önceki elçilerle de alay edilmişti de ben de inkarcılara zaman tanımış, sonra da onları yakalamıştım. Benim azabım (bak) nasıl olmuştu!

29:53 – Senden, azabı acele (getirmeni) istiyorlar. Belirlemiş olduğumuz bir süre olmasaydı, azap onlara elbette gelip çatmıştı. Onlar farkında değilken, (o azap) ansızın kendilerine gelecektir.

20:129 – Rabbinin sözü ve belirlenmiş bir süre olmasaydı (azap) kaçınılmaz olurdu.

10:11 – Allah (inkarcı) insanlara, hayrı acele istedikleri gibi şerri de acele verseydi, elbette onların süreleri bitirilmiş olurdu. Bizimle karşılaşacaklarını ummayanları (ahirete inanmayanları) azgınlıkları içerisinde bocalar halde bırakırız.

11:8 – Onlardan azabı sayılı (belirli) bir süreye kadar ertelesek, mutlaka "Onu(n gelmesini) engelleyen nedir?" derler. Dikkat edin! Kendilerine azap geldiği gün, bir onlardan uzaklaştırılacak değildir. Alay etmekte oldukları şey, onları çepeçevre kuşatmış (olacak)tır.

Cennet ile İlgili Ayetler

11:108 – Mutlu kılınanlara gelince, onlar da cennettedir. Rabbinin dilemesi hariç, gökler ve yer durdukça bitmez bir lütuf olarak onlar da orada ebedî kalacaklardır.

13:35 – Muttakilere (duyarlı olanlara) söz verilen cennetin örneği şöyledir: Altından ırmaklar akar. Yemişleri ve gölgesi devamlıdır. İşte şu, takvalı (duyarlı) olanların (mutlu) sonudur. İnkâr edenlerin sonu ise ateştir.

14:23 – İman edip iyi işler yapanlar Rablerinin izniyle içinde ebedî kalacakları ve altlarından ırmaklar akan cennetlere konulmuş (olacak)lardır. Orada esenlik dilekleri "selam"dır.

3:15 – De ki: "Bunlardan hayırlısını size bildireyim mi? Takvalı (duyarlı) olanlar için Rablerinin katında, altlarından ırmaklar akan, içlerinde ebedî kalacakları cennetler, tertemiz eşler ve Allah'ın rızası vardır. Allah kulları görendir."

57:21 – Rabbinizden bir bağışlanmaya ve Allah'a ve elçilerine inananlar için hazırlanacak, genişliği gökle yerin genişliği gibi olan cennete koşun! İşte bu, Allah'ın dilediğine (layık olana) verdiği lütfudur. Allah büyük lütuf sahibidir.

3:133 – Rabbinizin bağışlamasına ve muttakiler (duyarlı olanlar) için hazırlanmış (olacak), genişliği de gökler ve yer kadar olan cennete koşun!

88:11-16 – Orada boş söz duymazlar. Orada devamlı akan bir pınar vardır. Yükseklerle kurulmuş divanlar, hizmete sunulmuş kadehler, sıra sıra dizilmiş yastıklar ve serilmiş halılar...

44:51-57 – Şüphesiz ki muttakiler (duyarlı olanlar) güvenli bir yerde olacaklar. Bahçelerde ve pınarlar içerisinde. İpekten ve atlastan elbiseler giyerler, karşılıklı otururlar. İşte böyle! Onları güzel gözlü hurilerle eşleştirmişsinizdir. Orada güven içinde her türlü meyveden isterler. Orada, ilk ölümden başka ölüm tatmazlar. Onlar cehennem azabından korunmuştur. Bunlar senin Rabbinden bir armağandır. İşte bu, en büyük kurtuluştur.

Cehennem ile İlgili Ayetler

11:107 – Rabbin, aksini dilemedikçe, gökler ve yer durdukça, orada sürekli kalacaklardır. Kuşkusuz Rabbin, dilediğini yapandır.

78:23 – Orada çağlar boyu kalacaklardır.

3:103 – Hep birlikte Allah'ın ipine sımsıkı tutunun ve ayrılığa düşmeyin. Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani bir zamanlar, birbirinize düşmandınız da O'nun kalplerinizi kaynaştırması sayesinde kardeş oldunuz. Ve yine ateş çukurunun tam kıyısında bulunuyorken, sizi ona düşmekten O korudu. İşte Allah ayetlerini böyle açıklıyor ki doğru yolu bulasınız.

- “**Ateş çukuru**” ifadesinin “**huzursuzluk**” anlamında mecaz bir kullanım olduğunu söyleyenler var. Eğer bu mecaz kullanım doğru ise cehennemdeki yanma da vicdan azabını sembolize ediyor olabilir. Tabi ki bu vicdan azabı bizim dünyada hissettiğimiz vicdan azabından kat ve kat daha kuvvetli olacaktır diye düşünüyorum.

87:13 – Sonra orada ölüm de yok, yaşam da.

19:68-72 – Rabbine yemin olsun: Şüphesiz ki onları (inkarcıları) ve şeytanları toplayacağız. Sonra elbette hepsini cehennemin çevresinde diz üstü hazır bulunduracağız. Ardından her gruptan Rahman'a en çok asi olanları kesin olarak çekip ayıracağız. Orada yanmayı en çok kimin hak ettiğini elbette biz gayet iyi biliriz. (Ey inkarcılar)! Sizden oraya (cehenneme) girmeyecek kimse yoktur. Bu, Rabbinin katında kesinleşmiş bir hükümdür. Sonra elbette biz takvalı (duyarlı) olanları koruy(up kurtar)acağız; zalimleri ise diz üstü çökmüş olarak orada bırakacağız.

- Genel inanışın aksine bu ayetten açıkça inkarcılar arasından da cennete girecek kişilerin olacağını anlamaktayız.

7:40 – Ayetlerimizi yalanlayıp da onlara karşı kibirlenenlere göğün kapıları açılmayacak ve onlar halat / deve iğne deliğine girinceye kadar cennete giremeyeceklerdir! Suçluları işte böyle cezalandıracağız!

Yöntemi

73:11-13 – Nimet sahibi (olan) o yalanlayıcıları bana bırak; onlara biraz zaman tanı! Şüphesiz ki bizim katımızda, (onlar için hazırlanmış) prangalar, yakıcı ateş, boğazdan geçmeyen yiyecek ve elem verici azap vardır.

87:10-13 – (Allah'a) saygılı olan kişi (gerçeği) hatırlayacaktır. En azgın (kafir) ise ondan kaçınacaktır. O en büyük ateşe girecek olandır. Sonra orada ölüm de yok, yaşam da.

85:10 – Şüphesiz ki inanmış erkeklerle inanmış kadınlara işkence edip sonra tövbe etmeyenlere cehennem azabı vardır ve onlar için yakıcı azap vardır.

104:1-9 – Arkadan çekiştirenlerin, kaş göz hareketiyle alay edenlerin vay haline! O ki mal biriktirir ve onu sayar durur. Şüphesiz ki o, malının kendisini ebedî kılacağını sanır.

Hayır! Şüphesiz ki o, Hutame'ye¹ atılacaktır. Hutame'nin ne olduğunu bilir misin? (O), Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir. O (ateş) ki kalplerin üzerinde yükselir. Şüphesiz ki o (ateş), uzatılmış sütunlarda onların üzerine kapatılıp kilitlenmiş (olacak)tır.

- ¹ Türkçe çevirilerin çoğunda “**Hutame**” kelimesi olduğu gibi bırakılmış fakat İngilizce çevirilerde bu kelime “**ezici, yok edici, harap / tahrip edici**” şeklinde çevrilmiştir.

77:29-33 – (İnkarcılara şöyle denecektir): Haydi yalanlamakta olduğunuz şeye doğru yürüyün. Yürüyün, (cehennem alevinin) üç kollu gölgesine doğru... O ne gölgelendirir ne de alevden korur. Gerçekten o, kıvılcımlar saçan saraylar gibi... O kıvılcım sanki sarımtırak bir halat / bir deve kervanı / bakırdan bir ip gibidir.

37:62-68 – Ödül ve ikram olarak, bu mu daha hayırlı yoksa zakkum ağacı mı? Biz o ağacı, zalimler için bir azap kıldık. O, cehennemin dibinde çıkan bir ağaçtır. Tomurcukları sanki şeytanların başları gibidir. Onlar, ondan yiyecekler ve karınlarını onunla dolduracaklardır. Sonra onların, o yedikleri üzerine kaynar su karıştırılmış bir içecekleri vardır. Sonra onların dönüşleri doğrudan doğruya cehennemedir.

40:70-72 – Onlar, Kitabı (Kur'an'ı) ve elçilerimize gönderdiklerimizi yalanlayanlardır. İleride (gerçeği) bilecekler! O zaman boyunlarında demir halkalar ve zincirler olduğu halde kaynar suya sürüklenecekler; sonra da ateşte yakılacaklardır.

44:43-48 – Şüphesiz ki zakkum ağacı, kaynar suyun kaynamasına benzer şekilde suçluların karınlarında erimiş maden gibi kaynayan yemeğidir. (Allah meleklerle şöyle emredecek): "Tutun onu! Cehennemin ortasına sürükleyin! Sonra başının üzerine kaynar su azabından dökün!" (Cehennemlik kişiye:) "Tat bakalım! Sen -evet sen- (hani) güçlü(ydün); itibarlı(ydın)! İşte bu, şüphelenip durduğunuz şeydir." (denecektir).

88:4-7 – Kızgın ateşe girecektir. Kaynar bir (su) kaynağından (kendilerine) içirilecektir. Onlar için kuru dikenden başka yiyecek yoktur. Hem beslemez hem de açlığı gidermez.

18:29 – De ki: "Hak (gerçek), Rabbinizdendir." Öyle ise dileyen iman etsin; dileyen inkar etsin! Biz, zalimlere öyle bir ateş hazırladık ki (ateşten) duvarları kendilerini çepeçevre kuşatmıştır. Yardım dileyecek olsalar, erimiş maden gibi yüzleri haşlayan bir su ile yardım edilir. Ne fena bir içecektir o ve ne kötü bir kalma yeridir orası!

14:16-17 – Ardından da (o inatçı zorbaya) cehennem vardır; kendisine irinli su içirilecektir! Onu yudumlamaya çalışacak fakat neredeyse boğazından geçiremeyecektir. Ona her yandan ölüm gelecek, oysa o asla ölecek değildir. Bundan ötede ağır bir azap daha vardır.

69:30-37 – (Allah, meleklerine şöyle diyecektir): "Onu yakalayın ve bağlayın! Sonra onu cehenneme atın! Sonra (onu) yetmiş arşın uzunluğunda bir zincirle oraya sokun!" Şüphesiz ki o, yüce olan Allah'a iman etmiyordu. Yoksulu doyurmaya da teşvik etmiyordu. Bugün burada onun yakın bir dostu yoktur. (Sürekli) hata yapanlardan başkasının yemeyeceği irinden başka hiçbir yiyecek de yoktur.

78:24-26 – (Dünyadaki yaptıklarına) uygun bir karşılık olarak kaynar su ve irinden başka orada hiçbir serinlik veya (susuzluk gideren) hiçbir içecek tadamayacaklardır.

29:55 – O gün azap, onları hem üstlerinden hem de ayaklarının altından kaplayacak ve (Allah onlara) "Yaptıklarınızın (cezasını) tadın!" diyecektir.

22:19-22 – Şu iki grup, Rableri hakkında çekişen iki karşıt gruptur: kafir olanlar için ateşten bir elbise biçilmiştir. Başlarının üzerinden kaynar su dökülecektir! Bu suyla, karınlarının içindekiler ve derileri eritilir. Ve onlar için demir kamçılar da vardır! İzdıraptan dolayı oradan her çıkmak istediklerinde, oraya geri döndürülecekler ve (onlara) "Tadın bu yakıcı azabı!" (denecektir).

Günahlar ile İlgili Ayetler

4:31 – Yasaklandıklarınızın büyüklerinden (büyük günahlardan) kaçınırsanız, küçük günahlarınızı örteriz ve sizi değerli bir yere koyarız.

53:32 – Ufak tefek kusurlar dışında, büyük günahlardan ve çirkinliklerden kaçınanlara gelince, Rabbinin bağışlaması çok geniştir.

Başkasını Yönlendirenler

16:25 – Böylece kıyamet gününde kendi günahlarını tam olarak taşıyacak ve bilgisizce saptırmakta oldukları kişilerin günahlarından bir kısmını da yükleneceklerdir. Dikkat edin! Yüklenecekleri şey ne kötüdür!

4:85 – Kim güzel bir işe aracı olursa ondan ona bir pay vardır. Kim kötü bir şeye aracı olursa ondan da ona bir pay vardır. Allah her şeyin karşılığını vericidir.

29:13 – Elbette kendi yüklerini (günahlarını, ayrıca) kendi yükleriyle (günahlarıyla) birlikte (sebepler oldukları diğer) yükleri (günahları) da taşıyacaklardır; uydurdukları şeylerden kıyamet günü mutlaka sorguya çekileceklerdir.

Başkası Tarafından Yönlendirilenler

34:31-33 – İnkarcılar şöyle demişlerdi: "Biz hiçbir zaman bu Kur'an'a ve bundan önce gelen (kitaplara) inanmayacağız." Sen o zalimleri, Rablerinin huzurunda tutuklanmış, birbirlerine söz atarlarken bir görsen! Zayıf bırakılanlar (öğrenim, araştırma, ekonomik, politik vb. yönlerden) kibirlenenlere "Siz olmasaydınız elbette biz inananlar olurduk!" diyeceklerdir. Kibirlenenler zayıf bırakılanlara (kıyamet gününde) "Size hidayet geldikten sonra sizi ondan biz mi çevirdik? Aksine siz suç işliyordunuz!" diyeceklerdir. Zayıf bırakılanlar kibirlenenlere "Hayır! (İşiniz gücünüz) gece gündüz tuzak kurmaktı. Çünkü siz daima Allah'ı inkar etmemizi, O'na ortaklar koşmamızı bize emrederdiniz!" diyeceklerdir. Azabı gördüklerinde içlerinde pişmanlık duyarlar. Biz de o kafir olanların boyunlarına demir halkalar takacağız. Onlar yaptıklarından başka (bir şeyle) mi cezalandırılacaklar ki!

33:67-68 – (İnkarcılar) "Rabbimiz! Biz, liderlerimize ve büyüklerimize itaat ettik (ama) onlar bizi yoldan saptırdılar. Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onlara büyük (bir şekilde) lanet et!" demiş (olacaklar)dır.

7:38-39 – (Allah şöyle) diyecektir: "Sizden önce geçmiş (cehennemlik olan) cin ve insan toplulukları arasında siz de ateşe girin!" Her topluluk (ateşe) girdikçe yoldaşlarına lanet edecektir. Hepsi birbiri ardına cehennemde toplanınca, sonrakiler önce giren (önderleri) için "Rabbimiz! Bizi işte bunlar saptırdılar! Onlara kat kat ateş azabı ver!" diyeceklerdir. (Allah da) "Zaten herkes için kat kat azap vardır fakat siz bilmezsiniz!" cevabını verecektir. Öncekiler sonrakilere şöyle diyecekler: "(Belli ki) sizin bizden hiçbir farkınız yokmuş. Siz de (bizim gibi) yaptıklarınıza karşılık azabı tadın!"

38:59-61 – (Melekler, inkarcıların liderlerine) "İşte bunlar, sizin peşinize takılan topluluktur; (bakın işte) rahat yüzü görmeyecekler; onlar mutlaka ateşe gireceklerdir!" (diyeceklerdir). (Saptırılanlar liderlerine) "Asıl siz rahat yüzü görmeyin! Onu (ateşi) bize siz sundunuz! Burası ne kötü bir yerdir!" diyeceklerdir. (Saptırılanlar devamla), "Rabbimiz! Bunu önümüze (başımıza) kim getirdiyse onun ateşteki azabını kat kat artır!" diyeceklerdir.

41:29 – İnkâr edenler şöyle diyeceklerdir: "Rabbimiz! Cinlerden ve insanlardan bizi saptıranları bize göster de aşağılanmışlardan olsunlar diye onları ayaklarımızın altına alalım!"

Eskilerin Günahlarından Sorumlu Olunmaması

2:134, 141 – Onlar bir ümmetti, elbette gelip geçti(ler). Onların kazandıkları kendilerinin, sizin kazandıklarınız sizindir. Siz onların yaptıklarından sorguya çekilmezsiniz.

Başkası ile Paylaşılması

6:164 – De ki: "O, her şeyin Rabbiyken ben Allah'tan başka Rab mı arayacakmışım!" Herkesin kazanacağı (kötülük) yalnız kendi aleyhinedir. Hiçbir (günah) yüklüsü, başkasının (günah) yükünü yüklenemez. Sonunda dönüşünüz sadece Rabbinizedir ve O, anlaşmazlığa (çelişkiye) düşmüş olduğunuz şeyleri size bildirecektir.

17:15 – Kim doğru yola gelirse, sadece kendisi için gelmiş olur; kim de saparsa, sadece kendi aleyhine sapmış olur. Hiçbir (günah) yüklüsü, başkasının (günah) yükünü yüklenemez. Biz bir elçi gönderinceye kadar (kimseye) azap ediciler değiliz.

29:12 – İnkâr edenler iman edenlere "Bizim yolumuza uyun, sizin günahlarınızı da biz yüklenelim!" derler. (Oysa) günahlarından hiçbir şeyi asla yüklenici değillerdir. Şüphesiz ki onlar yalancıdır.

35:18 – Hiçbir (günah) yüklüsü, başkasının (günah) yükünü yüklenemez. (Günah) yükü ağır olan kişi, yükünü taşımaya -yakını bile olsa- (başkasını) yardıma çağırırsa, yükünden hiçbir zerresi taşınamaz. Sen sadece yalnızken Rablerine saygı duyanları ve namazı kılanları uyarabilirsin. Arınmaya çalışan kişi, sadece kendisi için arınmış olur. Dönüş yalnızca Allah'adır.

39:7 – İnkâr ederseniz, şüphesiz ki Allah size muhtaç değildir. O, kullarının küfrüne razı olmaz. Şükrederseniz sizden bunu kabul eder. Hiçbir (günah) yüklüsü başkasının (günah) yükünü yüklenemez. Sonunda dönüşünüz sadece Rabbinizedir ve O, yaptığınız şeyleri size bildirecektir. Şüphesiz ki O göğüslerin (kalplerin) özünü bilendir.

53:38 – Hiçbir (günah) yüklüsü, başkasının (günah) yükünü yüklenemez.

Büyük Günahlar

4:93 – Kim, bir inanana kasten öldürürse, onun karşılığı, içinde sürekli kalmak üzere cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, lanetlemiş ve büyük bir azap hazırlamıştır.

5:32 – İşte bu yüzden ki İsrailoğulları'na şöyle yazmıştık: "Kim bir cana karşılık olmaksızın yani yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın, (haksız yere) bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de bir cana hayat verirse (onun canını kurtarırsa) bütün insanlara hayat vermiş (onları kurtarmış) gibi olur." Elçilerimiz onlara apaçık deliller getirmişlerdi. Sonra, onlardan çoğu yine yeryüzünde aşırıya kaçmaktadır.

2:217 – Sana, haram ayını (Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Recep ayları) ve onda savaşmanın durumunu soruyorlar. De ki: "O ayda savaşmak, büyük günahdır." Ancak, Allah'ın yolundan alıkoymak, onu ve Mescid-i Haram'ı küfretmek, onun halkını oradan çıkarmak, Allah katında daha büyük günahdır. Zira fitne (zulüm ve işkence), öldürmekten daha kötüdür. Onlar, eğer güç yetirebilseler, sizi dininizden döndürünceye kadar, sizinle savaşmaktan vazgeçmezler. Sizden kim, dininden döner ve inkarcı olarak ölürse işte onların dünyada da ahirette de yaptıkları boşa gitmiş olur. İşte onlar, ateşin ehlidir. Ve orada sürekli kalacaklardır.

2:191 – (...) Fitne (zulüm ve işkence) öldürmekten daha kötüdür. (...)

Ameller ile İlgili Ayetler

16:97 – Erkek veya kadın olsun her kim inanmış olarak iyi bir iş yaparsa, onu hoş bir hayatla yaşatırız ve onların ödülünü yaptıklarının en güzeli ile veririz.

29:7 – İman edip iyi işler yapanların kötülüklerini elbette örtecek ve onlara, yaptıklarının en güzeli ile karşılık vereceğiz.

42:26 – (Allah), inanıp iyi amel yapanların duasını kabul eder ve onlara kendi lütfundan fazlasıyla verir. Kafirler için şiddetli bir azap vardır.

4:40 – Şüphesiz ki Allah zerre kadar haksızlık etmez. (Kulun yaptığı iş) iyilik olursa (Allah) onu katlar (kat kat artırır) ve katından bir de büyük bir ödül verir.

2:272 – (...) Hayır olarak her ne infak ederseniz, kendiniz içindir. Zaten siz, ancak Allah'ı hoşnut etmek için infak yaparsınız. Yapacağınız her hayrın karşılığı size tam olarak verilir ve size asla haksızlık yapılmaz.

47:7 – Ey inananlar! Eğer siz Allah'a yardım ederseniz¹, O da size yardım eder. Ayaklarınızı sabit kılar.

- ¹ O'nun dinine hizmet ederseniz.
- *Erhan Aktaş*

11:3 – Ve Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O'na tövbe edin ki belirli bir süreye kadar sizi iyi nimetlerden yararlandırınsın. Fazilet¹ sahibine, faziletinin karşılığını versin. Eğer yüz çevirerseniz, ben sizin için büyük günün azabından korkarım.

- ¹ Üstünlük, lütuf, ihsan, ikram, cömertlik, hayır, iyilik.

4:85 – Kim güzel bir işe aracı olursa ondan ona bir pay vardır. Kim kötü bir şeye aracı olursa ondan da ona bir pay vardır. Allah her şeyin karşılığını vericidir.

6:160 – Kim (Allah huzuruna) iyilikle gelirse ona getirdiğinin on katı vardır. Kim de kötülükle gelirse o sadece getirdiğinin dengiyle cezalandırılır. Onlar haksızlığa uğratılmazlar.

34:37 – Sizi huzurumuza yaklaştıracak olan, mallarınız da değildir; çocuklarınız da değildir. Ancak iman edip iyi iş(ler) yapanlar hariç! Onlara, (dünyada) yaptıklarının kat kat fazlası karşılık (ödül) vardır. Onlar (cennet) odalarında güven içinde (olacaklar)dır.

41:46 – Kim iyi bir iş yaparsa (bu) kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa kendi aleyhinedir. Rabbin kullara asla haksızlık edici değildir.

53:38-39 – Hiçbir (günah) yüklüsü, başkasının (günah) yükünü yüklenemez. İnsan için kendi yaptığından başka bir şey yoktur.

37:75-82 – Ant olsun ki Nuh, bize dua etmişti. Biz, ne güzel karşılık vermiştik! Onu ve ailesini o büyük felaketten kurtarmıştık. Onun soyunu kalıcı kıldık. Sonradan gelenler içinde onu destekleyiciler bıraktık. Alemler içinde, Nuh'a selam olsun. İşte biz, güzel davrananları böyle ödüllendiririz. O, bizim mümin (inanan) kullarımızdandı. Sonra diğerlerini boğduk.

2:286 – (...) Herkesin kazandığı iyilik kendi yararına, kazandığı kötülükse kendi zararınadır. (...)

İnkarcılar

18:103-106 – De ki: "Size, yaptıklarından dolayı en çok kayba uğrayanları haber verelim mi? Onlar, dünya hayatında iyi işler yaptıklarını sanırlarken, yaptıkları boşa gitmiş olan kimselerdir." İşte onlar, Rablerinin ayetlerini ve O'na kavuşmayı inkar edenlerdir. Bu nedenle onların bütün yaptıkları boşa gitmiştir. Artık Kıyamet Günü onlara hiçbir değer vermeyiz / terazilerini kurmayız. İşte, inkar ettikleri için, (ayrıca) ayetlerimle ve elçilerimle alay ettikleri için onların cezası cehennemdir.

- **28:78**'de "Suçluların suçları kendilerinden sorulmaz." diye bir ifade geçmektedir. Yukarıdaki ayette de inkarcıların terazilerinin kurulmayacağı geçmekte ve bunun öncesinde de iyi işler yaptıklarını sanıyorlar ifadesi geçmekte. Acaba buradaki durum kötü bir şey yaparlarken onu iyi zannetmeleri olabilir mi? Yani bütün inkarcıların dünyada işlediği gerçekten güzel amellerin boşa çıkması değil de spesifik bir grubun iyi ameller işlediğini zannedip aslında kötülük yapması ve bunların amellerinin sayılmaması olabilir mi? Bildiğimiz gibi Allah kalbimizde olanı bilir. Birisi gerçekten iyi bir niyet ile yola çıkıp da yanlışlıkla bir zarar da verebilir. Ek olarak da **19:68-72**'de inkarcıların cehennemin çevresine toplanacağı ve içlerinden bazılarının oradan kurtarılacağı yazmakta.

Musibet ile İlgili Ayetler

42:30 – Başınıza gelen herhangi bir musibet, kendi ellerinizle kazandıklarınız (yaptıklarınız) yüzündendir. (Allah) çoğunu da affeder.

42:48 – (...) Biz insana katımızdan bir rahmet (bolluk) tattırdığımız zaman ona sevinir. Elleriyle yaptıkları yüzünden başlarına bir kötülük gelirse, şüphesiz ki insan çok nankördür!

28:47 – Kendi elleriyle işledikleri yüzünden başlarına bir musibet geldiğinde, "Rabbimiz, bize bir elçi gönderseydin de senin ayetlerine uysaydık ve iman edenlerden olsaydık" diyemesinler diye.

4:78-79 – Nerede olursanız olun, sağlam kalelerde bile olsanız ölüm size ulaşır. Kendilerine herhangi bir iyilik gelse "Bu, Allah'tandır." derler. Kendilerine herhangi bir kötülük geldiğinde ise "Bu, sendendir." derler. De ki: "Hepsi Allah'tandır. Bu topluluğa ne oluyor ki neredeyse hiçbir sözü anlamıyorlar!" Uğradığınız her iyilik Allah'tandır; başınıza gelen her kötülük de kendinizdendir. Biz seni bütün insanlığa elçi olarak gönderdik ve buna (birinin şahit olması gerekirse), en büyük şahit olan Allah yeter.

30:36 – İnsanlara bir rahmet (bolluk) tattırdığımızda ona sevinirler. Yaptıkları nedeniyle başlarına bir kötülük gelse bir de bakarsın ki ümitsizliğe düşerler.

57:22-23 – Yerde ve bizzat insanların kendilerinde meydana gelen herhangi bir musibet yoktur ki biz onu gerçekleştirmeden önce bir kitapta kayıtlı olmasın! Şüphesiz ki bu, Allah'a çok kolaydır. Bu kaybettiklerinize üzülmemeniz, Allah'ın verdiği şeylerle şımarmamanız içindir. Allah, kendisini beğenip böbürlenene hiç kimseyi sevmez.

İmtihan ile İlgili Ayetler

21:35 – Her nefis (can), ölümü tadacaktır. Bir deneme olarak sizi hayırla da şerle de imtihan ederiz. Sadece bize döndürüleceksiniz.

10:107 – Allah sana bir sıkıntı dokundurursa, onu O'ndan başka giderecek yoktur. Sana bir iyilik dilerse, lütfunu geri çevirebilecek de yoktur. Onu kullarından dilediğine (layık olana) ulaştırır. O çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

25:20 – Kesinlikle Biz, senden önce de yemek yiyen ve çarşılarda dolaşan elçilerden farklı elçi göndermedik. Ve sizin bir kısmınızı bir kısmınız için sınav kıldık. Bakalım sabrediyor musunuz? Rabbin her şeyi görendir.

94:5-8 – Şüphesiz ki her zorlukla birlikte bir kolaylık vardır. (Evet), şüphesiz ki her zorlukla birlikte bir kolaylık vardır. (Bir işi bitirip) boş kalınca hemen (başka bir işe) kalk. Yalnızca Rabbine yönel!

65:7 – İmkânı geniş olan, imkanına göre nafaka versin; rızkı daraltılmış olan da Allah'ın kendisine verdiğinden nafaka ödesin! Allah kimseyi ona verdiği (imkan)dan başkasıyla sorumlu tutmaz. Allah her zorluktan sonra kolaylık yaratacaktır.

27:47 – (Kavmi) şöyle demişti: "Senin ve beraberindekilerin yüzünden uğursuzluğa uğradık." (Salih ise) "Size gelen uğursuzluk (yapıp ettikleriniz nedeniyle) Allah katında(n gelmiş)tir. Aslında siz deneniyorsunuz." demişti.

7:94-95 – Her şehre bir peygamber gönderdiğimizde o halkı tezarru¹ etsin diye elbette çeşitli sıkıntı ve darlıkla denemiştik. Sonra kötülüğü iyilikle değiştirmiştik de refah içinde yaşamışlardı. "Atalarımıza da elbette böyle sıkıntı ve sevinç (vesileleri) gelmişti." demişlerdi. Biz de onları, hiç farkına varmadıkları bir şekilde ansızın yakalamıştık (cezalandırmıştık).

- ¹ Allah'ın yüceliği karşısında küçülerek, basitliğinin, muhtaçlığının bilincinde olarak, acizliğini ifade ederek tevazu üstüne tevazu göstererek istekte bulunmak.
– *Erhan Aktaş*

7:168 – Onları (Yahudileri), çeşitli ümmetler halinde yeryüzüne dağıtmıştık. İyi olanları da iyi olmayanları da vardı. Gerçeğe dönerler diye onları iyiliklerle ve kötülüklerle denemiştik.

6:53 – "Aramızdan Allah'ın kendilerine lütfettiği kişiler bunlar mı?" demeleri için onların bir kısmını diğerleri ile işte böyle imtihan ettik. Allah şükredenleri daha iyi bilmez mi?

6:165 – Sizi yeryüzünün halifeleri (sorumluları olarak) kılan ve verdiği (nimetler) hakkında sizi denemek için kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılan O'dur. Şüphesiz ki Rabbin, cezası hızlı olandır. Şüphesiz ki O, çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

39:49 – İnsana bir zarar dokunduğu zaman bize yalvarır. Sonra, kendisine tarafımızdan bir nimet verdiğimizde "Bu, bana ancak bilgi(m) sayesinde verilmiştir" der. Hayır! O bir imtihandır fakat çoğu bilmez.

2:155-157 – Şüphesiz ki sizi korkuyla, açlıkla, para, can ve ürün kaybıyla sınavacağız. Fakat sabredenleri müjdele! Onlar (sabredenler), kendilerine bir musibet geldiği zaman "Biz Allah'a aitiz ve biz elbette yalnızca O'na döneceğiz" derler. İşte Rablerinden salavat (destekler) ve merhamet hep onların üzerinedir; doğru yolu bulanlar da onlardır.

29:2-3 – İnsanlar, imtihan edilmeden sadece "İman ettik!" demeleriyle bırakılacaklarını mı sandılar! Ant olsun ki biz onlardan öncekileri de imtihandan geçirmiştir. Elbette Allah, doğruları ortaya çıkaracak, yalancıları da mutlaka ortaya koyacaktır.

3:140 – Eğer size bir sıkıntı isabet ederse, başka halklara da benzeri sıkıntı isabet etmiştir. Bu günleri, insanlar arasında döndürüp dururuz. Bu, Allah'ın içinizdeki gerçek inananları ayırt etmesi ve gerçeğin tanıklarını belli etmesi içindir. Allah, zalimleri sevmez.

47:31 – Sizden çaba gösterenleri ve güçlülere karşı direnenleri ortaya çıkarıncaya kadar sizi sınavacağız, sözlerinizin doğruluğunu da test edeceğiz.

9:126 – (İnkarcılar) Kendilerinin yılda bir iki defa (veya defalarca) sınıandıklarını görmüyorlar mı? Yine de tövbe edip öğüt almıyorlar!

3:142 – Yoksa siz; Allah, içinizdeki cihat¹ edenleri ve sabredenleri² ortaya çıkarmadan Cennet'e gireceğinizi mi sanıyorsunuz?

- ¹ Allah yolunda mücadele eden, çabalayan, canla başla çalışan.
– Erhan Aktaş
- ² Dayanma, direnme, yılgınlık ve usanç göstermeme, kararlı ve azimli olma, sıkıntılara göğüs germe.
– Erhan Aktaş

2:214 – Sizden öncekiler gibi sıkıntı ve zorluklar çekmeden Cennet'e gireceğinizi mi sandınız? Onlara dokunan sıkıntı ve zorluklarla öylesine sarsıldılar ki elçi ve onunla birlikte olan Müminler, "Allah'ın yardımı ne zaman?" dediler. İyi bilin ki Allah'ın yardımı yakındır.

2:286 – Allah, hiç kimseye gücünün yeteceğinden fazla yük yüklemeyiz. (...)

7:42 – İman edip iyi işler yapanlara gelince -ki kimseye gücünün üzerinde bir görev yüklemeyiz-, işte onlar da cennet halkıdır; orada ebedî kalacaklardır.

23:62 – Biz kimseye gücünün yeteceğinden başkasını yüklemeyiz. Katımızda gerçeği konuşan bir kitap vardır; onlar, haksızlığa uğratılmayacaklardır.

Hikmeti

2:249 – Talut, askerleriyle yola çıkınca onlara: "Allah, sizi bir nehirle imtihan edecek. Kim ondan içerse benden değildir. Bir avuç kadar tatmakla yetinirse o bendendir." dedi. Çok azı hariç, ondan doyasıya içtiler. O ve yanında yer alan inananlar, nehri

geçince: "Bugün Calut'a ve askerlerine karşı savaşacak gücümüz kalmadı." dediler. Allah'a kavuşacaklarına inananlar ise: "Nice az topluluklar, Allah'ın izni ile nice çok topluluklara galip gelmiştir. Allah, sabredenlerle beraberdir." dediler.

Rızık ile İlgili Ayetler

34:39 – De ki: "Rabbim rızık kullarından dilediğine açarak (bol) da verir, ona kısarak (dar) da verir. Bir şeyi infak¹ ettiğiniz zaman; O, onun karşılığını verir. Ve O, rızık verenlerin en hayırlısıdır.

- ¹ İhtiyaç sahiplerine yardım etmek.
- *Erhan Aktaş*

65:2-3 – (...) Kim Allah'a karşı takvalı (duyarlı) olursa (Allah) ona çıkış yolu yaratır. Onu hesap edemeyeceği bir yerden rızıklandırır. Kim Allah'a güvenirse O, ona yeter. Şüphesiz ki Allah emrini yerine getirendir. Elbette Allah her şey için bir ölçü koymuştur.

16:71 – Allah rızık bakımından kiminizi kiminize üstün kılmıştır. Nitekim, üstün kılınanlar, emirleri altındakilerle varlıklarını eşit paylaşmazlar. Allah'ın nimetini inkar mı ediyorlar?

18:82 – "Duvar ise o şehirde iki yetim gence aitti. Ve onun altında, onlara ait bir servet vardı. Babaları iyi bir kimseydi. İşte onun için Rabbin, onların erginlik dönemine erişmesini ve Rablerinden bir rahmet olarak serveti çıkarmalarını istedi. Ve ben onu kendiliğimden bir iş olarak yapmadım. (...)"

34:36 – De ki: "Şüphesiz ki Rabbim, rızık bol verir veya kısar. Fakat, insanların çoğu bunu bilmezler."

30:37 – Görmediler mi Allah, dilediğine rızık genişçe veriyor, dilediğine kısıyor. İnanan bir topluluk için bunda elbette ibretler vardır.

17:30 – Rabbin, dilediğine rızık bol verir veya kısar. Kuşkusuz O, kullarından haberdardır, onları görendir.

39:52 – Allah'ın dilediğine rızık genişletip daralttığını bilmezler mi? Bunda iman edecek bir toplum için ayetler vardır.

42:12 – Göklerin ve yerin anahtarları, yalnızca O'nundur. (Allah) rızık dilediğine açarak (bol) da verebilir, kısarak (dar) da. Şüphesiz ki O her şeyi bilendir.

42:27-28 – Eğer Allah, kullarına rızık bollaştırsaydı, kesinlikle yeryüzünde azarlardı. Fakat O, dilediği kadarını indirir. Şüphesiz ki O, kullarından haberdardır, görendir. O, insanlar ümitsizliğe düştükten sonra yağmuru yağdıran ve rahmetini yayandır. O gözeticidir, övülmeye layık olandır.

29:62 – Allah kullarından rızık dilediğine açarak (bol) da verir, ona kısarak (dar) da verir. Şüphesiz ki Allah her şeyi bilendir.

13:26 – Allah rızık dilediğine açarak (bol) da verebilir, kısarak (dar) da. Onlar dünya hayatıyla şımardılar. Oysa ahirete göre dünya hayatı, geçici bir yarardan başka bir şey değildir.

28:82 – Daha dün onun (Karun'un) yerinde olmayı isteyenler şöyle diyorlardı: "Vay! Demek ki Allah rızık kullarından dilediğine açarak (bol) da veriyor, kısarak (dar) da. Allah bize lütufta bulunmuş olmasaydı, bizi de yerin dibine geçirirdi. Vay! Demek ki inkarcılar kurtulamazmış!"

7:32 – De ki: "Allah'ın kulları için çıkardığı süsleri ve temiz rızıkları kim haram etmiş?"
De ki: "Bunlar dünya hayatında iman edenlerindir; Kıyamet Günü ise yalnız onlara aittir." Bilen bir topluma ayetleri böyle detaylı olarak açıklıyoruz.

Tövbe ile İlgili Ayetler

39:53 – De ki: "(Allah şöyle buyuruyor:) Ey kendilerine karşı haddi aşan kullarım! Allah'ın merhametinden ümit kesmeyin! Şüphesiz ki Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

4:145-146 – Şüphesiz ki münafıklar (iki yüzlüler), ateşin en alt tabakasındadır. Onlar için asla hiçbir yardımcı bulamazsın. Ancak tövbe edip, kendilerini düzelterler, Allah'ın buyruklarına sımsıkı sarılanlar, dinlerini yalnızca Allah'a has kılanlar hariç. İşte bunlar, Müminlerle beraberdirler. Allah, zamanı geldiğinde, Müminlere büyük bir ödül verecektir. [Devamı](#)

11:3 – Ve Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O'na tövbe edin ki belirli bir süreye kadar sizi iyi nimetlerden yararlandırınsın. Fazilet¹ sahibine, faziletinin karşılığını versin. Eğer yüz çevirirseniz, ben sizin için büyük günün azabından korkarım.

- ¹ Üstünlük, lütuf, ihsan, ikram, cömertlik, hayır, iyilik.

6:54 – Ayetlerimize inananlar sana geldiğinde onlara de ki: "Selam üzerinize olsun! Rabbiniz merhamet etmeyi kendisine yazmıştır (gerekli kılmıştır)." Gerçek şu ki sizden kim bilmeyerek bir kötülük yapar, sonra ardından tövbe edip kendisini düzeltirse, O çok bağışlayandır, çok merhametlidir.

42:25 – O, kullarının tövbesini kabul eden, kötülükleri bağışlayan ve yaptıklarınızı bilendir.

Dünya ile İlgili Ayetler

6:32 – Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Ahiret yurdu, takvalı (duyarlı) olanlar için şüphesiz ki hayırlı olandır. Akıl etmiyor musunuz?

29:64 – Bu dünya hayatı, oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Şüphesiz ki ahiret yurdu(na gelince), işte asıl hayat odur. Keşke bilmiş olsalardı!

57:20 – Bilin ki dünya hayatı, sadece bir oyun, bir eğlence, bir süs, aranızda bir övünme, mal ve çocuk sahibi olma (yarışın)dan ibarettir. (Bu hayat), tıpkı bir yağmur gibidir; (yetiştirdiği) ürünleri çiftçilerin hoşuna gider. Sonra (o ekinler) kurur; sen onun sararmış olduğunu görürsün, sonra da (o ekinler) kuru bir kırıntı (çer çöp) olur. Ahirette (inkarcılar için) şiddetli bir azap vardır. (Müminler için ise) Allah'ın bağışlaması ve rızası vardır. Dünya hayatı, aldatıcı bir geçimlikten başka bir şey değildir.

47:36 – Dünya hayatı, sadece bir oyun ve eğlenceden ibarettir. İman eder ve takvalı (duyarlı) davranırsanız (Allah) size ödüllerinizi verecek ve sizden mallarınızı istemeyecektir.

13:26 – Allah rızkı dilediğine açarak (bol) da verebilir, kısarak (dar) da. Onlar dünya hayatıyla şımardılar. Oysa ahirete göre dünya hayatı, geçici bir yarardan başka bir şey değildir.

Ahiret ile İlgili Ayetler

34:1 – Hamd (övgü), göklerde ve yerde bulunanlar kendisine ait olan Allah içindir. Ahirette de hamd (övgü) yalnızca O'na aittir. O, doğru hüküm verendir, haberdardır.

17:21 – Bak ki biz insanların kimini kiminden nasıl üstün kılmışız! Elbette ahiret derece ve üstünlük farkları bakımından çok daha büyüktür.

29:20 – De ki: "Yeryüzünde gezip dolaşın da yaratışın nasıl başladığına bakın. Sonra Allah, son yaratışı (ahiret hayatını) da aynı şekilde yapacaktır. Allah, her şeye güç yetirendir."

Kıyamet / Hesap Günü ile İlgili Ayetler

80:33-42 – Kulakları sağır eden o ses geldiği zaman, o gün kişi kardeşinden, annesinden, babasından, eşinden ve çocuğundan kaçır. (Çünkü) o gün, her kişinin kendisine yetecek bir işi olacaktır. O gün bazı yüzler aydınlıktır. Gülen, sevinen. O gün bazı yüzlerde de toz (hüzün) vardır. (Onları adeta) karanlık kaplamıştır. İşte onlar inkarcılardır, kötülüğe batanlardır.

81:1-14 – Güneş köreldiği (ışığı karartıldığı) zaman, yıldızlar solduğu zaman, dağlar yürütüldüğü zaman, gebe develer başıboş bırakıldığı zaman (malın, mülkün önemi kalmadığı zaman), vahşi hayvanlar bir araya toplandıkları zaman, denizler kaynatıldığı zaman, nefisler eşleştirildiği zaman, diri diri gömülen kız çocuğuna hangi günahı yüzünden öldürüldüğü sorulduğunda, defterler açıldığı zaman, göğün örtüsü soyulup indirildiğinde, cehennem kızıştırıldığı zaman, cennet yaklaştırıldığı zaman, her kişi ne yapıp getirdiğini bilecektir.

101:1-11 – Kari'a (şiddetli ses, dehşetten yürekleri hoplatan). Kari'a nedir? Karia'nın ne olduğunu sen nereden bileceksin? O gün insanlar sağa sola uçuşan pervaneler (kelebekler, böcekler) gibi olurlar. Dağlar etrafa saçılmış renkli yün gibi olur. Kimin tartısı ağır gelirse, o hoşnut edici bir yaşayış içinde olacaktır. Kimin de tartıları hafif gelirse, artık onun anası haviyedir. Onun (haviye'nin) ne olduğunu sen nereden bileceksin? O, kızgın bir ateştir.

75:1-40 – Hayır! Kıyamet gününe yemin ederim. Hayır! Kendini kınayan nefse (insana) da yemin ederim. İnsan kemiklerini asla bir araya toplayamayacağımızı mı sanıyor! Evet! Biz onun parmak uçlarını bile düzenlemeye gücü yetenleriz. Aslında (inkarcı) insan, "Kıyamet günü de ne zamanmış!" diye sorarak, önündekini (ahireti) yalanlamak ister. Gözün kamaştığı, ayın tutulduğu ve güneş ile ay bir araya toplandığı zaman, o gün insanoğlu, "Kaçacak yer nerede?" der. Hayır! Kesinlikle sığınacak bir yer yoktur! O gün varıp durulacak yer, sadece Rabbinin huzurudur. O gün insana, yapıp yapmadığı her şey haber verilir. Hayır! Aslında o insan, kendi nefesine (kendisine) tanıktır, mazeretlerini ileri sürse bile. Telaşla, geçiştirmeye çalışarak, dilini dolaştırıp durma! Kuşkusuz, onun toplanması ve okunması bize aittir. O halde, biz onu okuduğumuzda, sen onun okunuşunu izle. Sonra onu açıklamak da bizim işimiz olacaktır. Hayır! İşin doğrusu, siz çabuk geçeni (dünya hayatını) seviyordunuz. Ahireti de umursamıyordunuz. O gün bazı yüzler parlar. Rabbine bakar. O gün bazı yüzler de vardır ki asiştir. Belini bükecek bir felakete karşı karşıya kaldığını anlar. Doğrusu, can boğaza gelip dayandığı zaman, "Kim var okuyup üfleyecek?" denilir. Bunun artık o ayrılık zamanı olduğunu anlar. Bacakları birbirine dolaşmıştır. O gün sürüklenip götürülüş Rabbine doğrudur. O ne onayladı ne de destekledi. Fakat yalanladı ve yüz çevirdi. Sonra böbürlenerek yandaşlarına gitti. Yazık sana yazık, sen hak ettin! Evet, yazık sana yazık, sen hak ettin. Yoksa o insan başıboş bırakılacağını mı sanıyor? Yoksa o, bir damla sıvıdan, dökülen meniden ibaret değil miydi? Sonra bir parçacık pıhtı oldu. Sonra o, bir çiğnem et oldu da Allah onu yarattı, ardından düzgün bir şekle ulaştırdı. Ondan erkek ve dişi iki cinsi meydana getirdi. Bunları yapanın ölüleri diriltmeye gücü yetmez mi?

77:7-15 – Size vadedilen (gün) elbette gerçekleşecektir. Yıldızlar silinip süpürüldüğünde, gök yarıldığında, dağlar ufalanıp savrulduğunda, elçilere vakit

belirlendiğinde. Bunlar hangi gün için ertelendi? Ayırt Etme günü (yargılama, hesap görme günü) için. Ayırt Etme gününün ne olduğunu biliyor musun? Yalanlayanların vay haline o gün!

36:48-68 – "Madem doğru söyleyenlerseniz, bu vaat ne zaman?" derler. Birbirleriyle çekişip dururken kendilerini ansızın yakalayacak korkunç bir sestən başka bir şey beklemiyorlar. Artık vasiyette bulunmaya da ailelerine dönmeye de güçleri yetmez. Sur'a (boruya) üflenmiştir! İşte o zaman onlar, kabirlerinden Rablerine akın ederler. Şöyle diyecekler: "Eyvah bize! Kim kaldırdı bizi mezarımızdan?"¹ Rahman'ın vaat ettiği şey buymuş! Elçiler doğru söylemişler." Topu topu korkunç titreşimli bir tek ses. Ve bakmışsın, hepsi birden huzurumuzda divan durmaktadır. Artık bugün kişi, hiçbir haksızlık görmeyecek. Sadece yaptıklarının karşılığını göreceksiniz. Kuşkusuz Cennet ehli bugün keyifli bir uğraş içindedir. Onlar ve eşleri gölgeliklerde tahtlar üzerine kurulmuşlardır. Orada onlar için meyve ve gönüllerinin çektiği her şey vardır. Rahmeti kesintisiz Rab'dan söz selamdır. (Suçlulara şöyle denecektir): "Ey suçlular, bugün (kenara) çekilip ayrılın! Ey ademoğulları! Ben, size "Şeytana kulluk etmeyin, o sizin için apaçık düşmandır", diye uyarıda bulunmadım mı? "Bana kulluk edin. Dosdoğru yol budur." demedim mi? Yemin olsun ki, şeytan, içinizden birçok nesli saptırmıştı. Hiç akıl etmediniz mi? İşte, uyarılmış olduğunuz Cehennem budur. İnkâr edip durmanız yüzünden girin oraya bugün! Bugün onların ağızlarını kapatırız. Bize elleri konuşur, ayakları da kazandıkları şeylere tanıklık eder. Eğer dileseydik, elbette gözlerini kör ederdik de yol bulmak için koşuşturup dururlardı. Yollarını nasıl bulacaklardı ki? Eğer dileseydik, oldukları yerde sabit bir şekle dönüştürürdük (iradesiz, hareket edemez bir nesne yapardık), ileri gitmeye de geri dönmeye de güç yetiremezlerdi. Kimin ömrünü uzatırsak, zamanla yaratılış olarak onu tersine çeviririz. Buna rağmen hala akıllarını kullanmayacaklar mı?

- ¹ Ayet, kabir azabının uydurma olduğunu çok açık bir şekilde ifade etmektedir. Kabir azabı olsaydı, yattıkları yerden kaldırıldıkları için, keşke kaldırılmasaydı anlamında "eyvah" derler miydi? Azap gören bir kimse, kaldırıldığına üzülür müydü?
– Erhan Aktaş

11:103-108 – Ahiret azabından korkanlar için, bunda bir ayet / ibret vardır. O gün, bütün insanların toplanacağı gündür. O mutlaka görülecek bir gündür. Onu geciktirmemiz belli bir süreye kadardır. O gün gelince, O'nun izni olmadan hiç kimse konuşamaz. Onlardan kimi mutsuz, kimi de mutludur. Mutsuz olanlar ateştedir. Onlar, orada hıçkırırlar, inleyip dururlar. Rabbin, aksini dilemedikçe, gökler ve yer durdukça, orada sürekli kalacaklardır. Kuşkusuz Rabbin, dilediğini yapandır. Mutlu olanlar ise, Cennet'tedirler. Rabbin aksini dilemedikçe, gökler ve yer durdukça, orada sürekli kalacaklardır. Bu kesintisiz bir iyiliktir.

88:1-4 | 8-10 – Ğaşıyenin (dehşeti her şeyi kaplayıp kuşatacak olanın) haberi sana geldi mi? O gün birtakım yüzler öne düşüktür; bitmiş, tükenmiş olarak. Kızgın ateşe gireceklerdir. | O günde birtakım yüzler vardır ki nimetler içindedirler. Yaptıklarından dolayı hoşnutturlar. Yüksek bir bahçededirler.

Savaş ile İlgili Ayetler

2:190-193 – Sizinle savaşanlara karşı siz de Allah yolunda onlarla savaşın. Ama haddi aşmayın. Kuşkusuz Allah, haddi aşanları sevmez. Onları yakaladığınız yerde öldürün. Sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkartın. Fitne (zulüm ve işkence) öldürmekten daha kötüdür. Onlar, Mescid-i Haram çevresinde sizinle savaşmadıkça siz de onlarla savaşmayın. Eğer savaşılırsa, siz de savaşın. İşte inkarcılara verilecek ceza böyledir. Eğer vazgeçerlerse, kuşkusuz, Allah, çok affedicidir ve çok merhametlidir. Fitne (zulüm ve işkence) kalmayınca ve din¹ tamamıyla Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer vazgeçerlerse zalimlerden başkasına düşmanlık yoktur.

- ¹ Allah'ın yasaları tamamen egemen oluncaya kadar. “*Din*” kavramının anlamlarından biri de “*yasa*”dır.
– *Erhan Aktaş*
- ¹ Tanrı'nın dini (yasası), inanç ve düşünce özgürlüğünü temel prensip edinir. Tanrı'nın dini, bugünün terimiyle demokratik ve federal laik sisteme benzer bir toplumsal yapıyı öngörür.
– *Edip Yüksel*

2:251 – Allah'ın izniyle onları yenilgiye uğrattılar. Davud, Calut'u öldürdü. Allah, O'na güç ve hikmet verdi. O'na dilediğinden öğretti. Eğer, Allah, insanların bir kısmını bir kısmıyla savmasaydı, yeryüzü bozguna uğrardı. Ancak, Allah, bütün alemlere karşı sınırsız lütuf sahibidir.

22:39-40 – Kendileriyle savaşılan kimselerin, zulme uğramaları nedeniyle, savaşmalarına izin verildi. Kuşkusuz Allah, onlara yardım etmeye elbette gücü yetendir. Onlar, sadece "Rabbimiz Allah'tır." dedikleri için haksız yere yurtlarından çıkarıldılar. Eğer Allah, insanların bazılarını bazılarıyla savmasaydı, içinde Allah'ın isminin çokça anıldığı manastırlar, kiliseler, havralar ve mescitler mutlaka yıkılırdı. Allah, kendisine yardım edene¹ mutlaka yardım eder. Kuşkusuz Allah, mutlak güç sahibidir, mutlak üstün olandır.

- ¹ Vahye içtenlikle uymayı esas alarak, kendisine yönelene. Gösterdiği yoldan gidene.
– *Erhan Aktaş*

Salat ile İlgili Ayetler

20:132 – Ehline (yakınlarına) salatı¹ buyur. Kendin de onun üzerinde sabırlı ol. Senden rızık istemiyoruz. Seni, biz rızıklandırıyoruz. Sonuç takva içindir.

- ¹ Seninle birlikte hareket edenlere, yanında yer alanlara, Allah'a yönelmelerini, Allah'tan istemelerini buyur. Birbirlerine destek olmalarını, yardımlaşma ve dayanışma içinde olmalarını öğütler. Salat sözcüğü, namaz kılmak, dua etmek, din, kulluk, yardım etmek, destek olmak gibi anlamlara gelmektedir. Bu ayette; salat sözcüğü, ayetin bağlamı dikkate alındığında; "rızıkın Allah'tan istenmesi, isteğin Allah'a yönelmesi" ve yardımlaşp, birbirlerine destek olunması, dayanışma içinde güç birliği yapılması anlamına gelmektedir. Dünya hayatının gayri meşru yollarla elde edilen zenginliğine, servetine imrenmek yerine, az da olsa helal kazançla, kendi emeğimizle ve hak ederek kazandıklarımızla yetinmenin sonuç olarak daha kazançlı ve hayırlı olduğu uyarısı yapılmaktadır. Bu ayetin, söylendiği gibi "Aile bireylerine namaz kılmalarını emretmek" ile bir ilgisi yoktur.

– *Erhan Aktaş*

72:18 – Şüphesiz ki mescitler Allah'a aittir. Allah ile birlikte kimseye yalvarmayın!

- Mescitler ve secde edilen yerler yani mekan ve zaman itibarıyla her bir ibadet, tevhide kodlanmalı, her türlü şirk unsurundan uzak tutulmalıdır. Din adına herhangi bir davranış sadece Yüce Allah içinse ibadettir. İçinde aracılık barındıran eylemler ibadet adını alamaz; sahibini Allah'a yaklaştırmaz, aksine uzaklaştırır.

– *Mehmet Okuyan*

Temiz Olunmasının İstenmesi

5:6 – Ey iman edenler! Salata durduğunuz zaman, yüzlerinizi ve ellerinizi dirseklere kadar yıkayın. Başlarınızı ve ayaklarınızı topuklara kadar mesh edin. Eğer cünüpseniz tam olarak temizlenin. Eğer hasta veya yolcukta iseniz veya tuvaletten gelmişseniz veya kadınlarınızla ilişkiye girdiyseniz ve o anda su bulamadıysanız, temiz kumla teyemmüm edin; onunla ellerinizi ve yüzlerinizi mesh edin. Allah size herhangi bir zorluk dilemiyor. Ancak sizi tertemiz etmek ve üzerinize nimetini tamamlamak istiyor. Umulur ki şükredersiniz.

Amacı

20:14 – “Şüphesiz ki ben -evet ben- Allah'ım. Benden başka ilah yoktur. Bana kulluk et ve beni hatırlamak için salatı¹ ikame et.”

- ¹ Musa'ya peygamberlik görevinin yeni verildiği dikkate alınırsa buradaki salatın namaz olmadığı görülmektedir. Salatı ikame et ile söylenen şey öğüdün / vahyin duyurulması görevini canlı ve diri tutmak, Allah'a çağrıda sürekli gayret göstermektir.

– *Erhan Aktaş*

29:45 – Sana vahyedilen kitabı tilavet et (okuyup aktar) ve salatı ikame et. Şüphesiz ki salat, çirkinlikten ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak elbette (ibadetlerin) en büyüğüdür. Allah yaptıklarınızı bilir.

Kısaltılması

4:101-103 – Yeryüzünde yolculuğa çıktığınız zaman inkarcıların size saldırmasından korkuyorsanız salatı kısaltmanızda bir sakınca yok¹. Kuşkusuz inkarcılar sizin açık düşmanınızdır. Sen de içlerinde bulunup; onlara salatı ikame ettirdiğin zaman, onların bir kısmı seninle beraber salata dursun ve silahlarını da yanlarına alsınlar. Bunlar, secde edince, arkanıza geçsinler. Sonra, salat etmemiş olan diğer kısım gelsin, seninle beraber salatı ikame etsin. Önlemlerini ve silahlarını da alsınlar. İnkarcılar, silahlarınızdan ve eşyalarınızdan uzak kalmanızı arzu ederler ki, size aniden baskın düzenlesinler. Eğer yağmurdan dolayı bir eziyet görürseniz veya hasta olursanız, önlemlerinizi alarak silahlarınızı bırakmanızda sizin için bir sakınca yoktur. Kuşkusuz, Allah inkarcılar için alçaltıcı bir azap hazırlamıştır. Salatı ikame ettikten sonra ayakta, oturarak ve yanlarınız üzerinde Allah'ı anın. Güvene kavuştuğunuz zaman, salatı gereği gibi ikame edin. Kuşkusuz salat, belirlenmiş vakitlerde inananlar üzerine yazılmıştır.

- ¹ Salat (toplumla veya Allah ile dayanışma), ancak tehlike durumunda kısaltılabilir. Yolculuk durumunda değil.
– *Edip Yüksel*

Ses Seviyesi

17:110 – De ki: "İster Allah diye çağırın ister Rahman diye çağırın. Hangisiyle çağırırsanız çağırın en iyi isimler O'nundur." Salatında ne fazla yükselt ne de fazla kıs. Bu ikisi arasında bir yol tut.

Vakitleri

17:78 – Güneşin sarkmasından (batmasından) gecenin kararmasına kadar salatı ikame et ve sabahın Kur'an'ını da unutma. Çünkü sabah okunan (Kur'an) tanıklıdır.

11:114 – Gündüzün iki tarafında ve gecenin yakınlarında salatı ikame et. Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt alanlar için bir öğüttür.

24:58 – Ey iman edenler! Antlaşma yoluyla sahip olduğunuz kimseler, sizden erginlik yaşına gelmemiş olanlar; şu üç vakitte, yanınıza girmek için sizden izin istesinler; sabah salatından önce, gün ortasında elbiselerinizi çıkardığınızda, akşam salatından sonra. Bu üç vakit avret (mahremiyet) vaktidir. Bunlar dışında birbirinizin yanına girip çıkmanızda siz ve onlar için bir sakınca yoktur. İşte Allah, size ayetleri böyle açıklıyor. Allah, her şeyi bilendir, en iyi hüküm verendir.

Öncekilere de Emredildiği

19:30-31 – (İsa) şöyle demişti: "Ben Allah'ın kuluyum. O, bana Kitabı verdi ve beni peygamber yaptı. Beni bulduğum her yerde kutlu kıldı. Ve yaşadığım sürece bana salatı ve zekatı emretti."

19:58-59 – İşte bunlar, Allah'ın Adem'in soyundan kendilerine nimetler verdiği peygamberlerden, Nuh ile birlikte taşıdıklarımızdan, İbrahim ve İsrail'in (Yakup'un) soyundan, doğruya ulaştırdığımız ve seçkin kıldığımız peygamberlerden bir bölümüdür. Onlara Rahman'ın ayetleri okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı. Bundan sonra arkalarından gelen sonraki nesil, salatı zayi ettiler¹ ve şehvetlerine uydular. Yakında kötülükleri kendilerine dönecektir.

- ¹ "*Salatı zayi etmek*", çevirilerde ifade edildiği gibi, "*namazı geçirmek, onu ihmal etmek*" demek değildir. Zayi sözcüğü, "*bir şeyin elden çıkması, yitilmesi*" demektir. Eğer kastedilen şey, namazı geçirmek, terk etmek olsaydı; geçirme sözcüğünün karşılığı olan "*fevt*" sözcüğü kullanılması gerekirdi. Burada kastedilen şey, salatın tamamen terk edilmesi demektir. Ve terk edilen salat, bilinen anlamı ile namaz ibadeti değil; din anlamındadır, Allah'a şirksiz yönelme anlamındadır. Yani, dinden çıkmaktan, tevhitten uzaklaşmaktan diğer bir anlatımla küfürden söz edilmektedir. Allah'a yönelme, namaz, dua, destek gibi anlamları olan salatın anlamlarından biri de "dindir." Zaten bir sonraki ayette, "*tövbe edip, iman etmekten*" söz edilmektedir. Salatı / dini terk edenler iman etmeye davet edilmektedirler. İmana davet ise ancak Kafir olanlar için söz konusu olabilir.

– Erhan Aktaş

11:87 – (Medyenliler Şuayb'a) şöyle demişlerdi: Ey Şuayb! Babalarımızın taptıklarını (putları) veya mallarımız hakkında dilediğimizi yapmayı terk etmemizi sana salatın mı emrediyor? Şüphesiz ki sen çok hoşgörölüsün; akıllısın!"

İnkarcıların Salatı

8:35 – Onların, Kabe'nin yanındaki salatları (ibadetleri), ıslık çalmaktan ve el çırpılmaktan başka bir şey değildir. Öyleyse inkarınızdan dolayı azabı tadın.

Kitap Verilenler ile İlgili Ayetler

9:31 – (Yahudiler) hahamlarını (bilginlerini), (Hristiyanlar) da rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih'i (İsa'yı) Allah'ın peşi sıra rabler edinmişlerdi. (Oysa) onlara ancak tek bir ilaha kulluk etmeleri emrolunmuştu. O'ndan başka ilah yoktur. O, onların ortak koştuklarından yücedir.

9:30 – Yahudiler: "Üzeyir Allah'ın oğludur." dediler; Hristiyanlar da: "Mesih Allah'ın oğludur." dediler. Bu, onların dillerine doladıkları sözlerdir ki daha önce küfredenlerin sözlerine benzetiyorlar. Allah, kahretsin onları! Nasıl da saptırıyorlar.

2:213 – İnsanlar tek bir topluluktur. Allah müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak peygamberleri gönderdi ve anlaşmazlığa düştükleri konularda halkın arasında hükmetmeleri için onlarla birlikte gerçeği içeren kitabı indirdi. Kitap verilenler, kendilerine apaçık kanıtlar gelmesine rağmen, aralarındaki kıskançlık nedeniyle onda anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah, iman edenleri kendi izni ile onların üzerinde ayrılığa düştükleri gerçeğe iletti. Zira Allah, dilediğini doğru yola iletir.

3:19 – Kuşkusuz, Allah katında din, İslam'dır. Kitap verilenler, kendilerine bilgi geldikten sonra kıskançlıkları nedeniyle anlaşmazlığa düştüler. Kim, Allah'ın ayetlerini kabul etmezse bilsin ki, kuşkusuz Allah, hesabı çabuk görendir.

2:146 – Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (Kabe'nin kible olduğunu) kendi çocuklarını tanıdıkları gibi tanır. Şüphesiz ki onlardan bir grup, bilerek hakikati gizlemektedir.

57:16 – İnananların; Allah'ın öğütlerini dinleyip de Hak'tan gelen şeyle kalplerinin yumuşaması zamanı gelmedi mi? Daha önce kendilerine kitap verilip, üzerinden uzun zaman geçince kalpleri katılaştılar gibi olmasınlar. Onların çoğu yoldan çıkmış kimselerdi.

Kur'an'ı Tanıyacak Oldukları

6:20 – Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (Kur'an'ı) kendi çocuklarını tanıdıkları gibi tanır. Kendilerine yazık edenler var ya işte onlar inanmazlar.

6:114 – "Size apaçık ortaya konulmuş olarak Kitabı indiren Allah'tan başka bir hakem mi arayacakmışım!" Doğrusu kendilerine kitap verdiğimiz kişiler, onun (Kur'an'ın) Rabbin tarafından indirilmiş olduğunu bilirler. Sakın şüpheye düşenlerden olma!

46:10 – De ki: "Hiç düşündünüz mü? Ya bu (Kur'an) gerçekten de Allah katındansa ve siz onu yalanladıysanız; İsrailoğulları'ndan bir tanık da bunun benzerine tanık olup da inanmışsa ve siz de büyüklük tasladıysanız... Kuşkusuz Allah, zalim bir halka doğru yolu göstermez."

4:47 – Ey kendilerine kitap verilenler! Bazı yüzlerin azalarını silip, arkaları gibi dümdüz yapmadan veya Cumartesi yasağını çiğneyenleri lanetlediğimiz gibi sizi de

lanetlemeden önce yanınızda bulunanı (Tevrat'ın aslını), doğrulayıcı olarak indirdiğimize (Kur'an'a) iman edin. Zira Allah'ın hükmü mutlaka gerçekleşir.

26:196-197 – O (Kur'an'ın ilkeleri), öncekilerin kitaplarında da vardı. İsrailoğulları bilginlerinin onu (Kur'an'ı) tanıyıp bilmesi, o (inkarcılar) için bir delil değil midir?

İçeriğini Değiştirdikleri

6:91 – Allah'ı gereği gibi takdir etmediler. "Allah, insana hiçbir şey indirmedir." dediler. De ki: "Musa'nın insanlar için bir nur ve hidayet olarak getirdiği; sizin yazılı sayfalar haline getirip bir kısmını açıklayıp ama çoğunu da gizlediğiniz; sizin de atalarınızın da bilmediğiniz şeyler, kendisiyle size öğretilen Kitap'ı kim indirdi?" Sen, "Allah" de. Ve sonra bırak onları, daldıkları bataklıkta oynaya dursunlar!

2:58-59 – Hani (İsrailoğulları'na): "Şu şehre girin, orada dilediğinizden bol bol yiyin. O kapıdan secde¹ ederek girin. Ve "bizi bağışla" deyin ki biz de yanlışlarınızı bağışlayalım. İyilik yapanlara daha fazlasını vereceğiz." demiştik. Fakat zalimler, sözü, söylenenden başka bir şekle soktular. O zalimlere, doğru yoldan sapmalarına karşılık gökten bir azap indirdik.

- ¹ Onların yasa ve kurallarını kabullenerek. Secde; itaat etmek, emrine amade olmak ve (bir şeyin) üstünlüğünü kabul etmek anlamına gelen bir sözcüktür.
– *Erhan Aktaş*

2:75 – Onların (kitap ehlinin) size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Onlardan bir grup, Allah'ın kelamını dinleyip anladıktan sonra, bile bile onda değişiklik yaparlardı.

4:46 – Yahudilerin bir kısmı kelimeleri bağlamından kaydırırlar ve "İşittik ve reddettik", "Kulak vermeden dinleyin", "Bizi güt" derler; dillerini eğip bükerek dinle alay ederler. Eğer onlar: "İşittik, itaat ettik", "Bizi gözet" deselerdi bu onlar için daha hayırlı ve daha doğru olurdu. Ancak Allah, inkarcı oldukları için onları lanetlemiştir. Artık pek azı hariç iman etmezler.

Hristiyanlar ile İlgili Ayetler

57:27 – Sonra onların ardından da art arda elçilerimizi gönderdik. Meryem oğlu İsa'yı da onların ardından gönderdik ve ona İncil'i verdik. Ona uyanların kalplerine şefkat ve merhamet yerleştirdik. Ruhbanlığı¹ ise kendileri uydurdular. Biz onu kendilerine yazmadık. Onlar Allah'ın rızasını kazanmak arzusu ile bunu yaptılar; ama buna gereği gibi de uymadılar. Biz de onlardan iman edenlere ödülleri verdik. İçlerinden çoğu yoldan çıkmışlardır.

- Sözcüğün kök anlamı, *korkmak* demektir. Bu korku, sakınma, önlem alma, ihtiyatlı olma, tedirgin olma anlamında bir korkmadır. İsm-i fail olan "*rahip*" sözcüğü; sakınan, çekinen, ihtiyatlı olan, önlem alan kimse demek olup, "*ruhban*" rahip sözcüğünün çoğuludur. Ruhbanlık, çekingen bir hayat sürmek, dünyadan el etek çekip, yalnızca ibadetle ilgilenecek ruhu yüceltmek demektir. Ne var ki Ruhbanlık Allah'ın dini yerine kendi yanından uydurduğu dini din edinmeye dönüştürülmüştür.

– *Erhan Aktaş*

9:34 – Ey iman edenler! Doğrusu, hahamlardan ve rahiplerden birçoğu insanların mallarını batıl yollarla yerler ve (insanları) Allah yolundan engellerler. Altın ve gümüşü yığıp da onları Allah yolunda infak etmeyenler (vermeyenler) var ya, işte onlara elem verici bir azabı müjdele!

- Yüce Allah Yahudilerin hahamlarının ve Hristiyan rahiplerinin yaptığı büyük bir yanlışla değinmektedir. Burada genellemeci bir tavır değil, ayrıştırıcı bir üslup tercih edilerek, din adamlarının içinden bu türden yanlışlıklara düşmeyenlerin bulunduğu da dikkat çekilmiş olmaktadır. Çünkü ayette yer alan [*kesîran*] kelimesi "*çoğu*", "*çoğunluğu*" anlamına gelmektedir. Çoğunluk hatalı olsa da onlardan ayrı olan bir başka grup benzer yanlışlıkları yapmamayı başarmışlardır.

– *Mehmet Okuyan*

5:14 – "Biz Hristiyanlarız." diyenlerden de kesin söz almıştık fakat onlar kendilerine hatırlatılan (İncil'den) paylarını unutmuşlardı. Bu sebeple kıyamet gününe kadar aralarına düşmanlık ve kin salmıştık. Allah ileride (mahşerde) onlara (dünyada) yapıp ettiklerini bildirecektir.

4:171 – Ey Kitap Ehli! Dininiz hakkında haddi aşmayın. Allah hakkında, gerçek olandan başka bir şey söylemeyin. Allah'ın **Resulü** İsa Mesih, Meryem'in oğludur. Ve o, Allah'ın Meryem'e attığı kelime (takdir edilmiş hüküm) ve kendisinden bir ruhtur. O halde Allah'a ve resullerine iman edin. Ve "Üçtür." demeyin. Buna son verin. Bu, sizin için hayırlı olandır. Kuşkusuz Allah, tek bir ilahtır. O, çocuk sahibi olmaktan münezzehtir. Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur. Vekil olarak Allah yeter.

Yahudiler ile İlgili Ayetler

27:76 – Şüphesiz ki bu Kur'an İsrailoğullarına, tartıştıkları şeylerin pek çoğunu anlatmaktadır.

45:17 – Onlara (İsrailoğullarına), buyruklardan, apaçık, açıklayıcı bilgiler verdik. Sonra onlar, kendilerine ilim geldikten sonra hırslarına kapılarak ayrılığa düştüler. Rabbin, ayrılığa düştükleri konularda Kıyamet Günü hüküm verecektir.

Yahudilere Göndermeler

50:38 – Yemin olsun ki biz gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları altı günde (dönemde) yarattık. Bize hiçbir yorgunluk da ulaşmadı.

- Bu ayet Tevrat'ın [Tekvin 2:2](#)'deki tahrifatına gönderme yapıyor.

Diğer Boyuttaki Zaman ile İlgili Ayetler

22:47 – Ve senden azabı çabuklaştırmanı istiyorlar. Oysa Allah, sözünden asla dönmez. Kuşkusuz Rabbine göre bir gün, sizin saydıklarınızdan bin yıl gibidir.

32:5 – Gökten yeryüzüne kadar işleri düzenler. Sonra miktarı sizin hesabınıza göre bin yıl süren bir gün içinde işler O'na yükselir.

70:4 – Melekler ve ruh, miktarı elli bin yıl olan bir günde O'na yükselir.

23:112-114 – (Allah, inkarcılara) "Yeryüzünde kaç sene kaldınız?" diye soracaktır. Onlar da "(Muhtemelen) bir gün veya günün bir kısmı kadar kaldık; işte sayanlara sor!" cevabını vereceklerdir. (Allah) şöyle buyuracaktır: "Sadece az bir süre kaldınız; keşke (bunu) bilmiş olsaydınız! (...)"

46:35 – Elçilerden kararlılık sahibi olanların sabrettiği gibi sen de sabret! Onlar (inkarcılar) hakkında acele etme! Vadedildikleri azabı gördükleri gün sanki dünyada sadece gündüzün bir saati kadar kaldıklarını sanacaklar. Bu bir bildiridir. Yoldan çıkmış topluluktan başkası helak edilir mi hiç!

79:46 – Onu (mahşeri) gördükleri gün, (dünyada sanki) bir yatsı vakti veya (gündüzün) kuşluğu kadar kalmış gibi olacaklar.

30:55 – O (Son) Saat gerçekleştiği gün, suçlular (dünyada) ancak kısa bir süre kaldıklarına dair yemin edecekler. İşte onlar (dünyada da) böyle yanılıyorlardı.

20:102-104 – O gün, Sur'a (boruya) üflenecektir ve biz o zaman suçluları, gözleri (korkudan) donuk bir halde toplayacağız. Aralarında "Dünyada sadece on gün kaldınız." diyerek fısıldaşacaklar. Biz, aralarında ne konuştuklarını çok iyi biliriz. Onlardan isabetli olanı, "Olsa olsa bir gün kaldınız." diyecek.

2:259 – Veya temelleri üzerine yıkılıp, harap olmuş beldeye uğrayan kimse gibi: "Ölümünden sonra Allah bunu nasıl diriltecek?" demişti. Bunun üzerine Allah, onu

öldürüp yüz yıl ölü bıraktıktan sonra diriltti. Ona: "Ne kadar süre ölü kaldın?" dendi. O da: "Bir gün veya bir günden daha az." dedi. Allah, "Hayır yüz yıl kaldın." dedi. (...)

10:45 – Onları toplayacağımız gün; dünyada, ancak birbirleri ile tanışabilecekleri kadar kısa olan, gündüzün bir saati kadar yaşamış gibi gelecek kendilerine. Allah'a kavuşmayı yalanlayıp, doğru yola yönelmemiş olanlar, gerçekten hüsrana uğramışlardır.

Şefaath ile İlgili Ayetler

- Şefaath kelimesinin anlamı *yardıma etmek* demektir.

21:28 – Allah, onların (meleklerin) bütün yapıp ettiklerini bilir. Ve onlar, Allah'ın rızasına ermiş olanlardan başkasına şefaath edemezler. Onlar, O'na duydukları derin saygıdan titrerler.

- Bu ayet bağlam olarak son saat, yani kıyamet ile ilgili bir ayetin devamı değil. Buradan şunu çıkartabiliriz, şu anda Allah'ın rızasına ermiş olan kişilere, Allah'ın izni ile, melekler tarafından şefaath ediliyor olabilir.

53:26 – Göklerde nice melekler var ki, Allah'ın dilediği ve hoşnut olduğu kimseler için izin vermesi dışında onların şefaathleri¹ hiçbir yarar sağlamaz.

- Ayette sözü edilen "*meleklerin şefaath*" bu dünyaya yönelik bir yardımdır. Kur'an'da bu tarz yardımların müşriklere karşı savaşlarda yapılmış olduğu açıkça yer almaktadır. Günahların bağışlanması, torpil yapılması ve affedilmeye aracılık yapılması tarzındaki şefaath inancı, "*müşrikçe*", "*müşriklere ait*" bir inanç olup, Kur'an tarafından kesin bir dille reddedilmektedir. Kur'an'a göre -Peygamber de dahil- birilerinin "*şefaath*" edeceğine dair olan inanç, kesinlikle şirktir.
– *Erhan Aktaş*

2:48 – Öyle bir günden sakının ki: Hiç kimse bir başkasına yardım edemez. Kimseden şefaath kabul edilmez. Kimseden fideye de alınmaz. Kimseye yardım da edilmez.

43:85-86 – Göklerin, yerin ve aralarındakilerin yönetimine sahip olan çok yücedir. O (Son) Saat'in bilgisi O'nun yanındadır ve siz O'na döndürüleceksiniz. Onların, O'nun yanı sıra dua ettikleri kimseler şefaate güç yetiremezler. Ancak bilerek gerçeğe tanıklık edenler hariç.

20:109 – O gün (kıyamet günü) Rahman'ın izin verdiği ve sözünden razı olduğundan başkasına şefaath yarar sağlayamayacaktır.

39:43-44 – Yoksa Allah'ın yanı sıra şefaathçiler mi edindiler? De ki: " Onlar hiçbir şeye sahip değilseler ve düşünemiyorlarsa da mı?" De ki: "Şefaath tamamen Allah'a aittir. Göklerin ve yerin otoritesi yalnızca O'na aittir. Sonra da yalnızca O'na döndürüleceksiniz."

Yecüc Mecüc ile İlgili Ayetler

18:83-98 – Sana Zülkarneyn'den soruyorlar. De ki: "Size ondan bir hatıra tilavet edeceğim (okuyup aktaracağım)." Şüphesiz ki biz onu yeryüzünde iktidar sahibi kılmıştık; ona her şey için bir sebep (bir vasıta) vermiştik. O da bir sebebi izledi. Nihayet o, Güneş'in battığı yere vardığı zaman, onu koyu bir suda batıyor buldu. Bir de bunun yanında bir halkla karşılaştı. "Ey Zülkarneyn! Dilersen onları cezalandırırsın, dilersen onlara iyilik edersin." dedik. O da şöyle dedi: "Haksızlık edenleri cezalandıracağız; sonra da o, Rabbine döndürülecek. Rabbi de onu görülmemiş bir ceza ile cezalandıracaktır. Ancak inanıp yararlı iş yapana gelince, onun için güzel ödül vardır. Biz ona kendi emirlerimizden kolay olanı söyleyeceğiz." Sonra bir sebebi daha izledi. Nihayet Güneş'in doğduğu yere vardığı zaman, onu, kendilerini Güneş'e karşı koruyacak bir örtü yapmadığımız bir halkın üzerine doğarken buldu. İşte böyle! Biz, onun yanında olan şeyleri bilgimizle kuşatmıştık. Sonra yine bir sebebi izledi. Nihayet iki set arasına ulaştığı zaman, onların yanı başında neredeyse hiç söz anlamayan bir toplulukla karşılaştı. Dediler ki: "Ey Zülkarneyn! Şüphesiz Yecüc ve Mecüc yeryüzünde bozgunculuk yapmaktadırlar. Bizimle onların arasına bir set yapman için sana bir ödeme yapabilir miyiz?" (Zülkarneyn) Şöyle dedi: "Rabbimin bana verdiği imkan sizinkinden daha iyidir. Bana bedenen yardım ediniz de sizinle onların arasına sağlam bir set yapayım. Bana demir kütleleri getirin!" Kütleler iki dağın arasını doldurunca, "Körükleyin!" dedi. Demirler akkor haline gelince, "Bana erimiş bakır getirin de üzerine dökeyim" dedi. Artık (Yecüc ve Mecüc) onu ne aşabildiler ne delebildiler. Zülkarneyn, "Bu, Rabbimden bir rahmettir. Rabbimin vaadi gelince onu yerle bir eder. Rabbimin vaadi bir gerçektir" dedi.

21:96-97 – Sonunda Yecüc ve Mecücün önü (setleri) açıldığı, onlar her tepeden akın ettiği ve gerçek vaat (Son Saat) yaklaşınca, inkarcıların gözleri birdenbire donakalır! (Onlar) "Ah, eyvah, yazıklar olsun bize! Elbette bu durumdan habersizmişiz; hatta biz zalimlermişiz!" (diyeceklerdir).

Mucizeler ile İlgili Ayetler

29:50 – "Ona Rabbinden ayetler (mucizeler) indirilmeli değil miydi?" dediler. De ki: "Ayetler ancak Allah'ın yanındadır. Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım."

2:118 – Bilmeyen kimseler: "Allah'ın bizimle konuşması veya bize bir ayet (mucize, kanıt) göndermesi gerekmez mi?" dediler. Onlardan öncekiler de onların sözlerine benzer sözler söylemişlerdi. Kalpleri birbirlerine benziyor. Bilmek isteyen kimseler için ayetleri iyice açıkladık.

Güzel Ayetler

39:18 – Onlar ki, sözü dinler ve en güzeline uyarlar. İşte onlar Allah'ın doğru yola ulaştırdığı kişilerdir. Öz akıl sahipleri de işte sadece onlardır.

41:53 – Onlara ufukta ve kendi içlerinde ayetlerimizi göstereceğiz, ta ki bunun (Kur'an'ın) gerçek olduğu onlar için iyice belli olana kadar.

17:36 – Hakkında bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme! Kuşkusuz kulak, göz ve fuad¹ bunların hepsi ondan sorumludur.

- ¹ Kavramanın, idrak etmenin, düşünmenin, akletmenin merkezi. Ayrıca gönül, yararlı olmak, bir şeye ilgi duymak ve sorumlu olmak gibi anlamlara da gelmektedir.

– *Erhan Aktaş*

34:47 – De ki: "Ben sizden herhangi bir ücret istemiyorum; o, sizin olsun. Benim ücretim yalnızca Allah'a aittir. O her şeye tanıktır."

İlginç / Gizemli Ayetler

84:16-19 – Hayır! Yemin ederim: Akşamın alaca karanlığına, geceye ve barındırdıklarına, dolunay halindeki aya, kesinlikle tabakadan tabakaya / boyuttan boyuta / evreden evreye / halden hale geçeceksiniz.

2:30 – Hani bir zamanlar Rabbin, meleklerle: "Ben yeryüzünde bir halife tayin edeceğim." demişti. Melekler: orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birisini mi halife yapacaksın? Oysa biz seni övgü ile yüceltip kutsuyoruz." dediler. Allah: "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim." dedi.

55:17 – İki doğunun ve iki batının Rabbidir.

7:20 – Derken şeytan, kötülüklerini kendilerine göstermek için onlara fısıldadı. Rabbiniz size bu ağacı melek olmayasınız veya ölümsüz olmayasınız diye yasakladı." dedi.

15:87 – Biz sana yedi çifti / çiftlerden yedisini / ikililerden veya ikişerlilerden yedi ve büyük Kuran'ı verdik.

6:38 – Yerde yürüyen canlılar ve (gökte) iki kanadıyla uçan kuşlardan ne varsa hepsi ancak sizin gibi topluluklardır. Biz kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Sonra sadece Rablerinin huzurunda toplanacaklardır.

- Burada "*kitap*" olarak Kur'an'dan değil de evren kitabından bahsediliyor olabilir. Çünkü Kur'an'ın eksiksiz olduğundan bahsederken Allah, "*bu Kur'an*" diye bahsediyor. "**Kur'an ile İlgili Ayetler – Eksiksiz Olduğu**" kısmına bakabilirsiniz.

33:72 – Biz (o) sorumluluğu¹ göklere, yere ve dağlara sunmuştuk da onlar bunu yüklenmekten çekinmişler, korkmuşlardı. Onu insan yüklenmişti. Şüphesiz ki o (insan), çok zalimdir, çok cahildir.

- ¹ Ben bu "*el-emanate*" kelimesinin Allah'a verdiğimiz söz ile ilgili bir kelime olduğunu düşünüyorum. Genelde bu kelimeye çevirilerde "*sorumluluk*" ve "*güven*" anlamı yüklenmiş. Lakin bu ayet kendisinden önce gelen ayetin devamı değil, tamamen yeni bir ayet. O yüzden önceki ayetlerden de bu "*sorumluluğun*" veya "*güvenin*" ne olduğunu anlayamıyoruz. Zaten ayetin anlamı gereği bu kelimelerden seçilebilecek en mantıklı olanı "*sorumluluk*" oluyor, "*güven*" değil. Arapçadaki "*el-*" takısı, İngilizcedeki "*the*" ile aynı anlama sahip. Yani bu takının geldiği şey dinleyicinin de bilgisinin olduğu, bildiği bir şey. Zaten bu takının da görevi bir ismi tanımlarken onu belirli ve herkes tarafından bilinen bir şey haline getirmek. Diğer ayetlerde "*sorumluluk*" ve "*güven*" olarak çevrilmiş kelimelerin Arapçasına baktığımda ise bu "*el-*" takısının olmadığını ve kelimelerin yazım biçiminin farklı olduğunu görüyorum. Bu "*el-emanate*" kelimesinin gerçekten tam olarak ne anlama geldiği üzerinde henüz bir araştırma yapmadım. Lakin bu kelimenin kökünün kullanıldığı anlamlara baktığım zaman "*söz*" anlamına da geldiğini görüyorum.

Çelişkili Ayetler

- Ben, Kur'an'ın, yüce yaratıcı ile ilgili bilgiler ve bizim bu hayatımızı doğru bir şekilde yaşamamız için güzel öğütler içerdiğini düşünüyorum. Aşağıdaki çelişkili ayetler, bu Kur'an'ın tamamen bir yalan veya bir insan ürünü olduğunu kanıtlama amacından çok, içerisine daha sonra eklemeler yapıldığını kanıtlar nitelikte olduğunu düşünüyorum.
- Lütfen unutmayınız ki, Kur'an'da kullanılan hiçbir kelime boşu boşuna kullanılmamıştır: **31:27** – Yeryüzündeki ağaçlar kalem, deniz de arkasından yedi deniz daha katılarak (mürekkep) olsa yine de Allah'ın sözleri tükenmez.

70:4, 32:5 ile 2:115, 50:16, 4:126

- **70:4** ve **32:5** ayetlerini okuduğumuz zaman Allah'ın bir yerde bulunduğunu ve zamana tabi olduğunu anlayabiliyoruz. **70:4**, meleklerin ve ruhun Allah'a yükselmesinden bahsediyor. **32:5** ise Allah'ın gökten yere kadar her işi düzenlediğini ve daha sonra bu işlerin Allah'a yükselmesinden bahsediyor.
- **2:115**, **50:16** ve **4:126** ayetleri ise bize Allah'ın aynı anda her yerde olduğunu bahsediyor.
- Çelişki burada başlıyor. Eğer Allah her yerde ise, neden **70:4**'de melekler ve ruh Allah'a yükseliyor? Üstelik, Allah'a yükselmesi için de 50,000 sene geçmesi gerekiyor bizim dünyadaki zamanımıza göre. Bu şu anlama geliyor, Allah hem bir yerde bulunuyor hem de zamana tabi, ötesinde değil. Aynı şekilde **32:5**'de işlerin Allah'a yükselmesinden bahsediyor, ve bu yükselişin 1,000 sene sürdüğü söyleniyor. Gene Allah hem bir yerde bulunuyor hem de zamana tabi. Bu çelişki hakkında, *"Allah, sayıları bizim anlamamız için mecazi olarak kullanıyor!"* diyecekler olabilir. Allah neden böyle çelişki yaratacak şekilde bir mecaz kullansın ki?

2:210 – Yoksa onlar, **Allah'ın** ve meleklerin bulut gölgeleri içinden çıkıp gelmesini ve işlerini bitirmesini mi bekliyorlar? Oysa bütün işler, yalnızca Allah'a döndürülür.

- Eğer Allah zamandan ve mekandan münezzeh ise neden böyle bir cümle kurarken kendisini de buna dahil etmeyi uygun gördü?

20:5 – Rahman, **Arş** üzerine **istiva** etmiştir.

- Arş, taht demektir. İstiva, oturmak demektir. Problemi gördünüz mü? Tahtına oturan bir Allah figürü. **42:11**'de Allah'ın eşi ve benzeri olamaz deniyor. Ama bu ayete bakınca tahta oturan bir Allah figürü var. Bunun mecaz olduğunu söyleyecek olanlar lütfen ilk çelişkideki notu okusun. Bu ayetteki Arş, yani tahtın bir krallığı sembolize ettiğini söyleyen görüşler de var, ki gayet makul. Bir sonraki çelişkiyi okurken bunun neden makul olduğunu anlayabilirsiniz.

48:7 – Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah, kudret ve hikmet sahibidir.

- Zamandan ve mekandan münezzehtir olan Allah'ın neden ordusu var? Bu saçma değil mi? Ama Allah zamandan ve mekandan münezzehtir değilse ve bir imparatorluğa hükmediyorsa tabi ki saçma olmaz.

69:17 ve 40:7

- Bu ayetlerde Allah'ın arşını taşıyan meleklerden bahsedilmekte. Arş neydi? Taht. Allah'ın oturduğu tahtı neden melekler taşıyor? Hani Allah zamandan ve mekandan münezzehtir?

38:75 – "Ey iblis! **İki elimle yarattığım** şeye secde etmekten seni alıkoyan nedir? Büyüklük mü taşıyorsun, yoksa kendini çok mu üstün görüyorsun?" dedi.

- Hani Allah'ın eşi ve benzeri yoktu? Neden burada Allah "iki elim" şeklinde kelimeler kullanmayı tercih etti? Bunun kudreti temsil ettiğini söyleyenler var. Allah, mecazi olarak bu kelimeleri kullandığında insanların kafasının karışacağını bilmiyor muydu? Hani Kur'an apaçık bir kitaptı? Allah sonsuz kelimeler arasından özellikle bu ikisini mi seçti?

35:3 ile 23:14, 37:125

- **35:3**'te Allah'tan başka bir yaratıcı olmadığından bahsedilmekte.
- **23:14**'te ve **37:125**'te ise Allah'ın yaratanların en güzeli olduğundan bahsedilmekte.
- Çelişkiyi gördünüz mü? Allah'tan başka bir yaratıcı yoksa neden Allah kendisine "**yaratanların en güzeli**" olduğunu söylüyor? "**Yaratanların**" çoğul bir kelimedir ve birden çok yaratıcı olduğunu ifade eder. Bu da Kur'an'da geçen Allah'tan başka yaratıcı olmadığı iddiasına ters düşer.

Diğer

85:1 – Yemin olsun: Burçları¹ olan göğ,

- "Buruc" kelimesi "Burc"'un çoğulu olup yıldız kümeleri, yani galaksiler demektir. Yıldızlara tapanların burçlara yakıştırdığı paranormal güçlere olan inanç, dünyanın birçok ülkesinde insanlar arasında hala taraftar bulmaktadır. Günlük astroloji falları en modern gazetelerde bile görülebilir. Astrolojiyi dinsel semboller ve öğretilerle karıştırarak saf insanları sömürenler, kendilerine inananları genel ifadelerle kandırmakta bir hayli başarılıdır. Astrolojiyi bir bilim diye sunanlara şöyle bir deneyi önerebilirsiniz: Doğum günleri hakkında bilgi sahibi olamayacakları 6 kişi seçmeli, onlara karakterleri ile ilgili beş-altı soru sorma imkanı verilmeli ve cevaplara dayanarak onların burçlarının, yani doğdukları ayların bilinmesi istenmeli. Her burç belli bir karakteri ve kaderi temsil ediyorsa, belli karakter ve kaderlerden kişilerin burçlarını bulmak da mümkün olmalıdır.

– *Edip Yüksel*

2:275 – Riba¹ yiyenler, ancak şeytanın dokunuşuyla çarptığı kimselerin kalktığı gibi kalkarlar. Bu, onların, "Alışveriş de riba gibidir." demelerindendir. Oysa Allah, alışveriş helal, ribayı haram kılmıştır. Kim Rabb'inden gelen öğüde uyarak, ribadan vazgeçerse, geçmişte aldığı onundur. Onun kararı Allah'a kalmıştır. Kim tekrar ribaya dönerse, işte onlar ateş ehlidirler ve orada sürekli kalacaklardır.

- ¹ Riba'nın, ebedi olarak cehennemlik yapacak haramlardan sayılmasının nedeni, zenginin yoksulu, güçlünün güçsüzü ezmesi, sömürmesine yol açması nedeniyledir. Riba, çok özet olarak "haksız fazlalık" demektir. "Vade" ve "alım satım arasındaki kar farkı" gibi fazlalıklar, "haklı fazlalık" yani "kazanç" türü fazlalıklardır. Bu nedenle her fazlalık riba değildir. Faiz, "kazanç" türü bir fazlalıktır. Zira faiz, vade ve hizmet karşılığında elde edilen bir kazançtır. Paranın "alım gücü değerini" korumaktadır. Faiz, ribanın karşılığı değildir. Ribaya "faiz" anlamı vermek önemli bir yanılgıdır. Riba, gerek mal gerek hizmet olarak bir karşılığa dayanmaksızın "fazladan ve haksız olarak" elde edilen kazançtır; diğer bir deyimle "haksız" fazlalıktır. Hiç emek harcamadan elde edilen bir kazançtır. Bankacılık sisteminde alınan krediye veya bankaya yatırılan paraya karşılık elde edilen kazanç, verilen hizmete ve paranın alım gücü değerinin korunmasına karşılık alınmaktadır. Diğer bir deyimle, riba, "haksız fazlalık", faiz ise verilen hizmete karşılık elde edilen kardır. Ancak bu kar farkının/kazancın, verilen hizmete ve piyasa koşullarına denk olması esastır. Denkliğin gözetilmemesi, yüksek vade farkının olması durumunda faiz ribaya dönüşür. Bu bağlamda, yalnızca faiz değil, alışverişteki aşırı kar miktarı da vade farkındaki aşırı fark da ribadır. Diğer bir hususta verilen hizmet, vade farkı ve piyasa koşullarına denk olma esasına göre belirlenen faiz, ribayı (tefeciliği) önleyen önemli faktördür. Faiz, sözcüğü Kur'an'da kazanç anlamında kullanılan bir sözcüktür. Bu sözcük, Allah'ın rızasını kazanma ve ödül anlamında birçok ayette yer almaktadır. ([2:97](#), [9:20](#), [23:111](#), [24:52](#), [59:20](#))

– *Erhan Aktaş*